

RAZGLEDI

ŠTRINJASTDNEVNIK
LETNIK LXII št. 15
30. SEPTEMBER 2011

STROKOVNOINFORMATIVNI ČASNIK ZA VZGOJO, IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST IN KULTURO CENA 1,80 EVRA

SOLSKI

Na Osnovni šoli Kamnica so se odločili izdati zanimivo zbirko pesmi. Pravzaprav gre za grafite, ki jih je poslikala lanska devetošolka **Mirjam Fašmon**, zdaj dijakinja prvega letnika mariborske II. gimnazije. Obogatila jih je s svojimi verzji, ki so nastajali, kot pravi sama, po metodi spontanega pisanja in brezkompromisno hitro. Tako je nastala zbirka pesmi Grafiti, s podnaslovom Maribor kot mesto besed (založila Založba Pivec). In kaj je petnajstletnico spodbudilo k svojevrstnemu ustvarjalnemu izražanju? V sklopu razpisa Mladi za napredek Maribora je izbrala izvirno pot in se je lotila raziskati mestne grafite ... Domiselno, ustvarjalno, presenetljivo zrelo.

Grafiti z mariborskih ulic dajejo podobo tudi tokratnim Šolskim razgledom, nekatere smo pospremili s pripadajočimi verzji mlade ustvarjalke. Tako – za pokušino. In spodbudo; kajti na 8. strani čaka izziv tudi vas ... Sodelujte!

O multikulturalnosti ne bi razpravjal, ker je to neke vrste ideološka moda in prikrivanje resničnosti, ki jo pogojuje uniformirana kultura, ker se hoče moralno opravičevati z navidezno odprtostjo do vseh. Dovolj zgovorno je, če se zamislimo nad kulturnimi pravicami naših slovenskih narodnih skupnosti v Italiji, Avstriji in na Madžarskem, da lahko ob idejah multikulturalnega univerzuma samo resignirano umolknemo. Mar ni to žalostno? Toliko bitk za multikulturalnost, v bistvu pa se moramo pogajati za dvojezične napise in table ...

EVGEN BAVČAR, 7. val, Primorske novice, 23. 9. 2011

- 2 ŠTUDIJSKE ODLOČITVE
Pravica do napake
- 4 BRALNA PISMENOST
Branje je zateženo
- 5 E-UČBENIKI
Res preskok v kakovosti?
- PLAČE IN NAPREDOVANJA
Povrnimo izgubljeni ugled
- 6 FANTKI V ŠOLI
Ujetniki »ljubezni«

LE ZASMEJ SE

Danes je prečudovit,
popolnoma enkrat dan.
Danes je v smeh ovit,
z nasmehom torej skoči vanj.

Golobi čez nebo letijo,
nama s krili se smeji.
Drava teče vsa zelena,
kot na novo prerojena.

Bolj kot gledam, bolj se zdi;
še stara trta se smeji!
Stoletja času kljubovala,
težavam se v obraz smejala.

Zato nasmej se tudi ti,
dan prelep je za skrbi!
Roka roko naj ujame –
a je ta nasmešek zame?

S svetlih mariborskih ulic
potopiva se v sladoleđ.
In na Lentu se zaveva:
»Življenje treba je živeti!«

Krivi smo

Bilo je sredi junija in ves dan sem se potepal med Ljubljano in Domžalami – zaradi astronomije, da vso opremo popredalčkam, spravim v škatle, da dam izdelati vijake, ki mi še manjkajo, da lahko na začetku avgusta (tradicionalno) odrajam nekam pod zvezdno nebo s svojimi učenci in jih učim osnove astrofotografije.

Med tem potepanjem sem srečal zajetno število staršev, znancev, prijateljev, ki so me začudeno vprašali: A ti pa nisi na valetu? Nič čudnega, da so me to vprašali, saj je danes na naši šoli zares bila valeta in valetu si predstavljam kot ponosno dejanje, na katerem si po dobro opravljenem delu sežemo v roke učenci, učitelji in starši.

A jaz ne bom šel na valetu. S svojim dejanjem protestiram proti trem učencem, ki so pred dnevi »kamenjali« naše učiteljice.

Ne grem na valetu tudi zato, ker so učenci enega od razredov na svoje majice (ki jih devetošolci tradicionalno izdelajo in nosijo) zapisali: MI SMO NAJJAČI. Protestiram proti takšnemu neznanju slovenščine. Mar ne bi bilo lepše in vsebinsko enako, če bi napisali: Mi smo Krpani. Ali pa: Mi smo kleni Slovenci.

Protestiram tudi zato, ker se je v tem letu nekajkrat zgodilo, da so me opiti starši zalili po telefonu (mimogrede, moje telefonske številke so javne, da me učenci lahko zmeraj zaprosijo za pomoč), protestiram, ker učenci preklinjajo in nas pošiljajo v PM ali K. Protestiram, ker je eden od učencev na spletni strani naše šole zapisal: »A bo že kdo zaklal tega Szomija ali ga moram jaz?«

Protestiram, ker 15-letni bahači prihrumijo s hitrostjo 70 do 80 kilometrov na uro mimo naše šole z motorjem, ker za vogalom taisti grozijo mlajšim za denar, ker njihovi starši na pogovorih o neprimernem obnašanju svojih otrok grozijo učiteljem.

Krivi ste, krivi smo, ker smo v gonji za denarjem pozabili na red, disciplino, skromnost, vedoželjnost, spoštovanje. Idoli mladih so postali z iglami prebodeni povzpinki, ki so na hrbitu drugih obogateli v petih minutah.

Spomnite se mojih besed, ko boste osamljeni stekali v domu za ostarele, hlepeč po ljubezni svojega sina ali hčere. Kakor sejemo, tako žanjemo. Slovenski narod bo zato, da imajo naši otroci visok standard, velike privilegije in brezmejno svobodo, požrl samega sebe.

Krivi smo, ker smo take »riti«, da ne udarimo po miži, ne gremo zaradi mučenja učiteljev na ulice; ker ne tulimo vsi v en glas, da to, kar se dogaja, ni prav; ker ne vidimo dlje od nosa, naše roke pa hlastajo le še po denarju ...

Ne grem na valetu, ker nočem gledati zaničevalnih obrazov, nočem poslušati poniževalnih besed, nočem da se na mojem obrazu ustavljajo prezirljivi pogledi. Ne grem na valetu, ker se nočem kiiti s svojim delom pred ljudmi, ki mojega dela ne cenijo.

Nasploh sem delo opravil po svojih najboljših močeh zato, ker je to moja dolžnost, ne pa zato, da se z njim baham. Mene so starši naučili delati.

Jaz sem sicer danes, na dan valeta, dobil čudovito darilo: vrečo češenj od dedka Komatarja v zahvalo za moje delo (hvala bogu, da njihova vrednost ne presega tistih 60 in nekaj evrov, ki jih država še dovoli).

In ko sem češnje slastno pozobal in pomislil na pridne roke starega človeka in njegovo pristno zahvalo, sem občutil, kakšna bi morala biti valeta.

Tudi za to bom za valetu doma, da pogledam obraze svojih otrok in se vprašam, ali sem naredil vse, da ne bodo takšni, ki kamenjajo učitelje, ponižujejo starejše, kradejo revežem, mučijo slabotne in so polni sami sebe.

Nazadnje priznam, da se kot učitelj ne počutim krivega za vse slabo, kar sem naštel. A kot oče lahko skupaj z vsemi starši zatrdim le: KRIVI SMO, ker vse to dopuščamo.

BÉLA SZOMI KRALJ

Še pojasnilo uredništva k tokratnemu uvodniku

Sredi poletja smo naleteli na pretresljivo besedilo učitelja matematike in fizike z Osnovne šole Domžale. Strinjali se je z objavo besedila tudi v našem/vašem časopisu. Seveda bi vam v teh dneh, pred svetovnim dnem učiteljev, radi podarili kak spodbudnejši zapis. A stvarnost je takšna, kot je ... In ni časa in ne razloga, da bi se slepili.

Zapis je res povezan z valetu, ki se je odvijala pred poletjem; toda nič manj aktualna ni vsebina danes. Veliko globlja in širša je od le priložnostnega dogajanja. Avtorja smo še poprosili, da pojasni kamenjanje, ki ga omenja v besedilu. Takole je zapisal: »Kamenjanje je bilo dobesedno. Trije učenci (dva iz naše šole in nekdanji učenec naše šole) so metali kamne proti učiteljicam (na športnem dnevu). Seveda mi je ta izraz prišel zelo prav tudi zaradi članka, saj ti trije niso kamenjali samo s kamni, ampak tudi z drugimi dejanji. Tako so, denimo, pred dvema letoma lomili ledene plošče na glavi prvošolcev. Ker sem to preprečil (po domače: nagnal mladeniče, ki so se izživljali na majhnih otrocih), sem v »zahvalo« bil deležen groženj črnogorskega mafiozota (očeta enega od mladeničev). Predlani sem bil razrednik razredu, v katerem je šest fantov redno namakalo glavo, torej dušilo, po rasti manjšega sošolca v univalniku, povrh pa so dogodek še zmagoslavno posneli. Vem, da veliko ljudi pogleda stran, ker se bojijo posledic svojega vmešavanja, toda dejanja nekaterih mladih so prerasla vse meje dobrega okusa in človek preprosto ne more zbežati mimo in spregledati te široke palete načinov nagajanja.«

Iskrene
čestitke
ob
5. oktobru,
svetovnem
dnevu
učiteljev!

Uredništvo ŠR

ŠTUDIJSKE ODLOČITVE

Pravica do napake

»Problematični« so lahko tudi zelo nadarjeni študenti

Študentskih počitnic je nepreklicno konec. V marsikateri evropski državi se je študijsko leto sicer začelo že 1. septembra, a vsaj po mojem mnenju je kar prav, da imajo mladi na voljo še ta zadnji poletni mesec, ki je bil letos celo najlepši. Upam, da je večina vsaj nekaj dni preživela tudi na kakšnem potovanju, saj je spoznavanje sveta od blizu nekaj, česar jim ne more niti približno nadomestiti noben medij. Prav zato so tudi študijske izmenjave tako dobrodošle, vendar je vanje pri nas še vedno zalet zelo skromen delež študentov. Glede na finančne napovedi skoraj ni možnosti, da bi jih v naslednjih letih bistveno povečali. Verjetno bomo lahko še veseli, če bo ostalo vsaj približno tako, kot je zdaj.

Toda študijska izmenjava, ki je vsekakor vredna pozornosti in tudi kritike zaradi neizpoljenih napovedi, ni tisto, na kar bi želela opozoriti v tej kolumni. Rada bi načela temo, o kateri se, vsaj kolikor vem, zelo malokrat govori in piše. Namreč o težavi tistih študentov, ki so zelo nadarjeni in tudi marljivo, od katerih zato vsi veliko pričakujejo, a se vendar nekateri med njimi iz različnih razlogov znajdejo v stiski zaradi zgrešenih študijskih odločitev.

Na kaj mislim? Sama sem se že velikokrat pogovarjala z zelo obetavnimi srednješolci, ki so mi potožili, da so bili med osnovnošolskim in srednješolskim izobraževanjem nenehno pod različnimi pritiski. Tudi od učiteljev. Vsaka šola si pač želi čim več dobrih dosežkov z različnih tekmovanj v znanju in ker je zelo nadarjenih učencev pač malo, učitelji te nagovarjajo, da se udeležijo tudi tistih tekmovanj, ki jih v resnici ne mikajo; torej jim jemljejo čas, ki bi ga radi namenili čemu drugemu. Tudi zato odločitev o študiju zanje ni tako preprosta, kot se zdi tistim, ki vidijo samo njihove visoke vpisne točke. Po eni strani so sami velikokrat zmedeni, ker jih zanima veliko različnih področij. Ker se lahko vpišejo le na eno, pač nekaj izberejo, čez čas pa ugotovijo, da to ni tisto, kar jim najbolj ustreza. Včasih to stisko lahko rešijo z vzporednim študijem, a vedno to ni mogoče. Zaplete se lahko tudi zato, ker se od njih pričakuje, da bodo vpisali prestižni študij. Denimo medicino. Toda sposobnost še ni jamstvo, da bo nekdo tudi dober in zadovoljen zdravnik.

Naj omenim le nekaj takšnih zgodb. Poznam zdaj že upokojenega zdravnika, ki je v resnici želel postati inženir. A mama je želela, da postane njen nadobudni odličnjak zdravnik. Ta ji je s težkim srcem ustregel. Delo je opravljal rutinsko, ni bil priljubljen ne med pacienti ne med kolegi. Takoj ko se je mogel, se je predčasno upokojil. Hči naše ugledne znanstvenice biologinje pa se je sama odločila za študij prava in po dveh letih ugotovila, da bi vseeno

raje študirala biologijo. Starši so jo po prvem razočaranju podprli. Zdaj je že opravila doktorat. Najnovejši primer pa je zelo nadarjen sin moje prijateljice, ki je lani maturiral in se, na navdušenje vsega sorodstva, vpisal na študij medicine. Sama sem se, priznam, čudila, ker sem vedela, da je fant ves čas kazal izrazit smisel za podjetništvo. Nedavno pa sem izvedela, da si je kljub visokim ocenam na izpitih pletil premislil. Ugotovil je, da medicina ni zanj. Zdaj je na razočaranje mnogih vpisan na študij ekonomije. Lahko bi navedla še veliko podobnih zgodb, tudi takih, ki so se končale tako, da so nadarjeni mladi na koncu ostali brez diplom, globoko razočarani nad seboj. Kajti vzgojeni so bili v prepričanju, da ne smejo delati napak, da morajo biti vselej najboljši.

Vendar ima vsakdo tudi pravico do tega, da sprejema nove drugačne odločitve, da se v svojem vzorcu obnašanja razlikuje od drugih. To kolumno pišem ob Baltskem morju, v sanjsko lepem nemškem letoviškem mestu Heringsdorf, kjer poteka baltski znanstveni forum. Tu so peščene plaže še polne turistov. Nekateri se tudi še kopajo, čeprav so temperature morja – vsaj za naše navade – precej nizke. Toda odločitev o tem lahko, seveda, sprejme le tisti, ki se v to poda in ki, tako sklepam iz nasmejanih obrazov kopalcev, najde užitek tudi v takšnem namakanju in plavanju.

Nedavno sem se v pogovoru z našim šolskim ministrom Igorjem Lukšičem zamislila ob njegovih izjavi, da bi bili Slovenci raziskovalno uspešnejši, če bi pri snovanju projektov priznavali tudi pravico do napak. Kako resnično! Mi pa tistim, ki storijo napako, vcepim občutek krivde. Naš študijski sistem je sicer zasnovan tako, da dopušča eno spremembo študijske odločitve. Kaj pa, če bi nekdo želel dve spremembi? Potem je tak študent, čeprav izjemno sposoben, za vedno zapravlil možnost rednega študija, tudi če gre šele za njegovo tretje leto na univerzi.

Nekdanji minister Gregor Golobčič je v začetku svojega mandata zagovarjal predlog študijskih vavčerjev, da bi torej vsakemu državljanu dali na voljo določeno število plačanih študijskih let za terciarni študij, vsak posameznik pa bi ta bonus izkoristil brez časovnih in institucionalnih omejitev. Tudi nacionalni program nakazuje podobno možnost, a vprašanje je, če bo to prišlo v visokošolski zakon. Gotovo se bodo našli tisti, ki se jim bo to zdelo potuha lenobi in ogrožanje obstoječega sistema.

Ali ni paradoksalno, da imamo po eni strani pri nas toliko pretiranih študijskih ugodnosti – študentsko delo, do dve leti absolventskega staža ... – na drugi strani pa precej rigorozen odnos do talentiranih in torej za družbo dragocenih študentov, ki pravega študija ne ujamajo na prvo in včasih tudi ne na drugo žogo. Namesto da bi jim dali toliko možnosti, kot jih potrebujejo.

JASNA KONTLER - SALAMON

STROKOVNI SVET ZA SPLOŠNO IZOBRAŽEVANJE

Siva pomeni modrost in ne zaprašenosť

Zamenjala se je polovica članov vrhovnega telesa v vzgoji in izobraževanju

Na konstitutivni seji (22. septembra letos) Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje – zamenjala se je polovica članov – je zbrane pozdravil šolski minister dr. Igor Lukšič. Zahvalil se je vsem, ki so sprejeli to odgovornost. Obenem jim je zaželel, da bi delo opravljali vsaj tako dobro, kot je to počel strokovni svet do zdaj. Spregovoril je tudi o Beli knjigi, o kateri je bilo v javnosti slišati, da je že zdaj siva. A minister je to oznako sprejel kot kompliment – siva je, ker vsebuje toliko modrosti in ne zato, ker bi bila zastarela in zaprašena.

Poudaril je še, da je zasnovana odprto, nezavezujoče, a od prihodnjih oblasti je odvisno, kaj od predlaganega se bo uresničilo. Sam meni, da bi moralo obveljati le to, kar uživa podporo v najširši javnosti. Za šolstvo upa, da bo še naprej temelj stabilnosti družbe.

V kakšni sestavi bo svet zasedal naslednja tri leta? Njegovi člani so Janez Mežan (predsednik), dr. Lenart Škof, dr. Dragan Marušič, dr. Milena Ivanuš Grmek, dr. Stanko Gerjolj, dr. Nataša Golob, dr. Kristijan Musek Lešnik, Nada Verbič, dr. Jože Duhovnik, Zdravko Hribar, Vojko Simčič, dr. Miro Haček, Štefan István Varga, dr. Nada Trunk Širca, Alberto Scheriani, dr. Blaž Zmazek, Ivana Leskovar, dr. Darja Zorc Maver, Marjan Gorup,

Marija Verbič, mag. Vinko Logaj, Janez Pastar, dr. Marjan Šimenc, dr. Samo Fošnarčič, dr. Roman Globokar, dr. Marko Stabej in Jožica Selan.

Komisijo za vrtce bo še naprej vodila Nada Verbič, komisijo za osnovne šole dr. Milena Ivanuš Grmek, komisijo za glasbeno šolstvo Zdravko Hribar, komisijo za splošnoizobraževalno srednje šolstvo dr. Blaž Zmazek, komisijo za otroke s posebnimi potrebami dr. Kristijan Musek Lešnik, komisijo za šolstvo manjšin Alberto Scheriani, komisijo za učbenike pa kot doslej dr. Stane Granda, četudi ni več član strokovnega sveta.

Seja sicer ni bila namenjena obravnavi vsebinskih vprašanj, a dr. Kristijan Musek Lešnik je vseeno predlagal, da bi svet obravnaval predloge sprememb Zakona o osnovni šoli, saj bi bilo to oktobra že prepozno – tedaj naj bi novelo namreč že obravnaval Državni zbor. Opozoril je še, da šolsko ministristvo ni spoštovalo poslovnika, ko je poslalo novelo v nadaljnjo obravnavo mimo strokovnega sveta. A predsednik sveta Janez Mežan točke ni vrstil na dnevni red, predlagatelja zakona pa je pozval, naj pojasni predvidene spremembe glede predmetnika. Dr. Kristijana Muska Lešnika je namreč zmotilo predvsem to, da se v naslovu predmetov izpušča beseda vzgoja in se jih tako poimenuje le šport, likovna umetnost in glasbena umetnost.

M. Z.

FOTOKOPIRANJE V ŠOLAH

Vzgajamo pirate

V slovenskih šolah fotokopirajo veliko gradiva, ki ga nato uporabijo pri pouku, a to je uradno prepovedano. Države Evropske unije so tovrstne zagate okrog avtorskih pravic odpravile s posebno pogodbo, ki jo skleneta posamezna organizacija in pristojno ministristvo ali vlada. Tudi Slovenska avtorska in založniška organizacija (SAZOR) je šolskemu ministristvu pred letom in pol poslala predlog tovrstne pogodbe, a odziva do pred kratkim ni bilo. S tem aktom so želeli legalizirati fotokopiranje v dovoljenem obsegu. In kaj predlagajo? Če bi pogodba obveljala, bi bilo mogoče fotokopirati le 10 odstotkov knjige in 30 odstotkov članka v časopisu ali reviji, a ne več kot sto strani na učencu v šolskem letu. Posamezne fotokopije ne bi smelo uporabljati več učencev (denimo: učiteljica jih ne bi smela razdeliti v enem razredu, jih nato pobrati in uporabiti ponovno v drugem razredu). Ista pravila bi veljala tudi za pretipkana in nato natisnjena besedila. Gradivo bi bilo mogoče uporabljati le v šolske namene, kopirati ne bi smeli gradiva, katerega namen je, da ga učencem enkrat izpolni, maturitetne teste pa so za zdaj iz pogodbe izvzeli. Cene, ki bi jo morala šola plačati na leto za učenca, niso določili, saj se želijo o njej dogovoriti. V Evropi plačujejo od štiri do 26 evrov na učenca; največ v Skandinaviji.

Na združenju pravijo, da si preprosto želijo urediti to področje, dvigniti zavest o avtorskih pravicah in dopovedati javnosti, da je fotokopiranje avtorskega dela prav tako piratstvo, kot je kopiranje računalniških programov. Zdaj pa po njihovem mnenju v šolah posredno vzgajamo pirate. In prav zato, ker je pri nas to povsem neurejeno, je SAZOR zmagal na kandidaturi za organizacijo svetovnega kongresa IFRRO (International Federation of Reproduction Rights Organization), ki bo od 23. do 28. oktobra letos v Ljubljani. (mz)

Razširi obzorja in sodeluj!

Inštitut dr. Janeza Evangelista Kreka je sredi tega meseca pripravil drugo delavnico za učitelje o tem, kaj pomeni širitve EU na države Zahodnega Balkana. Priredili so jo v sklopu projekta Razširi si obzorja in sodeluj! postopek širitve EU na države Zahodnega Balkana.

Na delavnici so skušali oblikovati predloge, kako izboljšati podporo učiteljem, ki poučujejo učence o temah, povezanih z EU. Kaj predlagajo? Opozorili so, da je možnosti za različne dejavnosti veliko, težava je le, da je do informacij zelo težko priti in se tudi organizirati. Zato so oblikovali neformalno skupino, ki bo skušala organizacije s tega področja spodbuditi, da bi dejavnosti bolj prilagodili učiteljem. Skladno s tem so predlagali, da bi vse gradivo, ki je učiteljem na voljo, zbrali v spletni učilnici na enem mestu.

Obžalovali so, da Pomladnega dne ne bo več in predlagali, da bi v Sloveniji poskušali pripraviti podobne dogodke – prostor naj bi bil pripravljen ponuditi državnemu zboru. Zbrani so ob tem opozorili, da je poučevanje o teh vsebinah dodatna obremenitev za učitelje in učence, zato bi jih morali pristojni vpeti v učni program. Poleg tega bi moralo biti gradivo pripravljeno tako, da bi mlade pritegnilo. To še posebno drži za osnovnošolce – njih bi motivirali z vsebinami v obliki stripov, slikanic ali animacij. Zdaj pa jih zasujemo z nerazumljivimi pojmi in, seveda, odvmemo. V osnovni šoli so te vsebine v kurikulumu prezgodaj, opozarjajo učiteljice, ki menijo, da bi jih morali umestiti v sedmi in osmi razred. To so ob vpeljavi devetletke tudi opozarjale, a zaman. Nekateri so ob tem menili, da bi lahko na šoli poleg družboslovnih in drugih dni vpeljali še evropske. (šr)

ČUDAK

Svet je ujet v resnosti, v vsakdanjost, v skrbi. Mar nikjer Amorja ni, a se le neviden zdi?

Vsak svoje ima obveznosti, nihče ni miren, vsak drvi s sklonjeno glavo mimo ljudi. Ne gledamo si več v oči.

Svet brezglavo drhti, koprni ... Vsej tej zmešnjavi se smeješ le ti.

Zaljubljenost iz tebe kar kipi. Edini čuden si v množici. Vse okrog ljubezni se vrti, brez vzroka, smisla srečen

(Vsaj ti!)

Jubilejni festival NVO

CNVOS je ta mesec pripravil že 10. vseslovenski festival nevladnih organizacij (LUPA 2011), s katerim skuša spodbuditi razvoj slovenskega nevladnega sektorja, ozavešiti širšo javnost o vlogi in pomenu nevladnih organizacij (NVO) ter se zahvaliti organizacijam za njihov prispevek k blaginji. Osrednji dogodek Festivala je bi ponovno celodnevni Bazar nevladnih organizacij v središču Ljubljane (15. septembra), na katerem se je z mnogimi dejavnostmi predstavilo več kot 150 slovenskih NVO na stojnicah. Na osrednjem odru na Prešernovem trgu se je zvrstil tudi pester zabavno-kulturni program.

Festival so sklenili 16. septembra v Mestnem muzeju v Ljubljani, priredili so še Dan ugodnosti za nevladne organizacije, kavarno za razpravo »NVO in ESS«, omizje »Priložnosti ESS za NVO« in delavnico »Pridobivanje sredstev ESS«. (šr)

BRALNA PISMENOST

Branje je zateženo

Mladim moramo pokazati, v čem je slast literature

Na raziskavi Pisa 2009 se je izkazalo, da so naši dijaki in učenci nazadovali v bralni pismenosti glede na dosežke iz leta 2006, med tem ko so v drugih sodelujočih državah ostali na isti ravni. Naši šolarji so najmanj vešč, ko gre za delo s pripovednimi in nevezanimi besedili. Predvsem imajo težave pri vrednotenju besedil in z razmišljanjem o besedilu. Kaj storiti?

Dr. Sonja Pečjak z ljubljanske Filozofske fakultete pravi, da bi bilo treba bolj sistematično razvijati sestavine kritičnega branja. Morda smo pozabili tudi na strategije dela z grafičnimi besedili pri vseh predmetih. Raziskava Pirls, ki poteka na 10 let, je namreč med dvema merjenjema pokazala, da so učenci pri delu z grafičnimi prikazi napredovali, ker so učitelji razvijali te strategije.

Bodimo odprti

Kako pa lahko razvijamo kritično branje pri učencih? Zelo pomembno je, da je učitelj pri delu z besedili odprt, pravi strokovnjakinja. To pomeni, da učenec omogoči izbirati med besedili, jim ponuja različne bralne naloge, dopušča in celo spodbuja različne interpretacije prebranega. V razredu si lahko pomaga tudi z mnogimi praktičnimi dejavnostmi. Katerimi? Učence spodbujamo k spraševanju in tudi k presojanju, kako kakovostna so lastna vprašanja in tudi vprašanja drugih. To počnemo z naslednjimi vprašanji. *Katero so prednosti in pomanjkljivosti ...? Kako je to poveza-*

V ZDA se je razširilo gibanje Nihče ne sme zaostati. Tako so oblikovali različne oblike pomoči za odpravljanje zaostankov. Ugotovili so namreč, da je treba otroku, ki zaostaja, pomagati že v prvih treh mesecih po všolanju, da se to ne razvije v resno težavo.

no s tem, kar že vemo? Kako bi lahko še drugače pojasnili ...? Kaj dokazuje ...? Vživi se v osebo A in se vprašaj o osebi B.

Ob tem učence spodbujamo tudi k presojanju in vrednotenju besedil s pomočjo jasnih meril. To počnemo tako, da razmislijo, kaj vse bi morali v nekaterih okoliščinah ali pri odločitvi upoštevati. Presodijo naj tudi, kako zanesljive so informacije, ki jih dobijo na spletu, katere so bolj zanesljive in katere manj. Ob tem jih spodbujamo, da ločujejo dejstva od avtorjevih stališč in uporabljajo nova spoznanja. Pri slednjem jim pomagamo, deni-

mo, z vprašanji, kot sta: *Kako bi lahko zamislil avtorja uporabil v svojem vsakdanjem življenju? V katerih okoliščinah?* Pomembno je tudi, da dane argumente vrednotijo in oblikujejo svoje. Pri tem jih vprašamo: *Kaj je tvoj sklep, zaključek? Zakaj? Iz katerih predpostavk izhajaš? Ali so veljavne?*

Ne kritizirajmo

Pri razvijanju bralne pismenosti pa je po mnenju dr. Mete Grosman z ljubljanske Filozofske fakultete izjemno pomembna učiteljeva podpora. A na zadnji raziskavi Pisa so slovenski petnajstletniki ocenili odnos učiteljev do njih najslabše od vseh sodelujočih držav. Mislijo torej, da imajo učitelji do njih negativen odnos. Pomanjkanje podpore je še posebno slabo za učence, ki ne napredujejo.

Mladega bralca torej ne smemo kritizirati, saj bo kaj kmalu ugotovil: »Jaz pa nisem za branje.« Vsaka negativna kritika zbuja še večji odpor do branja in tako vzgajamo nebralca. A morali bi ga prepričati, naj z branjem nadaljuje. Če do tega ne pride, se lahko zgodi, da branja ne avtomatizira, saj je za to potrebno veliko vaje. Še posebno previdni moramo biti pri fantih. Poleg tega otroci s slabšo govorno zmožnostjo počasneje usvajajo vse elemente pismenosti, zato so manj uspešni in ne dobijo pozitivne podpore od učiteljev, ker jih ti doživljajo kot močete. In začaran krog je sklenjen.

Delujmo kot zgled

Na stopnji, ko učenec obvladuje osnove branja in prehaja v tekoče branje, je po besedah dr. Mete Grosman poleg učiteljeve podpore zelo pomembno, da je motiviran, da mu je branje zanimivo. To po besedah dr. Sonje Pečjak lahko uspešno dosežemo, če omogočimo izbiro in če osmišljamo to, kar počnemo, ter ustvarjamo privlačne okoliščine. Pomembno je tudi, kako učitelj poslušata otroka, ali mu zavzeto odgovori ali pa to stori mimo njega. Učinkovito je tudi to, da učitelj v učencih zbuja občutek, da nekaj veljajo in kaj dosežejo. Z osebnim stikom in osebnim odnosom lahko naredimo največ. Ob tem si ne moremo obe-

tati uspeha, če učitelj ne deluje kot zgled nekoga, ki bere. A ne le učitelj. Na raziskavi Pisa in Pirls se je izkazalo, da so uspešnejše šole, na katerih se ravnatelji zanimajo za bralno pismenost. To že dolgo ugotavljajo tudi v Veliki Britaniji.

Vztrajajmo – je vredno

Pomemben dejavnik so, seveda, tudi starši. Otroci iz spodbudnega okolja, v katerem so navzoče knjige, v katerem se o knjigah pogovarjajo, imajo veliko prednost. In šole naj bi razlike med otroki vsaj omilile. Po

Več ljudi trpi za posledicami nezadostne pismenosti kot zaradi posledic katere koli bolezni. To so ugotovili v ZDA. »Pri nas ne poznamo dovolj posledic nezadostne pismenosti, prav tako nismo dovolj ozaveščeni o samem pomenu pismenosti. To drži tudi za učitelje, ki se tega tudi sami zavedajo. Skoraj 40 odstotkov jih namreč ocenjuje, da o pismenosti ne vedo dovolj,« pravi dr. Meta Grosman.

mnogih se lahko zgledujemo. V kranjskogorski osnovni šoli, denimo, so vpeljali projekt Starejši berejo mlajšim. Je zelo uspešen, saj mlajši gledajo na starejše skoraj kot na bogove. In tak zgled vleče.

Bojana Modrijančič Reščič s Tehniškega šolskega centra Nova Gorica poučuje na strokovni šoli same fante – računalniške tehnike. Iz osnovne šole vsi prinesejo slab odnos do branja, pravijo, da to ni zanje, je zateženo. A sčasoma postanejo bralci in tudi pesniki, ilustratorji in oblikovalci. Kako? Učiteljica se jim prilagodi, najprej jim ponudi literaturo, za katero je več možnosti, da jih bo zanimala, denimo mladinsko. Nekemu dijaku je ponudila v branje delo Aleksandrinke, ker je bila to tudi njegova prababica. In obrestovalo se je. Referate pripravijo tako, da združijo branje, pisanje in svoje razmišljanje. Predstavijo tudi predstavitev s ppt, dodajo slike in jih povežejo s tekstom. Izdelali so tudi že predstavitev življenja pisateljev v knjižnicah, ki so jih tudi sami ilustrirali. Izdajajo celo pesniške zbirke. »Učitelji, vztrajajte, se zelo obrestuje. Zato je vredno biti učitelj,« spodbuja zavzeta učiteljica.

MOJCA ZUPAN

SPODBUJAJMO BRANJE

Književni junaki

Pravljice in zgodbe so lahko najboljši pomočnik pri vstopanju otrok v zapleten svet odraslih

Z branjem se srečujemo vsakodnevno, na vsakem koraku in prav zaradi tega si življenja brez knjige in branja sploh ne znamo več predstavljati. Veliko je bilo že zapisano in povedano o tej temi, a vendar še vedno premalo poznamo pomen branja. Mnogi sicer vedo, da branje pomembno vpliva na razvoj vseh preostalih jezikovnih zmožnosti, manj pa je takšnih, ki se zavedajo tudi vplivov, ki jih ima branje na osebnostni razvoj posameznika.

Branje nas notranje bogati, knjige pa nas kot bralce vzgajajo, oblikujejo, v nas vzbujajo pozitivna čustva in še bi lahko naštevala. Bralna kultura ima še vedno pomembno mesto v sodobni družbi in zato je prav, da si kljub hitremu tempu življenja znamo vzeti čas tudi za branje. Ker se bralni interes pogosto razvije že v zgodnjem otroštvu, je pomembno, da otroku že dovolj zgodaj približamo knjigo in ga spodbudimo k branju, saj s tem povečamo možnost, da postane bralec za vse življenje. Splošno znana je ugotovitev, da so otroci, ki jim starši veliko berejo, pozneje pa tudi sami berejo po knjigi, govorno spretnjši, imajo bogatejši besedni zaklad, manjše težave pri pisanju in so uspešnejši tudi na drugih področjih razvoja.

Uživali smo

V preteklem šolskem letu smo učiteljice prvih razredov želele otrokom drugače približati knjigo in jim s tem privzgojiti ljubezen do branja, predvsem prek pravljic, zgodb in pravljčnih in književnih junakov. Projekt smo poimenovali kar *Književni junaki*.

Že na uvodnem roditeljskem sestanku smo seznanile starše s pomenom branja in z bralno kulturo, na kratko pa smo jim predstavile tudi omenjeni projekt.

SONCE

*Sonce greje in gori,
a kje je sonce, ko ga ni?
Kje je sonce v mrzlih dneh,
ko leži temačnost v ljudeh?*

*Takrat ne seže več do trga
daljne zvezde sij,
kužno znamenje prezrto
je sred množice ljudi.*

*Kljub tegobi podarimo
si nasmeh.
Naj posveti izza reber
sonce, ki se skriva v ljudeh.*

napeta ušesa. Dostikrat smo nemalokatero zgodbo predstavili tudi otrokom v vrtcu ter drugo in tretjeolcem. Uživali smo vsi, tako učenci kot tudi učiteljice.

Vse z razlogom

S pomočjo projekta smo pri otrocih razvijali sposobnost poslušanja govora drugih, razvoj

pomočjo knjige in drugih pripomočkov predstavili tudi svojim sošolcem. Razredničarke so pripravile posebno mapo z vložnimi listi, na katere so otroci narisali svojega junaka ali postavljali ob odlomku iz knjige,

starši pa so napisali, kako so se njihovi nadebudneži pripravljali doma. Če sklepamo po besedah in zapisih staršev, so pri tem izjemno uživali. Doma so nastajale prave bralne, pripovedovalne in ustvarjalne delavnice. Pripravili so razne plakate, izdelali lutke, poskrbeli za sceno in celo za kostume. Po enem tednu, ki je minil od žreba, pa se je razred za nekaj minut spremenil v pravo minigledališče. Otrok je postal igralec in mi gledalci ter poslušalci. Na prizorišču so se odvijale zanimive, zapletene ter komične prigode književnih junakov. Pogosto smo ob nastopu otroka imeli oči na pecljih in

lastnega govora, ki je ena od pomembnih sposobnosti za lažjo komunikacijo, vključevanje v skupino in širšo družbo, ter hkrati privzgojiti ljubezen do knjig.

Pravljice in zgodbe so lahko najboljši pomočnik pri vstopanju otrok v zapleten svet odraslih. Popeljejo jih v pisani pravljčni svet, kjer se vse zgodi z razlogom, kjer je dobro nagrajeno in slabo kaznovano.

Bodimo dober zgled otrokom. Vzemimo si čas za knjigo in dopustimo si, da začutimo vsebino, ki nam jo zgodba ponuja. Prebrano vsebino poskušajmo vnesti v vsakdanje življenje in jo živeti. Od otrok pa se naučimo ohranjati domišljijo in iz nje črpati moč za vsakodnevne napore in težave.

ROMANA PEČNIK,
profesorica razrednega pouka
Osnovna šola Petrovče,
podružnica Trje

E-UČBENIKI

Res preskok v kakovosti?

Ministrstvo resno pozivam, naj ne preganja klasičnih učbenikov

▶ **S preprosto dostopnostjo in opremljenostjo šol z računalniški postaja uporaba računalnika pri pouku neke vrste mantra, ki se zdi, da bo odpravila težave učiteljev z motivacijo, delovnimi navadami, pritožbami nad zanimivostjo snovi, spremenila učenje v igro in tako naprej. Računalnik postaja marsikje neposredna potuha učitelju in ravnatelju, saj je pri mnogih predmetih bolj preprosto in ceneje poiskati posnetek poskusa, kot izpeljati poskus sam; bolj preprosto je izpeljati uro ob večno pripravljeni power point prezentaciji; bolj preprosto je pokazati simulacijo poskusa, ki vedno uspe, kot pa poskus, pri katerem se tekočina morda razlije in kozarec zlomi; bolj preprosto je peljati učence v računalniško učilnico in jim dovoliti vezave fiktivnih vezij na računalniškem zaslonu, kot pripraviti praktično delo za osem skupin nemirnih učencev in podobno. A na tem mestu ne bi toliko pisala o škodljivosti pretirane rabe računalnika v razredu, raje bi omenila nekaj skrbi, ki se nemudoma pojavijo ob zdajšnjih željah ministrstva, da se v dveh letih pripravi tako imenovane e-učbenike za vse mogoče predmete.**

E-učbenik je lahko le dopolnilo k rednemu učbeniku. Vsebuje naj slike in filme naravnih pojavov, eksperimente in simulirano eksperimentalno delo, ki je namenjeno le domačim nalogam, preverjanju in lahko tudi ocenjevanju znanja ter kot nadomestilo učencem, ki so zaradi kakršnih koli razlogov pri pouku manjkali in eksperimentov ali posameznih aktivnosti niso doživeli.

Poceni za sklad, drag za družino

E-učbenik je sicer finančno manj zahteven za sam učbeniški sklad, je pa finančno zahtevnejši za družino. Zahteva namreč, da ima učenec doma računalnik (recimo strošek 600 evrov na tri leta), da ima internetni priključek (recimo vsaj 20 evrov na mesec), tiskalnik s potrebo po izjemno dragi barvi za tiskanje (bomo zelo skromni, če predpostavimo le približno 100 evrov na leto). Res je, da večina otrok danes vse naštetega že ima, a po drugi strani obstaja precej otrok, katerih starši si tega stroška ne morejo privoščiti. Kaj bo s temi otroki? Bodo potisnjeni še bolj na socialni in intelektualni rob? Jim bo dostop do računalnika, tiskalnika itd. omogočila šola? Kdaj in kako? Bodo šole vpeljale

dežurne učitelje, ki bodo ob popoldnevih nadzirali računalniške učilnice, pa morda še ob sobotah in nedeljah, saj verjetno ne moremo od otrok pričakovati, da bodo vse potrebno učenje opravili že do četrte ure popoldan, ko so na šoli še učitelji podaljšane bivanja? V višjih razredih ob štirih popoldan pogosto s poukom učenci šele zares končajo. Ali se ne bo zgodilo, da stroškov dežurnih učiteljev ministrstvo ne bo priznalo (saj veste, zaposlovanja se ne sme povečevati), za manjše število na ta način težavnih otrok pa se dodatno zaposlovanje tudi ne bo zdelo vredno?

Učenje je resno delo, ki ni prijetno. Kot takega ga je treba tudi obravnavati. Učenje je dolžnost učencev. Ni treba takoj iskati izgovorov v dolgočasnih učbenikih, v zahtevni faktografiji, v neprijaznih učiteljih. Včasih je treba preprosto pred otroka postaviti zahteve in ob njih vztrajati.

nih učiteljev ministrstvo ne bo priznalo (saj veste, zaposlovanja se ne sme povečevati), za manjše število na ta način težavnih otrok pa se dodatno zaposlovanje tudi ne bo zdelo vredno?

Ne nazadnje, današnji učenec uporablja računalnik večplastno. Medtem ko ima odprt e-učbenik ali šolsko e-spletno stran, se pogovarja še s tremi prijatelji, mimogrede obnavlja še svojo

status na facebooku, pregleduje nove fotografije, povezave in komentarje prijateljev, hkrati pa še hrani živali na fiktivni farmi in preganja gusarje po fiktivnih otokih. Seveda si mimogrede izmenja še rešitve domačih nalog in zadeve za šolo so opravljene.

Učenje je resno delo, ki ni prijetno. Kot takega ga je treba tudi obravnavati. Učenje je dolžnost učencev. Ni treba takoj iskati izgovorov v dolgočasnih učbenikih, v zahtevni faktografiji, v neprijaznih učiteljih. Včasih je treba preprosto pred otroka postaviti zahteve in ob njih vztrajati. To dejanje je za »ljubeče« starše pogosto težje, kot pregovarjati učiteljico. Sama se spominjam rodiljskega sestanka v osnovni šoli, ko so nekateri starši povsem resno vztrajali, da mora biti pouk gospodinjstva zabaven. Otroci radi kuhajo in naj vendar celo leto kuhajo. Učni načrt je sicer zahteval nekaj drugega, a komu to mar, če potem šola ni zabavna.

To je neresno

E-učbenik je novost, novost v pristopu, v metodi, v izbiri vsebine in v njeni predstavitvi. Dve predvideni leti za oblikovanje učbenika, kot so me obvestili na Zavodu RS za šolstvo, sta absolutno premalo. Vpeljava e-učbenika zahteva preverjanje novih prijemov, preverjanje učinkovitosti teh prijemov, razpravo strokovnjakov o primernosti različnih oblik posredovanja in tako naprej. V dveh letih lahko nastanejo le nekatera testna poglavja, na katerih bi preverili to, o čemer sem govorila prej. Ali bo tak e-pristop res vsem ali vsaj večini učencev omogočil bolj kakovostno učenje?

E-učbenike naj bi v dveh letih napisali fakultetni učitelji in didaktiki ter dejavni učitelji šol. Seveda ob svojem rednem delu. Temu delu se ne bodo mogli resno posvetiti, po drugi strani pa tega od njih tudi nihče ne bo mogel prav resno zahtevati. Ko se

bo zraven zapisal še honorar, bo jasno, da so tudi sredstva, namenjena za te učbenike, majhna, in temu primeren bo tudi vložek. Nekoč sem se z enim od založnikov pogovarjala za soavtorstvo učbenika. Za nekako 50 strani učbenika mi je bil pripravljen plačati približno 200 evrov bruto. Po današnjih vrednostih bi to morda znašalo 300 evrov. Glede na to, da je avtorstvo učbenika resna zadeva, je bila taka ponudba ponižujoča. Če avtor takšno ponižujočo ponudbo sprejme, je zelo težko pričakovati resno delovno zavzetost ob drugih obveznostih. Učiteljem prinaša avtorstvo točke za napredovanje. Univerzitetnim učiteljem ne prinaša ničesar. Predstavlja pa osebnostni izziv, ki ga pogosto denarno ni mogoče ovrednotiti. A za izzive je treba imeti tudi čas. V tujini imenujejo ekipe avtorjev, ki se nekaj let s polnim delovnim časom ukvarjajo s prenovo pristopov v poučevanju.

Učenje zahteva mir

Vseh mogočih težav zabava z e-učbenikom ne bo odpravila, kvečjemu poglobile se bodo. Učenci potrebujejo mejo med zabavo in delom. Potrebujejo zavedanje, da je za dosežke potreben napor. Učenje zahteva koncentracijo in razmišljanje. Ali ste že kdaj videli pianista, ki bi vadil etude ob zvokih zabavne glasbe iz radia? Zato je treba od otrok zahtevati, da se učijo v miru, brez računalnika, telefona,

radia, televizije in drugih motenj. Če se učenci tega ločevanja ne bodo navadili, bodo uspehi slabši in delovne navade še slabše, kot že danes bijemo plat zvona glede študentov številnih fakultet.

Učenje zahteva koncentracijo in razmišljanje. Ali ste že kdaj videli pianista, ki bi vadil etude ob zvokih zabavne glasbe iz radia? Zato je treba od otrok zahtevati, da se učijo v miru, brez računalnika, telefona, radia, televizije in drugih motenj.

Z vpeljevanjem učenja kot zabave izgublamo vsi. Učenci, ki niso vsakodnevno prisiljeni razvijati čuta dolžnosti in delovne odgovornosti; starši, ki si nalagajo dodatne obremenitve in se učijo s svojimi otroki in jih morajo neprestano opominjati na šolske in druge obveznosti ter država kot celota. Če država načrtno vpeljuje pretirano permisiven, zabaven in otrokom všečen šolski sistem, zgublja najspodobnejše ume. Zakaj? Če se v šoli za dosežke ni treba truditi, se učenci svojih potencialov ne učijo izrabljati in razvijati. Zato v življenju dosegajo manj, kot bi bili sposobni. Seveda vedno obstajajo izjeme, izjemni otroci, a je velika zabloda odgovornost za prihodnost prelagati le nanje. Prihodnost tako družine kot tudi države je treba graditi na razvoju vseh potencialov, ki jih imamo, ne le tistih, ki zrastejo po naključju.

Kot verjamejo Finci in Azijci

Morda sem staromodna, a ob dolgoletnem srečevanju s študenti, ob pogovorih z nekdanjimi diplomanti, ob obiskovanju šol ob nastopih naših študentov, ugotavljam, da je smernicam »učenje je zabava« nujno reči dokončno »zbogom« ter namesto njih vpeljati načelo, da je učenje delo, znanje pa nagrada zanj. To verjamejo na Finskem in v Aziji.

Ministrstvo resno pozivam, naj ne preganja klasičnih učbenikov. Naj ponovno vpelje stari sistem učbeniških skladov. Učenci naj plačajo tretjino cene učbenika in šola naj ima učbenik tri leta v izposoji. Po treh letih bodo nekateri učbeniki zagotovo še dobri. Ti lahko ostanejo na šoli, da jih učencem ni treba nositi s seboj, šola jih lahko ponudi socialno šibkejšim. Tako se bodo učenci naučili paziti na učbenike, ker ne bodo zastoj, šola pa jih bo imela možnost zamenjati za nove in boljše vsakih nekaj let. Zakaj naj bi v šoli vse bilo zastoj, pa hkrati zanič?

Če Ministrstvo za šolstvo in šport želi vpeljevati novosti, naj to počne premišljeno, postopno in z resnimi študijami. Ne na vseh učencih in ne na vseh predmetih hkrati.

MOJCA ČEPIČ
Oddelek za fiziko in tehniko,
Pedagoška fakulteta,
Univerza v Ljubljani

PLAČE IN NAPREDOVANJA

Povrnimo izgubljeni ugled

Pot h kakovosti in zadovoljstvu je!

▶ **Vprašanje plač in napredovanja v šolstvu je občutljiva tema, saj se vedno soočimo z dvema poloma: plače so pre nizke in napredovanja je premalo ali pa plače so previsoke in napredovanja je preveč oz. je celo nepotrebno. Zdajšnji plačni sistem primerno ureja razmerja med učitelji z različnimi nazivi in plačnimi razredi, kljub temu pa kot ravnatelj opažam anomalijo, ki bi ju bilo treba odpraviti: neprimerno nagrajevanje posameznikove odličnosti (kakovosti) in omogočanje nedejavnosti učitelja, ki doseže najvišji plačilni razred (to je 43., svetnik v 5. plačnem razredu).**

Menim, da bi morale biti plače odvisne predvsem od uspešnosti posameznega učitelja. Predpostavim, da ima učitelj plačo 1.200 evrov, ob tej plači pa bi moral ravnatelj imeti možnost nagrajevanja v višini 30 odstotkov navzgor in tudi navzdol. Konkretno to pomeni, da bi lahko najboljši med učitelji osnovni znesek zvišal na 1.560 evrov, najmanj uspešnemu pa bi se lahko osnova znižala na 840 evrov. Razlika med tema plačnima skrajnostma je kar 760 evrov, to pa že presega povprečno plačo v državi. Razlika je zagoto-

vo spodbudna in bi v marsikom vzbudila željo po še boljšem delu. Učitelji, ki bi bili več mesecev zapored najvišje ocenjeni in nagrajani, bi lahko prešli tudi na višjo osnovno plačo (npr. s 1.200 evrov na 1.300 ali 1.400). 30-odstotno nihanje osnovne plače bi bilo seveda najvišje možno, učitelj bi lahko dobil tudi samo 5, 10 ali 20 odstotkov več oz. manj od osnovnega zneska.

Spremenjeno imenovanje in kroženje

Tako vrednotenje učiteljevega dela bi ravnatelja zagotovo po-

stavilo v neprijeten položaj, saj bi bil takoj deležen očitkov o privilegiranih posameznikih, o šikaniranju drugih in podobno. Realna slika bi bila verjetno takšna, da bi vsi učitelji prejeli bolj ali manj iste osnovne zneske, nemira v zbornici in strahu pred uporabo (ter nepotrditvijo novega mandata) verjetno ne bi tvegali nihče od ravnateljev. To skrb je mogoče odpraviti precej elegantno – vsak ravnatelj bi moral postaviti merilne cilje kakovosti, prilagojene na kateri ravnatelj. Te cilje bi moral uskladiti z učitelji, jih spremeniti, dopolniti, dodati nove. Kaj šteje, bi morali povedati tudi starši in dijaki, sindikat, morda celo kolegi v strokovnih aktivih (cilji med aktivni bi se verjetno razlikovali). Z usklajenim pristopom in komunikacijo bi tako vsi dobili zagotovilo, da ravnatelj ne bo pristranski, čeprav se očitkom (tudi pavšalnim) ne bi nikdar

v celoti izmaknil. Druga možnost, ki pa posega tudi krepko v ZOFVI, je spremenjeno imenovanje ravnateljev in njihovo kroženje po različnih šolah. Ravnatelj bi tako eno mandatno obdobje neobremenjeno delal na eni šoli, po tem mandatu bi šel na drugo, potem na tretjo ... Omogočiti bi bilo treba tudi prehajanje med osnovnimi, srednjimi in višjimi šolami, s tem bi postali ravnatelji odlični strokovnjaki in poznavalci šolskega prostora, obenem pa bi bilo njihovo delo – vanj bi spadalo tudi vrednotenje dela in plač – bolj objektivno in neobremenjeno. Tako pa bi jih dojemali tudi učitelji. Poglavitni cilj teh sprememb mora ostajati težnja po kakovosti: nedvomno bi si večina želela biti boljša – ne nujno, da od drugih, temveč od tega, kar zmorejo trenutno sami v pogosto nestimulativnem sistemu. S tem bi povečali tudi zadovoljstvo vseh drugih, ki vstopajo v šolski proces in so vedno zahtevnejši.

Mentor za vedno, svetovalec in svetnik pa ...

Težava, s katero se srečujemo ravnatelji, je tudi napredovanje v nazive. Mislim, da so vedno

redkejši tisti, ki napredovanja svojih učiteljev ne spodbujajo ali ga celo onemogočajo. Kot povsod drugod tudi v šolstvu drži, da je samo zadovoljen delavec dober delavec. Težava se pojavi, ko učitelj doseže najvišji naziv, svetnik, in pred njim ni nobenega izziva več. Napredovanje je končano in če je bil učitelj nadpovprečno uspešen, je lahko vsega možnega napredovanja (v nazive in plačne razrede) konec po devetih letih dela v šolstvu. Glede na povprečno delovno dobo to pomeni, da je učitelj tam, kjer pač je, naslednjih 30 let. Nehote se zgodi, da se po določenem obdobju takemu učitelju dodatno delo ne zdi več tako pomembno ali pa se mu sploh ne zdi pomembno. In če je takih učiteljev preveč, lahko zastane običajno šolsko delo. Menim, da je po eni strani smiselno razmisliti, kako možnost napredovanja časovno razširiti in povečati (ne le časovno širiti napredovalno obdobje in ga s tem celo otežiti), da bi izjemno motivirani učitelji dali šolstvu in sebi še več dobrega. Po drugi strani pa bi morali premisliti o smiselnosti trajnih nazivov. Smiselno se mi zdi, da ostane trajen le naziv mentor, naziva

svetovalec in svetnik pa naziv trajnosti izgubita. Učitelj, ki bi pridobil enega izmed teh nazivov, bi ga ohranil za štiri leta. V tem času bi moral zbrati toliko točk, kot če bi želel napredovati v naziv mentor. Za izkušenega svetnika to zagotovo ni nič posebnega izziva več. Obenem pa bi dokazal, da je res najboljši in da je še vedno pripravljen prispevati k razvoju šole in samega sebe.

Besede bi meso postale

Prepričan sem, da bi velika večina učiteljev brez večjih težav in naporov ohranila svoje nazive. Besede o vseživljenjskem učenju bi tako postale meso, šola pa prostor nenehnega izboljševanja.

Ko bomo učitelji in ravnatelji skupaj dovolj močni ter si bomo prizadevali za kakovostno šolstvo, bomo močni tudi navzven – nihče nam ne bo mogel več očitati, da se v šolah ne dela, da nimamo dobrih kadrov, da smo le na počitnicah. Tako omenjani izgubljeni ugled si bomo lahko povrnili samo sami, če bomo dokazali, da smo tega res vredni.

Dr. JURIJ ŠINK, ravnatelj Gimnazije ESIC Kranj

FANTKI v šoli 1

Piše BREDA SOBOČAN,
psihiatrinja in družinska terapevtka

Ujetniki »ljubezni«

Socializacija jih sistematično oddaljuje od njihovega notranjega čustvenega sveta in jih potiska v predpisano podobo moškosti

► Zahodna civilizacija je zgodovina patriarhalne ureditve, pisanih in nenapisanih pravil, ki jih prenašamo iz roda v rod. Patriarhalnost je ideologija, ki se celo bolj kot na spol osredotoči na moč. Poudarja razliko v moči in privilegira posameznika na podlagi spola. Moškimi na podlagi anatomije pripisuje večje sposobnosti za upravljanje in nadzorovanje vseh domen javnega in zasebnega življenja. Oba spola sodelujeta v diskurzih, ki zadevajo spol. Obenem pa patriarhalnih odnosov ne moremo razložiti samo z nameni (dobrimi ali slabimi) posameznih moških in žensk. Obstajajo globoko v družbenih inštitucijah in navadah v družbi.

V sodobnem času so odnosi med spoloma še bolj kompleksni, saj mnoge patriarhalne bitke ostajajo globoko skrite, namesto da bi se soočili s težavami, ki jih imamo glede upravljanja z močjo med spoloma. Še vedno gre za skrite vzorce obvladovanja. Moški doma pogosto nima osebnih težav, da bi prevladal. Vendar sprejemljiva (ali celo od žensk zaželena) moškost vsebuje dominancijo, če je ta zmerana in ni nasilna. Enako idealna ženskost ni povsem pasivna, lahko vsebuje agresijo in iniciativo, da le ni usmerjena proti moškimi.

V sedanjem trenutku je ideal »zdravega odraslega« neodvisen, racionalen posameznik. Liberalni humanizem namreč poudarja individualizem in samouresničitev. Ta individualizem je del dominantnega diskurza, ki odseva ideologije v sedanjih družbi in (samo)vrednoti vsakega od nas. Ko se v jeziku pojavijo označitve, ki jih diktira diskurz, je govorec omejen v odnosu do zunanje realnosti in tudi v tvorjenju pomenov za svojo izkušnjo. Biti povezan, (so)odvisen, ceniti odnose je marginalna kategorija, ki jo lahko dominantni (tudi strokovni) diskurz ovrednoti kot nezrelo, nerazvito, neosamosvojen, manj vredno stanje.

Dve skrbni »mami«

Fantke socializacija od najzgodnejšega obdobja sistematično oddaljuje od njihovega notranjega čustvenega sveta in potiska v predpisano podobo

moškosti. Postopno jih oddalji od ženskega (materinskega) in jih potiska v umolknitev, samotnost, nezaupanje. Ženske lahko razumemo kot skrit privilegij in družbeno dominanco odraslih moških v trditvah dominantnega diskurza, da je vsak posameznik, neodvisno od spola, svoboden. Saj ženska realnost ni neodvisna od družbenih siljenj. Tako ženske skozi zgodovino poznajo številne vloge v svojem življenju, ki jih morajo izpeljati sočasno. Ženska identiteta je od nekdanj skupek različnih, a enakovrednih narativ, zgodba o fragmentaciji in zasičenosti vsakdana z različnimi nalogami (negovanje otrok, starih, bolnih, skrb za dom, vključitev v plačano delo, skrb za socialno mrežo in družinske vezi, rituale in prehode...). Sodobni odrasli moški spreminjajo svojo udeleženo v odnosih. Prav na področju očetovstva opazamo največje premike. Očetje vstopajo s svojimi otroki v pristnejši, bližnji odnos. Istočasno pa opazamo družbeni pojav, ko je postalo očetovstvo »prostovoljna« kategorija. Za razliko od materinstva družba na očete ne izvaja nobenega (moralnega) pritiska, da to vlogo izpeljejo, če so si jo zadali. Dilema sodobnih očetov je, kako naj zgleda očetovanje. Sami so pogosto rasli z avstroogrske naravnanimi očeti, ki so jih disciplinirali in kritizirali, in sicer v želji, da bi ustvarili poslušnost. Sodobni čas in njihova navezava na otroke jim govori, da to ni očetovstvo za sodoben čas. Brez pravega modela ne upajo biti pionirji v osvajanju neznanega teritorija, ker nimajo zemljevida svojega notranjega sveta in ne samozaupanja v svoje občutke. Od žensk (mater) se učijo »biti dobri starši«. Tako opazamo vse prevečkrat, da imajo sodobni otroci dve skrbni »mami«, ki kar tekmuje, katera bo bolj poskrbela za malčka. Tako postajajo otroci ujetniki »ljubezni«, otroštvo pa izjemno nadzorovan, strukturiran čas življenja.

Čustva so dodaten čut

Šele ko bodo moški imeli svoboden dostop do svojega čustvenega življenja, ko ne bo treba ranljivosti in želje po povezanosti skrivati za ščitom jeze ali zaslonom obramb (ali za kozarčkom), bomo lahko vsi, ne glede na spol, dosegli zadovolvo-

Šele ko bodo moški imeli svoboden dostop do svojega čustvenega življenja, ko ne bo treba ranljivosti in želje po povezanosti skrivati za ščitom jeze ali zaslonom obramb (ali za kozarčkom), bomo lahko vsi, ne glede na spol, dosegli zadovoljujočo kakovost intimnih medosebnih odnosov, naj si bo v ljubezenskem paru ali v starševstvu.

„K pisanju prispevkov, ki jih boste lahko brali v nekaj naslednjih številkah Solskih razgledov, me je spodbudila informacija o pobudi, da se opismenjevanje otrok pomakne v še zgodnejše starostno obdobje. Po 20 letih sedenja v ambulanti, po več deset tisoč urah, preživetih s stotnjami ljudi v terapevtskem odnosu, se čutim upravičena, pa tudi zadolžena, da podam strokovni pogled psihiatrinje, družinske psihoterapevte.

Moj namen je izostriti posluš za pomen spola. Je poskus za spol občutljivega pogleda na šolanje. Ni prispevek proti dekletom, niti za poženščenje moških. Ni prispevek proti učiteljicam, saj sem jih kot mama dveh hčera veliko spoznala in so mnoge med njimi izredni ljudje in izredne učiteljice. Ne vem, če sem jim kdaj dovolj jasno izrazila svojo hvaležnost za njihov prispevek k osebnostnemu oblikovanju mojih deklet. Moj prispevek ni proti nikomur, je poskus pogleda v notranji svet moških, kot so me naučili pomembni moški v mojem življenju, moški klienti in množina strokovnih knjig, napisanih na to temo, predvsem izpod peresa moških strokovnjakov (Kindlon, Thompson: Raising Cain). Je poskus spodbude, da ženske povprašamo moške, kako so, ne da jih vidimo, kakor se zdi nam ali kakor bi me želele, da bi bili.

Nikoli ne bomo občutili, kaj pomeni rasti kot fant, če smo rojene v ženskem telesu in obratno. Gre za del izkušnje, ki si jih ne moremo prilastiti, lahko pa se za njih zanimamo in povprašamo tiste, ki so del njihovega doživljanja sveta. Del moškosti in del ženskosti je biološke narave, del pa ustvarjata družba in okolje, v katerem rastemo.“

Ljujočo kakovost intimnih medosebnih odnosov, naj si bo v ljubezenskem paru ali v starševstvu.

Čustva so namreč kot dodaten čut, ki nam omogoča doživljati in občutiti življenje polnejše, z več arome in poglobljeno. Povedo nam, kje se nahajamo v odnosu do sebe, do drugega in sveta, kje smo v razvoju svojih zmognosti, hotenj, življenjskih nalog in ciljev. Če jih prepoznavamo, se ne ustrašimo tudi tistih neprijetnih ali celo nezaželenih, so najboljše vodilo za etično in odgovorno ravnanje. Kot se da živeti brez sluha, brez vida ali katerega od preostalih čutov, tako se da živeti tudi brez dostopa do svojega čustvenega, ampak...

Nenapisano pravilo, ki natančno določa, katera čustva in vedenje so »dovoljena« in katera se sramoti, sistematično deluje na socialno konstrukcijo moškosti. Tako ustvarjena moškost (in ženskost) povratno deluje na vzdrževanje iste kulture, iz katere izhaja. Vsak od nas, ki vsaj v delčku prepozna nepravilnost, neupravičenost in nerealnost teh predpisov, je dragocen izvrševalec pomembnih sprememb.

PRISLUHNI MOŠKOVNJAKU

Zlata vredno gibanje

Naj vaši in učenčevi možgani delajo za vas in ne proti vam

► Na Osnovni šoli Danile Kumar v Ljubljani je konec letošnjega marca in v začetku aprila pod vodstvom Tima Burnsa, priznanega ameriškega strokovnjaka možganov, potekala delavnica na temo smotrne rabe učiteljevih in učenčevih možganov. Tridnevnega izobraževanja so se udeležili domači učitelji in tudi gostje iz tujine.

Preberite nekaj novih spoznanj in uporabnih nasvetov Tima Burnsa, nekdanjega dolgoletnega učitelja v ameriških javnih šolah in sodelavca inštituta za študije o odvisnosti od drog in alkohola na Univerzi New Mexico.

področju sledenja spremembam. Kljub vsemu pa moški možgani slabše poslušajo in imajo manjši corpus callosum, ženski pa zato večji limbični predel, ki je odgovoren za čustva in razvoj socialne inteligentnosti, ki seveda tako pri dekletih kot pri fantih zori postopno.

Igrajmo se

Kako naj kot učitelj kar najbolj upoštevam stopnjo razvoja učenčevih možganov? Zanimivo je novo odkrito dejstvo, da so najstniki miselno veliko bolj podobni otrokom kot odraslim, saj njihovi možgani dozorevajo veliko počasneje, kot so strokovnjaki menili do sedaj. Nekateri deli možganov se do konca razvijejo šele sredi dvajsetih let in ne pri trinajstih oziroma štirinajstih. V procesu zorenja moških in ženskih možganov pa so skupni trije pogoji: igra, povratna informacija in spodbudno okolje (ang. *play-feedback-nurture*), pri čemer je igra definirana kot katera koli prostovoljna dejavnost, ki vodi k več možnim razpletom. Tim Burns prav zaradi tega poudarja veliko vlogo igre.

Kako in kdaj naj igro vpletem v svoj pouk? Skupne in za oboje učinkovite so tudi vsem pedagogom dobro poznane strategije ponavljanja (povzemanje bistva, razlaga partnerju, pisanje zapiskov, ustvarjanje sloganov/pesmi, iskanje razlik in podobnosti, uporaba gline, risanje, tiha refleksija, iskanje simbolov in/ali grafičnih prikazov snovi), ki so uporabne predvsem v obdobjih padca pozornosti, saj človeški možgani nenehno preklaplajo med stanjem popolne pozornosti in njenim padcem (ang. *focus...diffuse...focus...diffuse*). Učitelj lahko omenjene padce pozornosti pri učencih spretno izkoristi v svoj prid, in sicer za

refleksijo, petje, pogovor ali pa celo kratke gibalne dejavnosti.

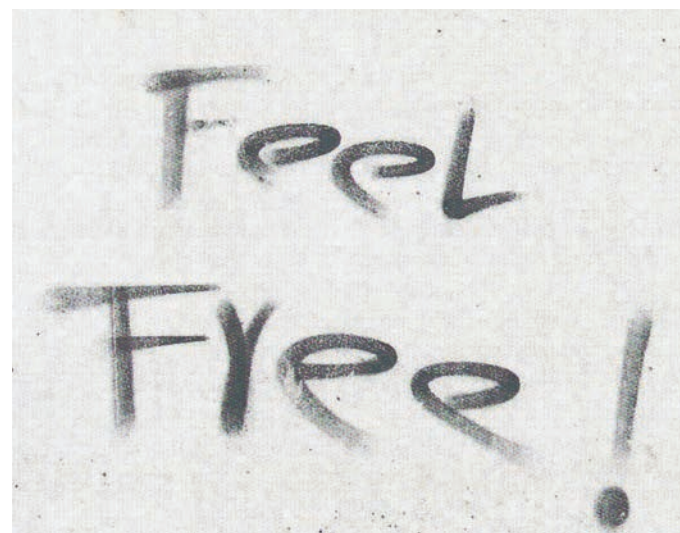
Se vam je že kdaj kaj zanimivega posvetilo med hojo po stopnicah? Se učenci in dijaki nujno največ naučijo med mirnim sedenjem? Prav gibanju in fizični dejavnosti gre sodeč po Timu Burnsu pripisati velik pomen, ko govorimo o uspešni možganski aktivnosti. Medtem ko koordiniramo naše telesne gibe, namreč povečamo dejavnost naših možganov, kar privede do novih idej in povezav. Že v zgodnjem otroštvu gibanje možgane pripravi na učenje in jih pomaga organizirati, saj aktivira sprednji del možganov, živci pa nato informacije posredujejo v višje predele možganov, ki jih uporabljamo za koncentracijo.

Napolnimo kovčke

Možganske celice nam veliko večino življenja vsakodnevno odmirajo, kajne? Ni res! Še pred desetimi leti večina znanstvenikov ni verjela, da možgani lahko ustvarjajo nove nevrone (nevrogeneza), zdaj pa je jasno, da spodbudno okolje, novi izzivi in možnost povratne informacije med učenjem vodijo do nastajanja novih možganskih celic. Bistveno zanje je, da se v procesu učenja med seboj povežejo in se pridružijo množici že obstoječih povezav.

Množico povezav, ki delujejo podobno kot možganske, pa vsebuje tudi naše srce, kar so do zdaj dokazala že tri področja znanosti: molekularna biologija, nevrokardiologija in biofizika. Srce namreč skladišči čustveni spomin, ki ga nosimo s seboj v obliki mentalne prtljage. Naj vaši učenci z vaših ur odhajajo s kovčki, polnimi smeha in novih izkušenj!

PETRA CERAR
Osnovna šola Danile Kumar
Ljubljana

ZAČUTI SVOBODO

Začuti svobodo,
ne stiskaj se v dni,
kaj ti pa bodo,
zakaj so noči?

(To feel free)

Dnevi so jasni
in ostri in glasni,
in vsak vidi vse,
kaj kdo drug počne.

(In česa ne.)

Ko pa se stemni,
srce polet dobi,
nemogoče omejiti
je divji ples v skrajnosti.

Brez identitete
takrat za sprej držiš,
misli, do takrat ujeta
pod svojim tagom zapustiš.

Mišljenje vsem gledalcem dano,
grafit je, ki ne da miru.
Na javnem zidu je priznano,
kar bilo je prej tabu.

list iz dnevnika

ANA ŠORLI,
učiteljica angleščine, Osnovna šola Žiri

Z največjim veseljem sem se je lotila. Govorim o akciji zbiranja oblačil, in sicer za ponovno uporabo. Ne le za reciklažo, ki pa nedvomno tudi zasluži pozitivno oceno.

Od nekdanj sem rada delala z oblačili. Tako ali drugače. Želje so šle nekam v smeri oblikovanja in izdelovanja na več načinov – od šivanja, pletenja in kvačkanja –, resničnost pa mi ni dopuščala velike izbire. Prvotne sanje ali želja po izdelovanju je zrasla v predelovanje. Spreminjanje. Posodobitev. Ponovna ožvitev nečesa že skorajda neuporabnega, zavrženega. Slednja beseda privede do razpotja, ki vodi v več smeri: nalaganje spet nekje in manipulirano ustvarjanje potrebe po novem, četudi največkrat nepotrebnem.

Letošnji dopust sem večinoma preživela za šivalnim strojem. Za zgled. Iz starih kavbojk sem izdelovala torbe, etuije, prevleke za blazine, krpanke (popularno »patchwork«). Predelala sem kar nekaj oblačil, ki sem jih podedovala. Bila so izdelana na začetku 60-ih let prejšnjega stoletja, nekatera pa okrog 80-ih. Gre za kakovostna in unikatno izdelana oblačila, ki jih umeščamo v kategorijo »vintage«, kamor spada še posoda, nakit in pohištvo... Uradno gre za kreacije, ki spadajo v obdobje med 1920 in 1980. Oblačila z dušo jim pravimo. Današnja »readywear« oblačila se po kakovosti materialov in načinu izdelave ne morejo kosati s temi izdelki. Še veliko prej kot so rdeče preproge v ZDA lansirale vintage, se je pri naši hiši predelovalo in menjalo. Po novem se po svetu in tudi že v Sloveniji reči predvsem prodajajo. Nekdo od tega živi, kar tudi ni slabo. Mi smo le menjali in še menjamo. Generacije med sabo in prijateljice med sabo. Ti meni, jaz tebi. Tu bi dodala, da zelo pogrešam garažne razprodaje, kakršne poznajo na zahodu. Saj so razni boljšjaki, ampak to ni to.

S projektom, ki se ga v navezi z Zoltan, d. o. o. lotevamo v tem šolskem letu, želimo mlajši populaciji pokazati, kako ravnati z odsluženimi oblačili, ki to še niso, da ne bi končala na smetišču. Nekdo nekje jih zagotovo potrebuje. Nekdo nekje jih bo zagotovo vesel. V upanju, da bodo ta prišla do njih, se začnjenja še ena zgodba. Zagotovo s srečnim koncem. Pa naj v tem projektu, ki je sicer tekmovalne narave, zmagamo ali ne, smo po svoje že zmagali. Ker vem, kaj zares potrebujem. Ker zgledi vlečejo.

minianketaminianketamini

Pred približno dvema tednoma je uslužbenca javnega sektorja in s tem zaposlene v šolah dosegla novica o morebitnem znižanju plač in Svizova napoved morebitne stavke. Čeprav so predlog o tem pozneje v državnem zboru zavrnil in napovedali, da znižanja plač ne bo, nas je vseeno zanimalo, kaj o (ne)upravičenosti znižanja in (ne)udeležbi na stavki menijo nekateri ravnatelji.

Mag. Alojz Likar
Srednja šola Veno Pilon Ajdovščina

Kot ravnatelj se stavke ne bi udeležil tudi zato, ker že nekaj let nisem več član sindikata. Za ostale zaposlene na naši šoli pa ne morem reči, odvisno je, kako se bi v sindikatu dogovorili. Vendar vseeno menim, da bi bila stavka upravičena. Mislim, da je poseganje v plače v javnem sektorju vedno ena najlažjih rešitev naše vlade. Če bi, denimo, spremenili davčno politiko ali dosledno pobirali vse prispevke, potem bi bilo mnogo več denarja in manj težav. Ob spremljanju medijev lahko vsak dan vidimo in slišimo, kako se denar pretaka v druge kanale, zgodi pa se nič. Na drugih področjih bi država vendarle lahko pridobila potreben denar, ne pa varčevala pri nas.

Marijana Kolenko
Osnovna šola Lava Celje

Če govorim s stališča učiteljice, kar sem tudi sama, potem sem za stavko. Če govorim z vidika otrok, potem sem proti, saj to zagotovo ni dobro zanje, vsak izpad pouka je slab. Vendar mislim, da vseh uslužbenec javnega sektorja ne bi smeli metati v isti koš. Učiteljem že nekaj let zmanjšujejo plače in nas prinašajo naokrog. Vedno smo bili učitelji tisti, ki smo popustili, vedno veliko prispevamo v državno blagajno, poleg tega pa nikoli nismo imeli posebnih bonitet. Kje lahko privarčujejo? Menim, da že na samih ministrstvih. Samo pogledajo naj, koliko ljudi imajo zaposlenih in kakšni so učinki njihovega dela. Veliko bi lahko prihranili tudi pri organizatorjih različnega izobraževanja, saj je vložena denarja ponavadi veliko več, kot pa učinkov. Omenim lahko tudi materialne stroške, na katere smo na naši šoli zelo pozorni. Navsezadnje pa – če govorimo o varčevanju, potem varčujemo vsi. Ne le pri osebnih kavah, temveč tako, da bo to res vidno.

Primož Jurman
Osnovna šola Preska Medvode

Kot ravnatelj sem v kočljivem položaju, ker sem na eni strani delodajalec, na drugi pa vendarle prvi med enakimi. Zato bi bilo morda bolje, če tega ne bi komentiral. A vendar bom. Menim, da vseh dogodkov, ki so bili povezani z morebitno stavko, ne poznamo. Vemo le to, kar zvezo iz medijev, verjamem pa, da je v ozadju še mnogo več. Toda zaupam glavnim akterjem te zgodbe. Res je, ekonomska situacija v naši državi ni najboljša, vendar bi lahko na drugih področjih, kot sta denimo obramba in vojska, več prihranili, tako da potem tega posega v naše plače ne bi bilo. Sprašujem se, zakaj poseganja ravno pri nas, ko pa bi lahko drugje tudi še kaj prihranili.

PRAVOKOTNIK
IN KROG
SE IMATA RADA

Geometrija je sodnica,
ki ločuje like.
Njena pravica
jih deli glede na oblike.

Trikotniki in rombi
se sovražijo.
Deltoidi in trapezi
zobe si kažejo.

A neke revolucionarne ideje
imata pravokotnik in krog.
Skruta za kipom Slavka Tihca
ju ne najde sodnik strog.

»O pravokotnik, zakaj si pravokotnik?
Kotom se, obliki odpovej!
Ali pa prisezi, da boš večno ljubi moj
in jaz ne bom več Krogova.«

Krog bere Julijine verze,
prstan oglat pravokotnik poda.
A kje bo mlad par našel svojo srečo
izven pravil sovražnega sveta?

Moj matematični zvezek
sprejme begunca odprtih rok.
Kjer je manjše od tri dovolj za ljubezen,
se imata rada pravokotnik in krog.

**Pedagoški delavci,
ki v prostem času tudi likovno ustvarjate,
pokličite nas.**

**Morda bodo prav vaša dela popestrila
strani Šolskih razgledov.**

KAKAV

Zima je in »ful« me zebe,
z'aj bi mi »pasal« en kakav.
Če »hantle« 'maš se »bek« obrni,
»nea« gnjavi da ni zdrav.

Mleko s čokolado v »šalci«,
pa že topel 'mam obrok.
Ne »slapaj«, da ni več primeren,
ker jaz nis'n več otrok.

Kak' lahko v miru kakav pijem,
če ti podpihuješ »ravs«?
Za »šefto« lahko ti odstopim,
boš »pol« nehal bit' mi »fauš«?

Opazujem, razmišljam, spoznavam

Mag. ŽIGA VAVPOTIČ

Pospravljanje

Precej nenavadna tema za predstavnika generacije y. Verjetno še bolj glede na spol avtorja. Čeprav je nekaj res, generacija y počasi zgublja stereotipe, da so poklici moški in ženski, da so opravila moška in ženska. Čeprav je debata o moškem in ženskem svetu med člani generacije y vedno burna. Najpogosteje prevlada mnenje moškega dela, da ženske predstavnice generacije y ne vedo, kaj bi rade. In temu dame pogosto prikimajo. Seveda slišimo tudi mi, moški predstavniki, da zgublamo svoj pomen moškega. In čeprav neradi, se tudi mi s tem strinjamo.

Kako stereotipno, poreče nekdo, da tematiko pospravljanja začnemo z razmišljanjem o vlogi spolov. Povsem nenamerno, morda bolj kot opravičilo, da bo moški predstavnik generacije y pisal o pospravljanju. Že vidim nasmeh. Bo pisal o brisanju prahu ali pomivanju tal, se verjetno sprašujejo mnogi. Upam, da jih ne bom razočaral. Ne gre za gospodinjske nasvete, to bi bilo preveč predzno. Gre za povsem drug pogled na pospravljanje.

Si predstavljate, da vam kdo reče, da je pospravljanje katarzični element v življenju?! Če bi mi to kdo povedal, bi že iskal vizitko svojih prijateljev psihiatrov in oznaka, da je nor, bi bila na mestu. Kako lahko nekdo v kombinaciji krpe, vode in čistil začuti katarzo?

Resnica vseeno ni daleč. Seveda moramo na pospravljanje pogledati iz drugega zornega kota. Povsem moramo opustiti misel, da gre za redno tedensko akcijo, ki jo od nas zahteva naš življenjski sopotnik, starši ali morda preprosto umazanija. Pospravljanje v povezavi s katarzo moramo vzeti kot pomemben dogodek končanja neke zgodbe z namenom, da začnemo nekaj novega. Priznati si moramo, da moramo za vsako stvarjo počistiti. Predvsem v glavi, vendar je ob tem zanimivo, da nam lahko prav fizično pospravljanje pri tem pomaga.

Preprosto je, takrat se človek lažje odpove mnogim stvarim, v smeti leti navlaka, ki nas spominja na nekaj starega in začnemo delati prostor za nove stvari. Ne glede na to, kaj je staro, je zanimivo poskusiti, da počistimo fizično in psihično. Takrat občutimo, kako se nam nasmehne svoboda in to besedo tudi razumemo.

Morda bi bilo dobro, da bi pospravljali tako kar vsak mesec. Da pustimo za seboj tisto, kar je za pustiti, in da sprejmemo tisto novo, kar nas čaka. Kolikokrat spustimo priložnost, ker preprosto nismo pospravili? Vidite, pospravljanje vseeno ni tako nedolžno opravilo, ne glede na spol, če ga razumemo globlje. Tako je v življenju, vsako stvar, naj bo še tako banalna, kot je pospravljanje, lahko pogledamo vsaj z dveh plati.

Vzemite krpo in pobrišite prah. Če boste naredili to še v mislih, boste kmalu razumeli čaroben učinek.

Vprašali smo ZA VAS

Ravnateljica je vsem učiteljicam angleščine na naši šoli prepovedala, da učencem za domov dajo naloge (prejšnjih let) tekmovalna za angleško bralno značko. S sodelavci smo pregledali vse predpise, vendar ni to nikjer zapisano, gre zgolj za direktivo ravnateljice. Pri tem naši učenci niso enakovredni z učenci drugih šol, ki te naloge lahko dobijo domov. Kaj naj kot učiteljica naredim? Upoštevam ali ne?

Odgovarja Nevenka Štraser, Zavod RS za šolstvo

Svetujemo vam, da se pogovorite z ravnateljico in skušate skupaj ugotoviti, v čem je razlog za takšno odločitev oz. kakšna so pravila za to tekmovalje. Ravnatelj ne more poznati vseh pravil(nikov) za vsako tekmovalje. Pravila in pravilnike mora natančno poznati mentor posameznega tekmovalja.

simbioz@
e-pismena Slovenija

Povezujemo babico, dedka, mamo in vnuka

Veliko smo že govorili o medgeneracijskem sodelovanju, ki bo pomemben in nadvse zabaven del projekta Simbioz@. Oktobrske delavnice pa bodo v družini Gerčar prav poseben dogodek, saj se bodo družili kar trije rodovi družine – babica Joži in dedek Jože Ermenc, mama Saša Gerčar in vnuk Jaka Gerčar, ki so se skupaj odločili, da bodo s pomočjo projekta Simbioz@ odsej še pogosteje komunicirali, obenem pa bodo z računalnikom in internetom navdušili še babico in dedka. To je izjemna zgodba, ki vam jo preprosto moramo predstaviti ...

Če se je uveljavilo prepričanje, da so sodobne tehnologije tiste, ki nas oddaljujejo, to še zdaleč ne drži v družini Gerčar! Mami in sinu je uspelo ujeti zlato sredino in se še močnejše povezati prav prek računalnika in spleta. »Prek sveta računalnikov sva navezala še pogostejše stike, saj sva se o tem vedno imela veliko za pogovarjati in tako je kljub težavnemu najstniškemu obdobju najin odnos težko skrhati. Tudi Facebook uporabljava bolj kot dodatek k druženju in ne kot zamenjavo, kot mnogi mislijo,« pravi Saša Gerčar, Jakova mama. Tehnologija pa je »kriva« tudi za to, da se pogosteje slišita babica, dedek in vnuk. »Že zdaj si z Jako piševa SMS sporočila. Pričakujem, da se bom lahko po Simbiozinih delavnicah z vnukom pogovarjala še več kot zdaj,« pravi ponosna babica Joži, ki se skupaj z dedkom Jožetom prihajajočih trenutkov z družino zelo veseli.

»Mora že biti dobro, če tako hitro najde vse te podatke!«

Jaka in Saša računalnik uporabljata vsakodnevno, saj so šolske in službene obveznosti brez računalnika težko izvedljive. Oba sta že pet let tudi dejavna blogerja in nekajletna uporabnika Facebooka. »Kljub večinskemu prepričanju, da internet krade čas, sem prepričana, da je pri nas bilo nasprotno. Jaka je skozi skupno debato in ustvarjanje na blogu krepil znanje izražanja svojih misli, lepopise in osvaja nova tehnična znanja, meni približeval svet računalnikov, ki se ga moja generacija raje ogiba,« dodaja Saša. Prednosti in zanimivosti uporabe računalnika vidi tudi babica Joži, ko razlaga: »Vidim, da je lahko delo z njim zelo zanimivo. Spominjam se, ko sem enkrat klicala hči in jo spraševala o zdravniku, ki ima ambulanto nekje v Domžalah, a se nisem mogla spomniti priimka. Medtem ko sem ji razlagala, zakaj bi to potrebovala, in če ve, kako naj najdem telefonsko, mi je že povedala priimek, naslov, telefonsko številko in še cene mi je povedala, tudi kje natančno to je. Ne vem, menda je na računalniku videla točno, kje ta hiša stoji in katero cesto moram prečkati. Rekla je, da je medtem, ko sem jaz pripovedovala, ona to že iskala na računalniku. Mora biti že dobro, če tako hitro najde vse te podatke.«

Nad projektom so navdušeni vsi

Saša je prek prijatelja Žige spremljala razvoj projekta Simbioz@ že vse od prve ideje. Ko je na spletni strani zasledila poziv za sodelovanje in pomoč, je takoj poiskala najbližjo lokacijo ter se prijavila kot prostovoljka. Nato je doma navdušila še sina, saj je želela z njegovo pomočjo prepričati še babico in dedka. Z njegovo pomočjo se bosta stara starša veliko lažje naučila uporabljati to novodobno čudo. »Beseda je dala besedo in ko sva babi omenila, da jo bo v nekem projektu, v katerem mladi pomagajo starejšim, uporabo računalnika učil njen edini vnuk, je bila takoj za stvar. Kaj, kako, kje ... vse to je zanjo zdaj povsem postranskega pomena, le da bo skupaj z vnukom,« pojasnjuje Saša.

Jaka se je odločil postati prostovoljec, saj ima svojo babico in dedka zelo rad. »Že v osnovni šoli sem (zaradi bližine njenega doma) popoldneve preživljal pri nji, tako da predstavlja zelo pomemben del mojega življenja. Babica je izredno dovezeta za nove tehnologije, že nekaj časa komunicirava po SMS sporočilih, mobilni telefon je imela že pred menoj. Zdad, ko se bo naučila uporabljati še internet, bova še bolj povezana. Komaj čakam!« je navdušen Jaka. Babica Joži ni sicer nikoli razmišljala, da bi se udeležila računalniških tečajev, zdaj pa se veseli, da se bo naučila nekaj novega in hkrati preživela čas s svojim vnukom, hčerko in možem. »Če jih ne bi bilo, se za udeležbo na delavnici najbrž ne bi niti odločila. Ponosna in vesela bom, da bomo tam skupaj,« svoje občutke povzema Joži.

Zgodba družine Gerčar je resnično navdušujoča in v ekipi Simbioz@ verjame, da jih bo ob koncu projekta še več. S projektom želimo spodbuditi, obogatiti in ohraniti medsebojne, tudi družinske, stike. Tovrstne zgodbe nam dajejo navdih in motivacijo, da smo na pravi poti in da bo Simbioz@ resnično postala del vseh nas.

?

Kako naj prepričam svoje družinske člane, da se pridružijo projektu?

Povejte jim, da je to odlična priložnost, da bodo lahko spoznali nekaj novega in koristnega ter naredili nekaj dobrega zase in za sočloveka. Če se še niso srečali z računalnikom, bodo spoznali, kako koristen in zabaven je lahko. Prostovoljstvo je nekaj izjemnega, kar jih bo navdalo s ponosom in velikim zadovoljstvom. Kar pa je najpomembnejše, s projektom bodo lahko spoznali nove načine druženja in ohranjanja stikov z najbližjimi, ki bodo tako še bogatejši in pogostejši.

Ureja TINA CAVNIK

Z mariborskih ulic

Knjižica grafitov, opremljenih s pesmimi mlade Mirjam Fašmon, nas je v uredništvu zelo navdušila. Njeni verzi so veliko več, kot le besede, ki se rimajo ali pač po nekem drugem ključu spadajo k posameznim grafitom.

So svojevrstno zrcalo vrednot, občutij in razmišljanj nekega časa, nekega mesta – torej Maribora danes. Pogosto slišimo in beremo (tudi v tej številki Šolskih razgledov) o ne preveč rožnati podobi našega mesta ob Dravi, nimalokrat o ljudeh brez volje, brez načrta, upanja in ambicij. A Mirjam Fašmon nas je razveselila, saj vliva upanje in zariše pot, četudi nekatere njene pesmi niso prav nič vesele. Navdaja nas, ker njena zbirka Grafiti »prinaša med nas svežino, inovativnost, duhovite domislice, bogastvo metafor, nov pogled na urbano subkulturo,« kot na zavihku knjige piše Zora A. Jurič.

Še odlomek iz spremne besede Boruta Gombača:

»... Čeprav se morda sliši pretirano, sem prepričan, da šele grafiti naredijo iz mesta Mesto. Ne samo da s pisanostjo barv in dvoumnostjo besed obarvajo pusto sivino urbanega vsakdana, ampak s svojo angažiranostjo tudi sicer preganjajo ravnodušnost, opozarjajo, da na svetu nismo sami, obujajo pozabljene vrednote, ustvarjajo nove, izpostavljajo generacijske probleme, trkajo na ekološko zavest, nas nasmehajo, ali užalostijo, vzbujajo nova ču-

stva in prebujajo stara. Pravzaprav nismo le meščani tisti, ki opazujemo grafite, grafiti neprestano opazujejo tudi nas: »Gledam te. / Vem, kje si. / Nate prežijo moje oči. / Žarijo v dovzetnosti.«

Res je, če grafit pogledaš s prave strani, se bo tvoj svet razširil za paleto novih spoznanj, tvoj pogled bo globlji, domišljija bogatejša.

O tem, kakšna spoznanja in koliko čutnih in miselnih svetov lahko skriva včasih na videz povsem obrobno sporočilo določenega grafitu, nam prepričljivo govori pričujoča zbirka.

Domislija pesnice Mirjam Fašmon se razraste tako ob besedah kot ob naslikanih podobah oziroma prepletu obojega. Pesmi so polne domislic, igrivosti, pa tudi usodnosti in védenja, ki velikokrat presega običajno osnovnošolsko znanje. Pesnica včasih grafit komentira in s svojim mnenjem poudari njegovo poanto, spet drugič to poanto problematizira ali nadgradi v samosvojo zgodbo. Tako kot grafitarji je tudi sama kritična do sveta in praviloma ne podlega moraliziranju. ...«

Prepusite se grafitom, poeziji, svežini mladosti. Uživate!

Priložnost za razgledovce

Odločili smo se, da pet omenjenih knjižic – torej Grafiti, avtorice Mirjam Fašmon, izdala Založba Pivec – podarimo tudi vam, dragi naši razgledovci. Poslali jih bomo petim, ki vas bomo izžrebali med vsemi, ki boste odgovorili na tokratno nagradno vprašanje, pravzaprav boste opravili nalogo.

Predstavljajte si ogromno pusto steno, stojite pred njo s pršilom v roki, da bi ustvarili grafit. Želite sporočiti nekaj pozitivnega ob bližajočem se svetovnem dnevu učiteljev.

Kaj bi napisali oz. narisali?

Vaše »analoge« pričakujemo do 8. oktobra letos. Pošljite jih po e-pošti solski.razgl@siol.net (zadeva: GRAFIT) ali na naslov: Šolski razgledi, Poljanski nasip 28, Ljubljana.

SMETANOVA 23

Smetanova 23
ni le smetnjak v ulici smeti,
tako kot Maribor ni samo mesto,
je srce iz žil ljudi.

Smetanova 23
ni le grafit na ostareli steni,
je bleščeč kos mozaika,
je vse to, kar Bedřichu so Vltave objemi.

Na Smetanovi 23
ljudi pričakuješ v poletni obleki.
Malo zaradi okusa po sladoledu
in malo zaradi vonja po reki.

MARIBOR

Znanje in naše mesto

Pri nas na žalost še zmeraj prevladuje mnenje, da je dobra občina tista, ki za razvoj ljudi najmanj zapravi

► **Pred začetkom študijskega leta in na mednarodni dan pismenosti je v središču štajerske prestolnice potekalo omizje Znanje in naše mesto. Pripravila ga je Doba, fakulteta za uporabne poslovne in družbene študije Maribor. Zakaj? Želeli so najti odgovor na vprašanje, kaj je treba spremeniti, da se bo zboljšalo znanje in vseh ravneh izobraževanja. Omizje je vodila nekdanja županja Magdalena Tovornik.**

Direktorica omenjene fakultete Jasna Dominko Baloh je poudarila, da je o tem treba spregovoriti, saj v svetu vse bolj upošteva izsledke raziskav znanja in učinke izobraževanja, a v Mariboru ni nič slišati o razlikah v znanju med slovenskimi regijami.

Razmere sicer niso tako obupne, kot se jih včasih prikazuje, je poudaril predsednik Državne komisije za nacionalno preverjanje znanja dr. Janez Bečaj. Pozorni moramo namreč biti na odmike regij od povprečja, in ti so majhni. Podravje za povprečjem zaostaja za točke ene matematične naloge, pri slovenščini pa še manj. Bolj pomenljivo je to, da so ti zaostanki stalni – ovire torej obstajajo. Po mnenju strokovnjaka je pomembna ugotovitev Timssa 2007 to, da so pri nas razlike med učenci iz bolj ali manj spodbudnega okolja večje kot v drugih sodelujočih državah. Torej je naš izobraževalni sistem krivičen, ker ne izenačuje možnosti. Kaj storiti? Dr. Janez Bečaj meni, da je uspeh vseh sprememb odvisen le od tega, kako kakovosten je odnos posamezne-

ga učitelja do posameznega učenca. S pismenostjo pa se je treba ukvarjati na sistemski ravni, saj bodo sicer razlike med šolami še večje. Vrzeli vidi tudi v strokovnem vodenju šol. Raziskava dr.

Na omizju so poleg omenjenih govornikov spregovorili še dr. Majda Naji z Zavoda RS za šolstvo, Območna enota Maribor, zlati maturant iz Maribora Jure Aleksejev, dr. Vesna V. Godina, dekan fakultete na Dobi dr. Viljem Pšeničny, zlata maturantka iz Maribora Nataša Vrhnjak in mariborska podžupana Janez Ujčić in mag. Tomaž Kancler.

Milene Ivanuš Grmek z mariborske Pedagoške fakultete o vplivih socialno-ekonomskega položaja staršev na uspeh otrok pa je te vplive sicer potrdila, a izkazalo se je še, da se razlike med učenci z leti všolanja zmanjšuje. Šola torej del naloge vendarle opravi. A kaj storiti, da se razmere zboljšajo?

Strokovnjakinja predlaga, da na šolah ugotovijo, kateri dejavniki v ožjem in širšem okolju vplivajo na učne dosežke, da zmanjšajo škodljive vplive, ki so morda tudi za šolsko delo, a nujna je tudi pomoč lokalne skupnosti.

Mag. Bojan Mažgon prihaja iz gospodarstva. Opozoril je na analizo, v kateri so preučevali evropska mesta, primerljiva z Mariborom. Zaskrbelo ga je to, da je imelo njegovo mesto najmanj študentov na število prebivalcev. A prav intelektualni kapital je ključnega pomena za razvoj – in upravljanje z njim. Zato meni, da je mlade nujno pritegniti, da bodo v mestu delali in živeli. A kako? Morda bi pomagalo, če bi oblikovali blagovno znamko mesta. Amsterdamu, denimo, se je zelo obrestoval slogan *I am Amsterdam* (Jaz sem Amsterdam). »Mnoga mesta namenjajo veliko denarja za razvoj – tako, da investirajo v ljudi. A pri nas na žalost še zmeraj prevladuje mnenje, da je dobra občina tista, ki zanje najmanj zapravi.«

Predsednik sveta RS za visoko šolstvo mag. Franci Pivec poudarja, da šole razpolagajo z nepregledno količino podatkov, ki nikoli ne pridejo iz zaprtega kroga. A pomembni so za vso skupnost. Zato je Mariborčane pozval, naj pripravijo mestno šolsko konferenco, na kateri bodo pogledali, kakšno je stanje in kaj storiti. Te-

daj šele bi številke in papirji dobili svoj smisel.

Da se v mariborskih osnovnih šolah dogaja veliko dobrega in da zdajšnje spremembe učnih načrtov in učiteljeve vloge napovedujejo tudi zboljšanje znanja, je prepričana ravnateljica in predsednica Skupnosti osnovnih šol Maribor Janja Bukovec. A opozarja, da se bo to poznalo šele dolgoročno. Dolgoletni ravnatelj II. gimnazije Maribor Ivan Lorenčič pa dodaja, da morajo najprej šolniki verjeti, da so lahko boljši, in verjeti bodo tudi otroci. Sicer jih je nemogoče motivirati. Učitelji in strokovni delavci lahko pritegnejo mlade z navdušenjem in ustvarijo bolj ambiciozno okolje. A brez trdega dela ne gre. Z dijaki je treba za šolo delati tudi po pouku in jim ob tem ponuditi dobre interesne dejavnosti, pravi ravnatelj. Na njegovi šoli, denimo, pripravijo dijakom tudi naloge za delo čez poletje. »A v neambicioznem okolju, kakršno je Maribor, je to težje dosegljivo.« Da ima Podravje težave z motivacijo za izobraževanje, meni tudi doc. dr. Miran Lavrič. Tam so namreč dosežki glede na končni uspeh precej nadpovprečni – regija zavzema tretje ali četrto mesto med 12 regijami. A testi znanja kažejo podpovprečne dosežke. Nizka merila ocenjevanja pa zmanjšujejo tudi motivacijo za šolsko delo. A zakaj je tako? Mladih terciarno izobraževanje ne zanima prav dosti, saj je možnost za zaposlitev z diplomanto nizka, skoraj nič večja kot brez nje. Nujno bi bilo torej treba zboljšati zaposlitvene možnosti diplomantov in preoblikovati izobraževalne ustanove tako, da bodo zahtevale več znanja od šolajočih se in jim ponujale ustrezno znanje, sklene strokovnjak. (Šr)

MALTA

▶ Takoj po koncu preteklega šolskega leta sem se odpravila na dvotedensko izobraževanje za učitelje angleškega jezika v najmanjšo državo Evropske unije – na Malto. Usposabljanje (program Vseživljenjsko učenje, podprogram Comenius) mi je poleg odličnega jezikovnega izobraževanja omogočilo bolje spoznati to majhno, a zelo zanimivo otoško državo.

Malto sestavlja arhipelag otokov, ki skupaj obsegajo le 316 km², kar je celo za nas, Slovence, nepredstavljivo majhno ozemlje. Stalno poseljena sta le otoka Malta in Gozo, na katerih živi približno 400.000 prebivalcev. Glavno mesto je Valletta, šteje nekaj več kot 6.000 prebivalcev in je najmanjša evropska prestolnica.

Malta leži na jugu Evrope, 93 km južno od Sicilije in 288 km vzhodno od afriške obale. Obdaja jo Sredozemsko morje, zato ima značilno sredozemsko podnebje. Poletja so posledično zelo vroča, suha in sončna, zime mile in bolj vlažne. V jesenskih mesecih pogosto zapiha vroč severnoafriški veter, ki ga pri nas poznamo pod imenom široko ali jugo, Maltežani pa mu pravijo xlokk. Prinese netipično visoke temperature in vlažnost. Padavin je na Malti malo, v povprečju jih pade približno 560 mm na leto. Zaradi visokih temperatur je kopanje mogoče vse do sredine ali celo do konca oktobra. Za pokrajino so značilni nizki griči s terasastimi polji in kraškimi planotami.

Malta je postala neodvisna leta 1964, ko se je osamosvojila izpod britanske nadvlade, 3. decembra 1974 pa je postala republika. 1. maja 2004 je, tako kot Slovenija, postala članica Evropske unije. Leta 2008 je postala tudi članica evroobmočja in malteško liro zamenjala z evrom.

Imajo dva uradna jezika, malteščino in angleščino. Večina Maltežanov tekoče govori oba jezika (skoraj vsi malteščino, 88 odstotkov angleščino), poleg uradnih jezikov veliko prebivalcev (66 odstotkov) obvlada tudi italijanščino. Opazila sem, da domačini v neformalnih pogovorih v eni sami povedi uporabijo oba jezika, torej »preklaplajo« iz malteščine v angleščino in obratno. Temu pravijo Maltenglish. Malteščina je semitski jezik, v katerem se prepletajo vplivi arabskega, hebrejskega, italijanskega in angleškega jezika. Zanimivo je, da je malteščina edini semitski jezik, ki je pisan v latinični pisavi. Poleg tega je značilno, da malteški glagoli nimajo nedoločnika. V pogovorni angleščini Maltežanov se močno čuti vpliv italijanščine, tako v besedišču kot v izgovarjavi.

Ujeto morje

Sredozemsko morje, ki obdaja malteške otoke, je ustvarilo številne naravne lepote. Tako lahko pri kraju Dwejra na otoku Gozo vidite prekrasen naravni most ali okno, ki so ga poimenovali Azurno okno. Gre za ogromen, približno 50 metrov visok skalnat lok v klifu. Nastal je z nenehnim udarjanjem valov ob skalo, ki so jo sčasoma preluknjali. V bližini se nahaja na kopnem »ujeto morje« (Inland Sea). Gre za majhno jezero z morsko vodo, ki je povezano s Sredozemskim morjem skozi ozek naravni predor v klifu. Predor je dovolj širok za prehod manjših plovil. Celinsko morje naj bi nastalo kot predor, ki je vodil do ogromne morske jame, nato pa naj bi se jamski strop udril.

Številne morske jame se nahajajo na južnem delu otoka, pri kraju Zurrieq. Najlepša in največja je Modra jama (Blue Grotto), ki je dobila ime po čudovitih modro svetlikajočih se barvah podvodnega rastlinstva. Dostop do jam je mogoč s čolni. V bližini se nahajajo tudi ogromni strmi klifi Dingli, ki so v preteklosti služili kot naravna trdnjava. Iz Zurrieqa se dobro vidi tudi majhen otok Filfla, kjer so kuščarji edini prebivalci. Otok je poln bomb, ki so ostale od britanskih vojaških vaj. Vsekakor vreden obiska je tudi zaliv, imenovan Modra laguna na otoku Comino, ki je dobil ime po čudoviti modri barvi morja. Kot zanimivost lahko omenim, da so na otoku Comino snemali več filmov, najbolj znana sta Troja in Grof

Monte Cristo. V Valletti so prav tedaj, ko sem jo obiskala, snemali film Brada Pitta z delovnim naslovom World War Z.

Obale so skalnate ali peščene. Najlepše peščene plaže se nahajajo v zalivih Mellieha Bay, Golden Bay in Ghajn Tuffieha.

Kulturni biseri

Malta ima kljub svoji majhnosti bogato zgodovino, ki sega skoraj 7.000 let v preteklost, saj naj bi takrat malteške otoke naselili kamenodobni poljedelci s Sicilije. Iz tega obdobja so najbolj znani megalitski templji, kot so Ggantija, Hagar Qim in Mnajdra, ki so najstarejše samostojne zgradbe človeških rok na svetu. Hypogeum je edino predzgodovinsko svetišče, ki se nahaja pod zemljo in je uvrščeno na Unescov seznam svetovne dediščine. Če si ga želite ogledati v živo, morate tudi več mesecev vnaprej rezervirati vstopnico. Pozneje so na otok prišli Feničani in prinesli razcvet trgovine po Sredozemlju. Po padcu Fenicije okrog leta 400 pr. n. št. je Malta prišla pod oblast Kartagine, kasneje pa so otoku zavladali Rimljani. Leta

60 je v bližini Malte doživel brodolom Kristusov apostol Pavel. Izročilo pravi, da je na otoku ostal tri mesece in med prebivalce vpeljal krščanstvo (danes je 98 odstotkov prebivalcev rimokatoličanov). Ko je Rimsko cesarstvo leta 395 razpadlo, je Malta pripadla Bizantinskemu cesarstvu vse do leta 870, ko so ji zavladali Arabci. S seboj so prinesli tudi siciljsko-arabski jezik, iz katerega se je razvila malteščina. Leta 1530 je dal cesar Svetega Rimskega cesarstva Karel V. malteško otočje v trajni zakup Viteškemu redu sv. Janeza Krstnika. Leta 1565 so malteški vitezi uspešno obranili Malto pred invazijo Turkov. Po obleganju so začeli pod vodstvom Jeana Parisota de la Valette pospešeno utrjevati otok, leta 1566 so ustanovili mesto Valletta, ki se imenuje po vodji. Malteški vitezi so vladali na Malti do leta 1798, ko jih je na poti v Egipt z otoka pregnala Napoleonova vojska. Napoleon je ostal na Malti le nekaj dni, a je v tem času vitezom zaplenil vse premično premoženje in vzpostavil novo upravo, ki so jo vodili njegovi ljudje. Francozi na Malti niso bili priljubljeni, zato so se jim domačini uprli, v uporpu pa so jih podprli Britanci in s skupnimi močmi leta 1800 dosegli vdajo Francozov. Malta je postala britanski protektorat, s Pariško pogodbo leta 1814 pa je postala del Britanskega imperija. V 2. svetovni vojni je imela Malta zelo pomembno strateško lego in po-

sledično pomembno vlogo v obrambi pred fašisti in nacisti. Leta 1964 je Malta postala neodvisna, deset let pozneje pa je postala republika v sklopu britanske Skupnosti narodov.

Starodavna mesta in vasi, kot so Valletta, Mdina, Rabat in Tri mesta, so pravi kulturni biseri. Valletta se nahaja na seznamu Unescove svetovne kulturne dediščine, pravijo ji tudi muzej na prostem, saj se na vsakem koraku odraža njena bogata preteklost. Mdina je staro srednjeveško mesto, nekdanja prestolnica, obdana s trdnjavo malteškega viteškega reda in renesančno katedralo sv. Pavla. Vredna ogleda je tudi tradicionalna ribiška vasica Marsaxlokk na jugovzhodu otoka, kjer imajo vsako nedeljo ribjo tržnico.

Ognjemet sredi belega dne

Za Malto so značilni številni festivali, ki jih prirejajo skozi vso leto. Zato naj vas ne čudi, če sredi belega dne, ne samo ponoči, na nebu zagledate ognjemet. Doživela sem tudi praznovanje enega najstarejših in najbolj priljubljenih otoških praznikov, praznik Sv. Petra in Pavla (L-Imnarja), ki ga praznujejo 29. junija. Ne gre samo za krščanski praznik, saj je tesno povezan s folkloro, tradicijo in zgodovino otoka. Po pripovedih naj bi v preteklosti ženin svojo prihodnjo nevesto odpeljal na dve tradicionalni malteški praznovanji – sv. Gregorja v ribiško vasico Marsaxlokk in sv. Petra in Pavla v vas Buskett, ki je edino gozdno območje na otoku. Medtem ko so lahko vitezi v gozdovih v Busketu lovili neomejeno, so domačinom odprli vrata le na ta praznični dan. Značilno je bilo, da so na dan Imnarja prižigali kresove. Danes praznovanje, poleg verskih obredov, spremljajo konjske dirke, predstavitev in prodaja kmetijskih pridelkov, cvetja, živine, obilo značilne malteške hrane in pijače ter glasba.

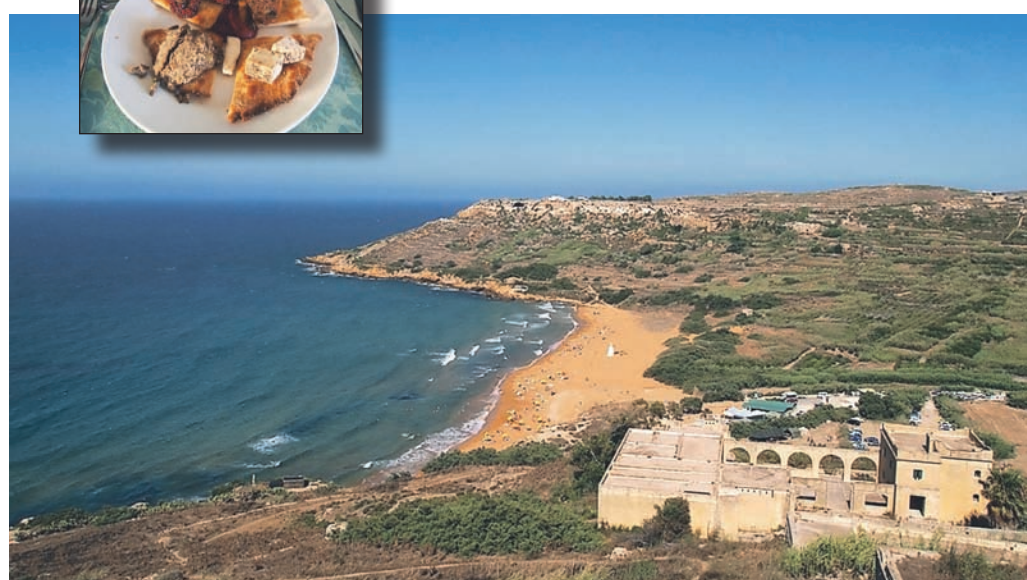
Dober tek

V malteški kuhinji se čutijo vplivi Sredozemlja, še zlasti bližnje Sicilije, pa tudi Velike Britanije in zgodovinskega razvoja države. Tako so, denimo, vitezi reda sv. Janeza, ki so prihajali iz več evropskih držav, s sabo prinesli svojo hrano. Med najzanimivejše malteške jedi zagotovo spada zajec (fenek), pripravljen na različne načine. Od mesnih jedi prevladujeta v malteški kuhinji še svinjina in govedina. Zelo znane so malteške klobase ali polmalteško zalzett. Bragjoli so goveje mesne rulade, polnjene z jajcem, peteršiljem in zalite z vinom. Seveda so v malteški kuhinji nepogrešljive tudi ribe, najbolj znane so lampuki in cerna (vrsta bele ribe). Najbolj znane in priljubljene predjedi so bigilla (fižol s česnom), gbejniet (kozji sir), bebbux (dušeni polži) in galletti (piškoti). Za poobedek si lahko privoščite pastizzi (listnato pecivo, polnjeno s skuto ali z graham), kannoli (vrsta sicilijanske slaščice v obliki tube, polnjene s sladko kremo) ali sladko halvo z mandeljni ali pistacijjo, poimenovano helwa tal-Tork.

Slovo od oranžno-rumenih avtobusov

Na koncu moram omeniti zdaj že nekdanjo veliko turistično znamenitost Malte – njene oranžno-rumene avtobuse, ki so jih že leta 1905 pripeljali iz Velike Britanije. Tudi sama sem lahko doživela že kar avanturistično vožnjo s temi res posebnimi avtobusi, ki pa so jih 3. julija letos zamenjali s povsem novimi, klimatiziranimi modrimi avtobusi. Domačini so se menjave avtobusov razveselili, saj so stari močno onesnaževali okolje, bili so počasni, neudobni in brez klimatskih naprav, nekateri šoferji pa so bili znani po svoji divji vožnji ali neprijaznosti do potnikov. Po drugi strani pa turisti obžalujemo menjavo avtobusov, saj so bili s svojimi živimi barvami in neobičajno obliko zelo prepoznavni, pač unikatni.

TJASA GROBIN, uni. dipl. geografinja in prof. angleščine
Osnovna šola Rodica Domžale

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

Projekt ESS

Razvoj pismenosti ter ugotavljanje in potrjevanje neformalnega znanja

RAZVOJ PISMENOSTI ODRASLIH

Predstavitve podprojekta

V sodobni družbi so izobrazba in izobraževalne priložnosti tržno blago, saj predstavljajo pomemben dejavnik razvoja in izboljševanja človeškega kapitala za povečevanje produktivnosti in konkurenčnosti ter izboljševanje socialnega in kulturnega kapitala. Veliki deleži prebivalstva, ki so izključeni iz vseživljenjskega učenja, predstavljajo za sodobne družbe nevarnost za ohranjanje gospodarske konkurenčnosti in družbene kohezije. Kot je zapisano v predlogu nove resolucije nacionalnega programa za izobraževanje odraslih za obdobje do leta 2015, je posebna skrb za ranljive ciljne skupine rdeča nit v evropski in nacionalnih politikah in praksah izobraževanja. Pri tem se uspehi pri doseganju teh ciljnih skupin med državami zelo razlikujejo, prav tako se vsaka država spoprijema z različnimi izobraževalnimi potrebami različnih odraslih in ranljivih skupin. Evropska unija opozarja na nevarnost izključenosti več kot 70 milijonov odraslih s trga dela zaradi tega, ker so brez poklicne in strokovne izobrazbe, med njimi pa je več kot 7 milijonov mladih, ki so zgodaj opustili šolanje. (Podatek je iz evropske strategije za gospodarsko rast Evropa 2020, ki jo je sprejela Evropska komisija marca 2010: http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_SL_ACT_part1_v1.pdf).

Izobraževanje in usposabljanje odraslih iz t. i. ranljivih skupin oziroma tistih odraslih, ki jih andragoška stroka uvršča v skupino 'neudeležencev v formalnem in neformalnem izobraževanju', je še vedno izziv za teorijo, prakso ter politiko izobraževanja odraslih tako v Sloveniji kot v svetu. Bela knjiga o izobraževanju odraslih (str. 379) v analizi stanja navaja, 'da se v izobraževanje najredkeje vključujejo najmanj izobraženi odrasli, višje starostne kategorije, osebe zunaj trga dela ter brezposelni'. Za izobraževalce odraslih, ki se ukvarjajo s preučevanjem udeležbe odraslih v izobraževanju, je najbolj presenetljivo, da ostaja delež teh neudeleženih odraslih že od leta 1987, ko je bila opravljena prva obsežnejša raziskava o udeležbi v izobraževanju, relativno enak in je približno 40 odstotkov odraslih med 16 in 64 letom. (Raziskave o udeležbi odraslih v izobraževanju so v Sloveniji potekale leta 1987, 1998, 2004 in 2007. Ugotovitve teh analiz in raziskav kažejo, da se je stopnja udeležbe odraslih v izobraževanju postopno povečevala in leta 2007 dosegla 41 odstotkov (v primerjavi s 37 odstotki leta 2004 in 31 odstotki v letu 1998). – Bela knjiga 2011, str 379.) V predlogih rešitev za vključevanje odraslih v formalno in neformalno izobraževanje Bela knjiga posebno poudarja odrasle za manj kot popolno srednješolsko izobrazbo ter z značilnostmi, ki jih uvrščajo med ranljive skupine odraslih, kot so starejši, mlajši osipniki, migranti, osebe s posebnimi potrebami, etnične manjšine in moški (str. 396).

Andragoški center Slovenije se ukvarja z izobraževanjem ranljivih skupin že celotno obdobje svojega obstoja v sklopu področij dela, kot so zviševanje pismenosti odraslih, svetovanje, razvoj kakovosti in drugih. Po letu 2000 je nastala vrsta neformalnih javno veljavnih programov za ranljive skupine odraslih, in sicer program projektnega učenja za mlajše osipnike, program osnovnega računalniškega opismenjevanja ter programi za razvoj pismenosti odraslih – t. i. programi Usposabljanja za življenjsko uspešnost za različne skupine odraslih. V tem obdobju je bil potrjen tudi prenovljen program Osnovne šole za odrasle. Razvoj novih programov sta spodbudila predvsem dva dejavnika. Prvi je bil objava rezultatov mednarodne raziskave pismenosti odraslih leta 2000, ki je dala zelo zaskrbljujoče podatke o kakovosti temeljnega znanja in spretnosti odraslih. Drugi dejavnik predstavljajo strokovne usmeritve, ki jih je ponudila za izobraževanje odraslih kurikularna prenova vzgoje in izobraževanja. S sprejemom Resolucije o nacionalnem programu za izobraževanje odraslih leta 2004 so postali javno veljavni programi pomemben dejavnik uresničevanja ciljev prvega prednostnega področja, in sicer izboljševanja splošne izobraženosti odraslih v Sloveniji. S pomočjo sredstev Evropskega socialnega sklada so programi postali dostopnejši za odrasle, saj se je postopno povečevalo število izpeljav posameznih programov, poleg tega pa so ti programi za udeležence brezplačni.

Z iztekoma obdobja prvega nacionalnega programa za izobraževanje odraslih (2004–2010) je Andragoški center Slovenije sprejel nalogo, da v sklopu podprojekta Razvoj pismenosti odraslih, ki je del večletnega projekta ESS Razvoj pismenosti ter ugotavljanje in priznavanje neformalnega učenja 2009–2011, izpelje nacionalno evalvacijo in prenavo neformalnih javno veljavnih programov za odrasle in obenem programov usposabljanja strokovnih delav-

cev za izvajanje teh programov. Evalvacija javno veljavnih programov naj bi pokazala, kakšna je učinkovitost programov za ranljive ciljne skupine in ali programi v spremenjenih družbenih okoliščinah še dosegajo programske cilje. Rezultati evalvacije, v kateri so sodelovali udeleženci izobraževalnih programov, učitelji in mentorji, organizatorji izobraževanja in direktorji izobraževalnih institucij, načrtovalci politik in snovalci programov, so objavljeni v treh evalvacijskih študijah, ki so dostopne na spletni strani Andragoškega centra Slovenije (Evalvacijske študije v okviru podprojekta ESS Razvoj pismenosti: <http://www.acs.si/index.cgi?m=51&id=241>):

- Evalvacija javno veljavnega programa Projektno učenje za mlajše odrasle in temeljnega usposabljanja mentorjev PUM,
- Evalvacija javno veljavnih programov UŽU in programov temeljnega usposabljanja učiteljev UŽU in
- Evalvacija javno veljavnega programa Računalniška pismenost za odrasle.

Strokovna in teoretična izhodišča za posodabljanje in izboljšanje javno veljavnih programov smo zapisali v strokovnih podlagah v publikaciji *Obrazi pismenosti*. Publikacija vsebuje sodobna spoznanja andragoške in drugih strok za delo z ranljivimi skupinami odraslih in bo služila kot učno gradivo za izobraževalce odraslih. Poleg tega smo v projektu raziskali izobraževalne potrebe in utemeljili uvajanje novega izobraževalnega programa za mlajše osipnike.

Evalvacija izobraževalnih programov je v grobem potrdila ustreznost strokovnih in teoretičnih izhodišč v zasnovi programov ter potrdila, da se programske cilje programov v veliki meri uresničujejo. Potrebne pa so posamezne posodobitve in izboljšanje programov. Ne katere posodobitve so izvedljive znotraj programov, druge segajo na sistemske pogoje za izvajanje programov v praksi. Predvsem so posodobitve in premiki potrebni na naslednjih področjih: priznavanje neformalno pridobljenega znanja, posodabljanje temeljnega usposabljanja strokovnih delavcev z vidika razvoja in ugotavljanja temeljnih zmožnosti in ključnih kompetenc pri odraslih, stalno strokovno izpopolnjevanje strokovnih delavcev, vzpostavitev stalne strokovne opore mreži izvajalcev, svetovalno delo z omrežjem ustanov, ki podpirajo ugodno okolje programa in svetovanje posameznikom, sistemski pogoji za izvajanje programov, pogoji v podporo doseganja učinkov programov ter zavezanost promociji pismenosti in temeljnih zmožnosti na nacionalni in lokalni ravneh.

Pričakovani konkretni rezultati podprojekta

Razvoj pismenosti odraslih so:

- 7 prenovljenih javno veljavnih programov za odrasle,
- 6 prenovljenih programov za strokovne delavce,
- publikacija *Obrazi pismenosti* s strokovnimi in teoretskimi izhodišči za delo z ranljivimi skupinami odraslih v Sloveniji,
- nov program za mlade, ki zgodaj opustijo šolanje, in program usposabljanja za strokovne delavce v tem programu.

S prenovljenimi in novimi programi za ranljive skupine odraslih ter za strokovne delavce v izobraževanju odraslih smo pomembno pripomogli k izboljševanju izobraževalne ponudbe za odrasle. Hkrati smo opravili pomemben strokovni razmislek o tem, koliko smo v Sloveniji uspešni pri vključevanju ranljivih skupin odraslih v izobraževanje in usposabljanje in kakšne so dobre prakse ter smernice za nadaljnje delo izobraževalcev odraslih na tem področju v naslednjih letih.

UGOTAVLJANJE IN PRIZNAVANJE NEFORMALNEGA ZNANJA

Predstavitve podprojekta

Neformalno pridobljeno znanje ima v družbi neprecenljivo vrednost in je obvezno dopolnilo k formalnemu znanju. Neprepoznano in neizrabljeno pomeni veliko gospodarsko »izgubo« in tudi družbeno. Vrednotenje in priznavanje neformalnega učenja in izkušnje je zato eden ključnih ukrepov, ki podpirajo uresničevanje koncepta in strategije vseživljenjskega učenja, saj omogoča, da se vrednoti in priznava vse učenje ne glede na življenjsko obdobje in učno okolje. To omogoča večjo učinkovitost izobraževalnega sistema. Hkrati za posameznika pomeni krajši čas, potreben za pridobitev določene izobrazbe ali kvalifikacije. Predstavlja tudi motivacijski dejavnik za vključevanje v programe izobraževanja in učenja, saj zagotavlja, da so ti pripravljene tako, da upoštevajo poprejšnje učne izkušnje učečega se, predvsem pa omogoča pridobiti ekonomsko in socialno priznanje za vlaganje v te načine učenja. V evropskih dokumentih, ki zadevajo izobraževanje odraslih in vseživljenjsko učenje, imata vrednotenje in priznavanje znanja osrednje mesto (Memorandum o vseživljenjskem učenju, 2000; Izobraževalni cilji do 2010) in sta izpostavljena tudi med prednostnimi aktivnostmi do leta 2020 (Izobraževanje in usposabljanje 2020). Priznavanje in sploh prepoznavanje neformalno pridobljenega znanja vsaka država ureja po svoje bolj ali manj učinkovito. Ponekod je v uradno omogočeno priznavanje neformalno pridobljenega znanja zajeto bolj splošno znanje, drugod so se s sistemom usmerili bolj na široke ali ožje izseke poklicnega dela. Prav povezava z delom in poudarek, ki ga lahko urejen sistem priznavanja neformalno pridobljenega znanja da povezavam med delom in izobraževanjem ter prehodom med njima in neposredno sistemu poklicnega izobraževanja, dajeta temu področju veliko težo. Koliko je vrednotenje uveljavljeno in praksi, je močno povezano z »odprtostjo« nacionalnih sistemov kvalifikacij in s tem, ali so učni izidi, doseženi zunaj šole, sprejeti kot legitimna osnova za certifikat ali diplomu.

V Sloveniji je razprava o vrednotenju in priznavanju neformalnega znanja in izkušnje odprta že več kot desetletje. Omogočila jo je že Bela knjiga iz leta 1996, vendar samo v sistemu zaposlovanja s poznejšo vpeljavo certifikatnega sistema oz. sistema nacionalnih poklicnih kvalifikacij. Šele strateški dokumenti na področju izobraževanja, ki so nastali v zadnjem obdobju (ReNPIO do 2010; Strategija vseživljenjskega učenja v Sloveniji, 2007), zagotavljajo temelje za vrednotenje in priznavanje neformalnega pridobljenega učenja v formalnem izobraževanju, medtem ko so dokumenti, ki so bili sprejeti pred letom 2004, podpirali ugotavljanje in potrjevanje znanja in spretnosti za pridobivanje kvalifikacij v certifikatnem sistemu.

Iz dosedanjih nacionalnih analiz izhaja, da je kljub vsem sprejetim zakonskim podlagam sistem vrednotenja in priznavanja neformalnega in naključnega izobraževanja in učenja v Sloveniji še vedno v svoji zgodnji fazi. Priznavanje sloni na posameznikih, ki so mu zavezani, istočasno pa ne kaže, da ti posamezniki in institucije delujejo kot del koherentnega razvojnega procesa. Kot glavne ovire pri afirmaciji nešolskega kvalifikacijskega sistema so bile identificirane: premajhna vidnost in podcenjenost; šibka integracija s formalnim izobraževanjem, slaba povezanost s sistemom plač, šibka vključenost socialnih partnerjev; strah pred razvrednotenjem formalnega izobraževanja.

Opravljene analize tudi kažejo, da ni razvitih niti ustreznih strokovnih podlag niti podpornih mehanizmov niti ni pripravljenosti socialnih partnerjev za zagotavljanje prenosljivosti kvalifikacij, pridobljenih v postopkih preverjanja in potrjevanja. Priznavanje se bolj uveljavlja pri programih, ki ne dajejo stopnje formalne izobrazbe (jezikovno izobraževanje, računalniško izobraževanje, mojstrski in delovodski izpiti v zborničnem sistemu), v sistemu pridobivanja formalne izobrazbe pa tudi v izobraževanju odraslih kljub zakonskim možnostim v praksi le počasi prihaja do razvoja orodja in vzpostavljanja procesov, ki bi to omogočali.

Andragoški center Slovenije se s področjem ugotavljanja in vrednotenja neformalno pridobljenega znanja ukvarja pravzaprav od ustanovitve, saj so bili znotraj posameznih projektov centra vzpostavljeni temeljni certifikatnega sistema, razvijala pa so se tudi posamezna orodja, denimo portfolijo (zbirna mapa), ki omogoča dokumentiranje po različnih poteh pridobljenega znanja.

Sredstva evropskega socialnega sklada omogočajo, da se razvoj metodologij, postopkov in orodja za kakovostno izpeljavo postopkov vrednotenja in priznavanja nadaljuje. V sklopu projekta ESS Razvoj pismenosti ter ugotavljanje in priznavanje neformalnega učenja smo zato posebno pozornost namenili razvoju instrumentov, med katerimi ima posebno mesto elektronski portfolijo, gradnji modela za izpeljavo vrednotenja neformalno pridobljenega znanja odraslih v omrežja izobraževalnih organizacij za odrasle ter usposobljenosti strokovnih kadrov, ki odraslim svetujejo in jih vodijo pri ugotavljanju in vrednotenju znanja, spretnosti in kompetenc, za katere pogosto drži, da se jih ne zavedajo oz. jih ne prepoznajo.

Pri izpeljavi projektnih aktivnosti sodelujemo tudi z drugimi javnimi zavodi, Centrom RS za poklicno izobraževanje, Državnim izpitnim centrom, šolskimi centri ter predstavniki ministrstev za delo, družino in socialne zadeve ter za šolstvo in šport. Cilj povezovanja ni le izmenjati informacije in izkušnje, temveč želja po vzpostavitvi transparentnega ter celovitega sistema priznavanja s trdnimi sistemskimi podlagami.

Začeto delo bomo lahko nadaljevali v sklopu nadaljevanja projekta v obdobju 2011–2014.

Rezultati projekta bodo predstavljeni na sklepnih konferenci projekta z naslovom Za odrasle ustvarjamo nove priložnosti, ki bo 7. decembra letos v Grand hotelu Union v Ljubljani.

ZDRAV ZAJTRK

Ni jim vseeno

Kakšen naj pravzaprav bo, ne vedo prav natančno

► Srednja šola Zagorje je že nekaj let del mreže Zdrava šola. Prizadevamo si, da tudi dejansko sledimo ciljem zdrave šole. Tako torej ozaveščamo dijake, kaj je zdrava prehrana. Komisija za zdravo prehrano spremlja in sestavlja jedilnike za malice. Vpeljujemo čim več polnozrnatih izdelkov.

V kuhinji so vedno jabolka, ki jih dijaki lahko vzamejo brezplačno. Skrbimo, da je pri malici vedno na voljo dovolj kruha. Poudarjamo dobre odnose med dijaki in dijaki in profesorji. Skušamo zdravo živeti in se čim več gibati. Pripravljamo delavnice o odnosih, stresu, zdravju spolnosti, dodatkih v športni prehrani ...

Prezrt obrok

Novembra lani smo po nekaj letih ponovno pripravili zdrav zajtrk za dijake prvih letnikov. Zajtrk je namreč zelo pomemben, tako vsaj pravijo prehranski strokovnjaki. Vemo, da ga zelo pogosto izpuščamo, predvsem dijaki. Raziskava je pokazala, da v Sloveniji zajtrkuje približno 60 odstotkov žensk in le 40 odstotkov moških. Zajtrk izpuščajo predvsem odrasli, stari med 18 in 25 let. To ima seveda dolgoročne posledice: sladkorna bolezen tipa dva, maščoba v krvi, preveč slabega holesterola in posledično srčno-žilne in druge bolezni. Verjetno je najpogostejši vzrok pomanjkanje časa. Z zajtrkom dobimo kar 25 odstotkov energije, ki jo potrebujemo čez dan.

Naš zajtrk je vseboval: kosmiče, mleko in mlečne izdelke, jajca, polnozrnat izdelek,

med in maslo, marmelade, tudi nekaj mesnih izdelkov, naravne sokove, nekaj peciva in, seveda, sadje.

Upamo, da smo vsaj kakšnega dijaka spodbudili, da po novem zajtrkuje. Da jih bo še več, smo sklenili v novem šolskem letu organizirati zajtrk tudi za druge dijake šole. Ker pa je to povezano z dodatnim denarjem, skušamo pridobiti tudi sponzorje oziroma sredstva iz šolskega donatorskega sklada.

Izpeljali smo tudi anketo. Na naša vprašanja je odgovorilo 178 dijakov in dijakin vseh letnikov in programov na naši šoli. Spraševali smo jih o zajtrkovanju, njihovih drugih prehranskih navadah, seveda tudi o njihovem mnenju o šolski malici.

Ugotovili smo, da večina naših dijakov in dijakin dnevno zaužije 2 do 3 ali 3 do 4 obroke, med posameznimi obroki pa pretečejo tri do štiri ure. Večina jih zajtrkuje le včasih, ker niso lačni ali pa imajo zjutraj premalo časa. Za svoje zajtrke, če jih imajo, poskrbijo večinoma sami. Jedo predvsem mleko, mlečne izdelke in kosmiče, kar je pohvalno. Kakšen naj bo zdrav zajtrk, ne vedo prav natančno. Zdravi so po njihovem mnenju tudi čokolino, margarina in salama. Čeprav ne zajtrkujejo

vedno, vedo, da je zajtrk najpomembnejši obrok, ker dobijo z njim dovolj energije za delo v šoli, se ne redijo, so dejavnejši in imajo večjo koncentracijo. Velika večina se strinja, da zdrav zajtrk ponovimo tudi za dijake ostalih letnikov.

56 odstotkov dijakov in dijakin meni, da so jedilniki za njihovo malico včasih dobro sestavljeni.

Dežurni naj lupi krompir

Ko smo jih vprašali, kaj bi bilo treba spremeniti, žal niso imeli mnogo idej. Njihovi odgovori so bili: nič, ne vem, vse je dobro, premalo soli, več zdrave hrane, manj zdrave hrane, pire naj bo iz krompirja in ne iz vrečke ... Predlagali so celo, da zaposlimo še eno kuharico ali pa da bi lupil krompir dežurni dijak. Presenečeni smo bili ob njihovih odgovorih, kaj najraje jedo. Niso naštevali le hambur-

gerjev in pic, temveč tudi solate, pire in špinačo, zelenjavo, sadje, rižote, enolončnice, nedeljsko kosilo ... Večina se strinja, da je v kuhinji zanje dovolj kruha in jabolok. Radi imajo vse vrste kruha, od belega, polbelega, črnega in polnozrnatega.

Rezultati ankete so pokazali, da uspešno vpeljujemo zdravo prehrano. Dijaki in dijakinje so se navadili na drugačne jedilnike. Opažamo, da se malice raje udeležujejo tudi tedaj, kadar so enolončnice. Še leto poprej je bila slika drugačna. Očitno so dejavnosti povezane z zdravim prehranjevanjem (predavanja, delavnice, zdrav zajtrk) smiselne, kar kažejo tudi pozitivni rezultati. Res pa je, da imamo na naši šoli srečo, ker imamo svojo kuhinjo in tudi dijake gostinskih programov, ki znajo pripraviti marsikaj.

Mag. BARBI VIDMAR
Srednja šola Zagorje

OBUJAMO TRADICIJO

Sevniška voščenska

Za posebno imenitne kupce so vsako jabolko zavili v papir

► Sevniška voščenska, nekdanje zelo priznana sorta jabolok. Izvažali so jo po vsej Evropi. Zakaj je sevniška voščenska skoraj izginila iz naših sadovnjakov, miz in kot sestavina naših receptov za najboljše sladice? Izpodrinile so jo nove sorte za množično, plantažno pridelavo, ki so jih vzgajali v Angliji, Ameriki in Nemčiji. Trgovci so spretno ugotovili, da sodobni kupci kupujemo »z očmi«. Kaj to pomeni?

Novo množične sorte jabolok so lepe na pogled, največkrat prikupno rdeče obarvane. Te plantažne sorte jabolok je lažje pridelovati, ker so drevesa majhna in jih je lažje obirati in obrezovati. Lažje je tudi vzgajati plodove približno enake barve in velikosti. Do tu je vse lepo in prav. Toda če želimo to doseči, moramo uporabljati mnogo več škropiva, ker so manj odporne na rastlinske bolezni, v plantažnih nasadih pa se lažje razvijajo škodljivci.

Jabolko z voščeno prevleko

»Naša« sevniška voščenska je dobila ime po voščeni prevleki na kožici; ta postane potem, ko je sadež obran in ga skladiščimo v kleti, še bolj izrazita. Poznamo jo tudi pod imenom dolenska

voščenska. Ker so jo odkupovali v Sevnici, kjer so sadeže lepo sortirali po velikosti, jih skrbno zložili v lesene zabojčke, za posebno imenitne kupce pa še vsako jabolko zavili v papir in jo po železnici pošiljali v mnoge kraje tedanje Avstroogrske, tudi na dunajski cesarski dvor, se je obdržalo ime sevniška voščenska.

Pobudnica, da nekdanje priznane sorte jabolok znova obudimo, je sevniška slikarka Jerica Šantelj. Pridružila se ji je Sonja Simončič Bobek z otroki iz Vrtca Ciciban Sevnica. Zavrteli so kolo preteklosti in ga povezali s kolešom prihodnosti.

Sevničani smo zadihali enotno in bili enotnih misli. V sebi nosim občutek zadovoljstva, ker s(m)o dokazali, da sta enotnost in prostovoljstvo še vedno mogoči in nista ostanka starih časov. Prihaja iz srca in ne iz žepa, v katerem je prazna denarnica.

Želimo si jabolko, ki niso zastrupljena s škropivi. Želimo razmišljati s svojo glavo. Vemo, kaj je dobro in zdravo jabolko.

MNENJE

Otrok vegetarijanec?

► Človek je že od nekdaj vsejed. Živali je lovil in jih pozneje vzredil za meso, mleko, obleko. Praktično je izkoristil prav vse dele živali. Dolžina prebavil je prilagojena vrsti prehrane. Dolžina črevesa pri človeku (11 metrov) je med dolžino volkovega črevesa (6 metrov) in dolžino črevesa ovce (22 metrov), ki je rastlinojeda. Iz znane pesmi pa poznamo besedilo: »... in volk se kar čez noč v ovco ne spremeni ...«.

Težave so se pojavile, ker je hrane v izobilju in nekateri pretiravajo z uživanjem mesa. To je škodljivo za izločala. Dušikove spojine, ki nastanejo ob presnovi beljakovin, obremenjujejo ledvice. Za odraslega človeka torej ni priporočljivo, da bi vsak dan užival meso ali mesne izdelke. Celotno vegetarijanstvo je popolnoma sprejemljivo, če nadomeščamo beljakovine z rastlinami, ki jih tudi vsebujejo (soja, grah, fižol in druge, ki so nekoliko manj pogoste v naši prehrani), in beljakovinski živalskega izvora (mleko in mlečni izdelki, jajca in ribe).

Problem vegetarijanstva pa je pri otrocih, saj le-ti intenzivno rastejo in potrebujejo snovi, ki so čim bolj podobne sestavi njihovih celic. Določeni snovi (vitamini, minerali, nekatere aminokisliline) telo samo ne more sintetizirati in je nujno, da jih zaužijemo tudi z mesom.

Absolutno sem proti vsakemu mučenju živali. Tudi ko sem bila še otrok, smo živalim, ki smo jih našli mrtve, delali grobke. Kako sem jokala, ko je padel ptiček iz gnezda in umrl. Živali imam tako rada, da sem šla študirat biologijo. Vendar je žal dejstvo, da živali

– vsaj v manjših količinah – potrebujemo tudi v naši prehrani. Še bolj kot živali se mi smilijo bledolčni otroci, ki jih starši vzgajajo v vegetarijance. Pogosta težava pri vegetarijancih je namreč slabokrvnost. Železo se najlaže in najbolje izkoristi prav iz mesa. Še bolj je, če ob tem uživamo veliko svežega sadja in zelenjave, saj je z vitaminom C izkoristek železa še boljši.

Pred kratkim sem na televiziji spremljala kar dve oddaji, v katerih so zagovarjali vegetarijanstvo pri otrocih, obenem pa niso povabili v oddajo niti enega prehranskega strokovnjaka. V Sloveniji ima največ ur prehrane študijska smer biologija-gospodinjstvo na Pedagoški fakulteti v Ljubljani. S končano izobrazbo te smeri se bi lahko zaposlil kot dietetik na Kliničnem centru. V omenjenih oddajah so starši otrok, ki jih posiljujejo z vegetarijanstvom, v en glas trdili, da si otroci mesa niti

ne želijo. Na prehrano otrok (žal) vpliva zgled od doma.

Hitra telesna rast otrok zahteva drugačno prehrano, kot je prehrana odraslih. Prava eksplozija rasti otroka je, ko se še razvija v materinem trebuhu. Zato je nepremišljeno vegetarijanstvo v nosečnosti lahko zelo nevarno. Mame vegetarijance naj bi uživale mešano prehrano vsaj v nosečnosti, še bolj, če to počno že nekaj časa pred zanositvijo.

V omenjenih oddajah je bil zagovornik vegetarijanstva pri otrocih ves ogorčen nad dogodkom v porodnišnici. Medicinska sestra in zdravnica sta pred vsemi navzočimi nadrlji nosečnico, ki je rekla, da je vegetarijanka. Najbrž nista imeli le slabega dne, pač pa sta obe vedeli, da je to za otroka škodljivo in da je tako ravnanje mame popolnoma neodgovorno in nesprejemljivo.

Tolaži me misel, da je takih primerov zelo malo, saj vsi želimo svojim otrokom le najboljše in jim nudimo tisto, kar nujno potrebujejo, torej tudi meso.

Mag. LUCIJA LAH
Osnovna šola Šenčur

Tudi sadili smo

Sevniški predšolski otroci z Jerico in Sonjo so s svojim pristopom pokazali pot uspeha. Veseli me, da smo se sevniški učenci in učitelji s Tineto Zupančičem pridružili projektu s prihodnostjo. Tine je na konkreten in hudomušen način približala »sroto« voščenko, kot jo je v šali poimenoval. Pouk je ustvarjal enkrat, ko učenci sami konkretno izdelajo, sestavijo, zasadijo ... Ob Tinetoovi pomoči smo zasadili tri sevniške voščenske.

Želimo si šolskega sadovnjaka, ki bo v večini skrbel sam zase. Otroci pa bodo njihovi obiskovalci v vseh letnih časih in bodo v njih spletni zgodbe, prijateljstva in najbrž tudi ljubezni.

Vabimo vas, da nas obiščete, se pozanimajte in veliko vam bomo povedali o sevniški voščenci.

ERIKA ANZELC INTIHAR
Osnovna šola Sava Kladnika Sevnica
in TINE ZUPANČIČ

LJUBEZEN JE VEČNA

Ljubezen kakor mlad metulj se iz bube je razvila. Brez dvomov ali ljubosumja se je nastonila na krila.

Zajadrata je v pišu vetra, gnal jo je šepeta dih. Po širni radosti razpeta, smeh grel je večne pesmi stih.

Rdeč nagelj v širjavi peska, roža sreče sredi brezsrčnosti. Izvir v puščavi ustvarjen je iz pogleda v srcu za vedno ljubezen žari.

Rdeče preveva toplina objema, zahod sonca ni kdar ne premine. Večer lahko se prelevi v večnost in hlad noči ne sine.

IZKUŠNJA

Zadovoljni

Po štiriletnem sodelovanju v mednarodnem projektu posodobitev gimnazijskih programov na Tehniški gimnaziji Tehniškega šolskega centra Kranj

Na Tehniški gimnaziji TŠC Kranj smo s šolskim letom 2010/11 sklenili četrto leto sodelovanja v projektu Posodobitev gimnazijskih programov. Kot ravnateljica sem ponosna na triletno izvajanje posodobljenih učnih načrtov, zato sem se odločila, da z vami delimo naše dosežke, ki so sad harmonije, ki vlada med vodstvom šole, člani šolskega razvojnega tima, člani učiteljskega zbora, dijaki in njihovimi starši.

Nekdanja ravnateljica nas je težko prepričala, da se je naša gimnazija pridružila projektu. Predlagala je člane šolskega razvojnega tima (ŠRT), ki je vse do zdaj ostal v skoraj isti zasedbi. V obdobju zadnjih štirih let se je zamenjalo vodstvo TŠC in na Tehniški gimnaziji je nekdanja vodja ŠRT postala ravnateljica Tehniške gimnazije, nekdanja ravnateljica pa vodja ŠRT. Tudi zaradi tega je bilo lažje ohraniti kontinuiteto dela.

Počutje – zmagovalno

Spomini na prehojeno pot so še zelo živi – izobraževanja za člane ŠRT, vodenje prvih delavnic za učiteljski zbor, izpolnjevanje vse zahtevane dokumentacije za ZRSŠ in Konzorcij Strokovnih gimnazij, izbor prednostnih področij posodabljanja, prijava šolskih razvojnih in pilotnih projektov ... Na šolo smo povabili tudi Katjo Pavlič-Škerjanc in dr. Zoro Rutar-Ilc, da smo za sodelovanje v projektu pridobili potrebno kritično maso v našem učiteljskem zboru.

Ko smo se dogovorili za prednostna področja posodabljanja, smo si za cilj zadali kurikularno povezavo (KP) za dijake 1. letnika in potrebna je bila burna razprava, da smo se uskladili in izbrali KP »Kranj – mesto mojega šolanja«. Ko smo prvič izpeljali ta šolski razvojni projekt, smo se počutili zmagovalno.

Že isto leto smo z dijaki prvega letnika izpeljali tudi naravoslovni projektni dan v Podnartu z naslovom Projektno delo kot element povezovanja naravoslovnih predmetov. Dijaki en dan preživijo na nabrežini Save in opravljajo terensko delo na skupno temo celuloza in les.

Del prehojene poti bom preskočila in vam s ponosom našela projekte, ki smo jih

izpeljali v minulem šolskem letu. Dijake prvega letnika smo popeljali skozi naslednje projekte:

Barok (projektni dan, ki ga dijaki preživijo v Radovljici; skupina dijakov zaigra odlomek iz Županove Micke v gledaliških kostumih). Kranj – mesto mojega šolanja. Podnart. Učenje učenja in angleški jezik (PV3P metoda pri delu s tekstom v angleškem jeziku).

Dijaki drugega letnika so bili vključeni v projekte: Upravljanje svetlobe (medpredmetna povezava (MP) med biologijo in strokovnimi predmeti: elektrotehnika, računalništvo in strojništvo; v novem šolskem letu bomo vključili tudi fiziko). Prešeren in njegov čas (MP med maternim jezikom, angleškim, nemškim jezikom in zgodovino; zaključek predstavlja prireditev, ki jo dijaki pripravijo ob slovenskem kulturnem prazniku). Učenje učenja in slovenski jezik (PV3P metoda pri delu s tekstom pri slovenskem jeziku).

Dijaki tretjega letnika so bili vključeni v projekte: Magistrala 2010 (projektni teden – medpredmetna ekskurzija po deželah nekdanje Jugoslavije s podarkom na vzgoji za družino, mir in nenasilje). Manipulacija nekoč in danes (MP med filozofijo, geografijo, zgodovino, maternim in tujima jezikoma, ki temelji na literarnem delu Alamut in nudi čudovito priložnost za pogovor o problemih in priložnostih, ki jih prinaša življenje v večkulturni in večreligiozni skupnosti). Timsko poučevanje učitelja matematike in učitelja strokovnega predmeta (z namenom, da dijaki hitreje napredujejo pri strokovnem predmetu, obenem pa so naloge s strokovnega področja avtentične naloge, pri katerih dijaki odkrijejo uporabnost za njih pogosto abstraktnih matematičnih vsebin). Učenje učenja in zgodovina (PV3P metoda in grafični organizatorji).

Od trnja do zvezd

V štirih letih smo skorajda prehodili pot od trnjev do zvezd. To dokazuje tudi to, smo na Strokovnem posvetu ZRSŠ v Mariboru (27. 5. letos) kar štirje člani našega majhnega učiteljskega zbora, ki skupaj z ravnateljico šteje 23 članov, predstavili svoje zglede dobre prakse in da nam je v preteklem šolskem letu uspelo nekatere kompleksne dosežke dijakov oceniti z opisnimi merili.

Ponosni smo tudi na prireditve, ki jih ob koncu šolskega leta dijaki ob pomoči učiteljev pripravijo za starše in medije. Letos smo pripravili že tri take prireditve, na katerih smo staršem in medijem predstavili dosežke našega dela, se s starši pogovorili in jih prosili, da so svoja mnenja o našem delu z njihovimi otroki zapisali v knjigo vtisov. Tudi zapisi staršev potrjujejo, da smo na pravi poti. Prilagamo zapis staršev dijaka prvega letnika: »Z velikim navdušenjem smo spremljali današnjo predstavitev, ki je bila le vrh ogromne količine vloženega truda in dela tako profesorjev kot dijakov. Hvala vsem.«

Seveda nas zanimajo tudi mnenja dijakov. Po vsakem projektu jih prosimo, da odgovorijo na vprašanja v evalvacijskem vprašalniku v katerem jih vprašamo tudi, kakšne projekte si sami želijo. Veseli smo, da so za novo šolsko leto lanske tretješolci predlagali nekaj naravoslovno-strokovnih projektov, ki jih bodo lahko uporabili za maturitetne seminarske naloge.

Prilagam mnenje dijaka drugega letnika: »Medpredmetne povezave, projekti in projektni tedni so za nas dijake zelo zanimivi, saj take ure potekajo na terenu ali pa sta v razredu prisotna dva učitelja, ki nam vsak s svojega področja razložita isto snov. Zaradi tega si dijaki snov lažje in hitreje zapomnimo. Posebno zanimiv se mi je zdel projekt Upravljanje svetlobe, v sklopu katerega smo se dijaki drugih letnikov pri biologiji najprej naučili, kaj svetlobno onesnaženje sploh je in kako vpliva na živali. Nato smo si pri strokovnih predmetih pogledali, kaj lahko vsak s svojega področja naredimo, da zmanjšamo svetlobno onesnaženje. Mehaniki smo si pogledali konstrukcijske izvedbe slabih in dobrih svetilk, elektrotehniki so primerjali porabo in svetilnost varčne in navadne žarnice, računalničarji pa so na to temo posneli film in naredili spletno stran.«

Veseli smo, da je tudi dr. Zora Rutar Ilc zapisala svoje mnenje o našem štiriletnem delu v sklopu projekta Posodobitev gimnazijskih programov.

Seveda bi kot ravnateljica in članica šolskega razvojnega tima lahko pisala tudi o problemih, ki jih prinašajo posodobljeni pristopi k poučevanju, ampak ko čutimo zadovoljstvo dijakov in njihovih staršev, na probleme ni težko pozabiti. Vesela sem, da je prineslo štiriletno sodelovanje v projektu ne le zadovoljstvo dijakom in staršem, ampak je tudi zelo pozitivno vplivalo na ozračje v kolektivu.

ZDENKA VARL, prof.,
ravnateljica TG TŠC Kranj
VLASTA JEMEC, prof., vodja ŠRT
člani ŠRT:
DARIJA KRAMARIČ, univ. dipl. bio.,
GORAN VUJOVIČ, prof.,
MATEJ LAVTIŽAR, prof.

TVOJ BOG

Ni pomembno, v kaj verjameš, važno je, da ljubit znaš, da ljubezen daš, ne vzameš, da brez predsodkov rad imaš.

Alah, Jezus, Mojzes, Buda, božanstev toliko, kot je grobov. A le ena je obljuba od žrtev boljša in darov.

Če si zmožen obljubiti, da znaš in še boš znal ljubiti, s prijateljem vse deliti, ti odpuščno je grešiti.

NOVI PRIJEMI

Odstiramo nova zorišča

Umetnostna zgodovina za osnovne in srednje šole skozi medpredmetne povezave

Oddelek za umetnostno zgodovino na Filozofski fakulteti že več kot dve desetletji pripravlja strokovna srečanja za učitelje umetnostne zgodovine. Nekaj let smo za takratno stalno strokovno spopolnjevanje iskali oblike in vsebine, ki bi največ pomenile učiteljem, in tako smo se sprva odločili za predstavitev strokovnih novic in dosežkov. Zlagoma smo se osredinili na srečanja, ki so se vsako leto posvetila izbranemu obdobju in podrobnejšemu pogledu na spomenike v specifičnih okvirih. Že lani pa smo se odločili za nov pristop, ki naj pokaže, kako tesno se umetnostnozgodovinske teme povezujejo s skoraj vsemi predmeti, ki jih je najti na urnikih.

Po našem mnenju osredotočenost na medpredmetno povezovanje ustreza pedagoškemu delu in potrebam zadnjega časa, pogovori o projektih in kulturnih dnevih kažejo, da bodo tako začrtani posodobitveni seminarji v oporo učiteljem na osnovnih in srednjih šolah. Pred dvema letoma smo preskusili potek in učinek takega medpredmetnega seminarja; izpeljali smo ga za učitelje na osnovnih šolah (osredinili smo se na »viteški srednji vek«, na čas okoli leta 1400 oz. na umetnost gotike) in bili oboji res zadovoljni, učitelji tudi zaradi slikovnega gradiva in izročkov.

Ognjemet idej

Letošnja tema je umetnost v času baroka, ki je kot »pokrajinski slog« navzoč po vsej Sloveniji. Prav zaradi bližine teh spomenikov je za dijake in učitelje lažje vstopiti v 18. stoletje. Vendar ne bomo obnavljali letnic in imen ali se ustavljali ob nizanju najpomembnejših spomenikov, ampak želimo pokazati nove zorne kote. Navajam nekaj naslovov z urnika posodobitvenega tečaja. »Umetniki na poti: iz Italije na Kranjsko, s Kranjske v Italijo« je hkrati ponazoritev povezav med naročniki in umetniki, vendar gre tudi za povezavo z geografijo, zgodovino, izvedeli bomo o potovanjih in širjenju informacij. »Antična božanstva na baročnih fontanah« so hkrati pogled v mitologijo in obnovo literarnih del. Načrtovano je predavanje, ki bo povežalo glasbo in likovno umetnost, drugo, ki bo prek vprašanja, kaj so brali v baroku, pokazalo tudi razvoj znanosti in ne le književnosti, ogledali si bomo predmete, ki so obkrožali naše prednike v vsakdanjem življenju in bodo spregovorili s tega posebnega vidika o družbi ... Del

srečanja bo namenjen seznanjanju z baročno umetnostjo v galeriji (in tako želimo pripomoči k pripravi muzejskih in galerijskih obiskov) in delavnici, ki bo hkrati tudi izmenjava mnenj, izkušenj in ognjemet idej.

Veliko ujemanja z drugimi predmeti

Predavatelji z oddelka za umetnostno zgodovino in z nami povezani kolegi želimo, da bi umetnostna zgodovina poleg svojega osnovnega poslanstva, to je posredovanje spoznanj o imenitnih umetnostnih dosežkih, sredi katerih živimo, ter njihovih vsebinskih in estetskih vrednotah, še bolj pokazala svoj značaj in ujemanje z vsebinami različnih šolskih predmetov, saj govori o družbi, o ljudeh in njihovih življenjih; prek likovno izraženih vsebin se povezuje s književnostjo in jezikom, prek srečanj z bližnjimi in daljnimi kraji z geografijo, prek problemov perspektive in barve se bliža matematiki, fiziki ... Čeprav so izhodišča predavanj v umetnosti naših krajev, je celotni koncept odprt v širši evropski prostor in izmenjava utripov iz različnih kulturnih in umetniških sredin.

Vsebine za posodobitveni tečaj za učitelje osnovnih in srednjih šol so si blizu, niso pa istovetne. Za srednješolske učitelje je urnik bogatejši, več bo srečanj na terenu, v Semeniški knjižnici, sredi mesta, v galeriji, v družbi z glasbeno kuliso. Upamo, da bomo koncept medpredmetnih povezav dopolnjevali tudi v naslednjih letih, skupaj izpilili praktične in vsebinske nasvete za oblikovanje in izpeljavo tako zasnovanih šolskih dejavnosti.

NATAŠA GOLOB

DR. ZORA RUTAR ILC

Odgovorni in razvojno usmerjeni

Vse prepogosto strokovnjaki in laična javnost vidijo samo probleme in kaj ni v redu, redkeje pa se zavemo, da je v naših šolah tudi veliko zgledov dobre prakse, ki so lahko v ponos učiteljem, učenecem pa v veselje in spodbudo.

Opisani zgled kaže, kako lahko šola s sistematičnim pristopom in premišljeno razvojno strategijo v nekaj letih naredi velikanski premik. Ko se je SG TŠC Kranj pred leti odzval na povabilo Zavoda RS za šolstvo k vpeljevanju sprememb v gimnazije, se je zdel kot nepopisan list papirja! Kar pa jih ni oviralo, da se ne bi še toliko bolj zavzeto »vrgli na delo« in v tem, v čemer bi kdo drug videl pomanjkljivost, uvideli svojo prednost: da se lahko veliko naučijo o razvojnih procesih in vpeljevanju sprememb in da lahko svoja manj razvita področja spremenijo v izziv.

Naš zvesti sopotnik

Njihov šolski razvojni tim, ustanovljen z namenom spodbujati in koordinirati proces vpeljevanja sprememb v kolektivu, je bil naš zvesti sopotnik (ali pa smo bili njihov sopotnik mi?). Redno so prihajali na naše usposabljanje, ki je sledilo fazam t. i. spirale razvoja: analizi stanja, ugotavljanju močnih in šibkih področij, razpravam o konceptu kakovosti, določanju razvojnih prioritet, akcijskemu načrtovanju in nenazadnje spremljanju in evalvaciji izvajanja načrtovanega, ki služita prihodnjim izboljšavam. Kar je tim izkusil pri nas, je ob vrnitvi v kolektiv po svoje približal sodelavcem. Na začetku je šlo trdo in pogosto so se člani ali pa vodja tima obračali na nas in potožili o odporih ali zastojih. Pogovarjali smo se o tem, da je to normalen del dinamike vpeljevanja sprememb, s katerim je treba ravnati rahločutno in z razumevanjem, dokler v kolektivu postopno ne prevlada naklonjenost spremembam.

Prebiti led

To se zgodi, ko dovolj »pionirjev« prebije led in – včasih tudi po začetnih nerodnih poskusih – začne žeti sadove: motivacijo, odzivnost in zadovoljstvo dijakov, predvsem pa občutek, da k znanju svojega predmeta prispevajo na nove, doslej prevečkrat spregledane načine; da pripomorejo k bolj poglobljenim procesom učenja, pogosto v avtentičnih učnih situacijah, posledično k boljšemu sprejemanju predmeta, predvsem pa k razvijanju tistega Zlahtnega znanja in spretnosti, ki med »rutinskimi« vsakodnevnimi urami ne pride do izraza ... Na SG TŠC se je to zgodilo kmalu, kar ni bilo naključje: zavzetemu šolskemu razvojnemu timu so se pridružili novi timi – torej projektni timi, ki so spodbujali in organizirali vpeljevanje konkretnih razvojnih prioritet, npr. medpredmetnih in kurikularnih povezav ter timskega poučevanja. Tako je skozi projektne time vse bolj dejavno sodelovalo in prevzemalo svoj del odgovornosti vse več učiteljev. In vsak od njih je dosegel nekaj novih ... Iz kolektiva, ki se je obotavljivo in počasi odzival na pobude svojega »sitnega« šolskega razvojnega tima, se je postopno razvila učeča se skupnost odgovornih in razvojno usmerjenih učiteljev, povezanih v time, ki ne delujejo več na ukaz, temveč na lastno pobudo in z veliko ustvarjalnega zanosa.

GOVORILNE URE

Raziskujmo brez obtoževanja

Ne moremo pričakovati, da bomo starše, s katerimi imamo težave, spremenili čez noč

Govorilne ure so najpogostejša individualna oblika sodelovanja med starši in učitelji. V središču informativnega in svetovalnega pogovora je njihov otrok. Na govornih urah učitelj seznanja starše in se z njimi pogovori o učno-vzgojnem uspehu, o lastnostih in posebnostih učenca. Poleg poglobljenih informacij starši pričakujejo tudi izmenjavo informacij in mnenj ter strokovni nasvet, kako ravnati ob učnih in vzgojnih težavah, pa tudi ob posebnostih (npr. nadarjenost, interesi ...).

Zelo pomembno je, da se govorilne ure ne sprevržejo zgolj na informativno raven, saj pri takih govornih urah pogovor o učencu kot celoviti osebnosti zamre. To poudarja tudi strokovnjakinja Darja Intihar. Staršem je treba njihovega otroka vedno predstaviti kot celovito bitje, ne samo kot intelektualno. Prav tako pa tudi učitelji pričakujejo in želijo, da jim starši dajo pomembne informacije o otroku in predstavijo njegova interesna področja, kakšno posebnost ter njegov način razmišljanja in obnašanja. Tako učitelji prek staršev spoznajo učenca z drugega zornega kota, kot jih poznajo sami. Gre torej za skupno raziskovanje vzrokov nezadovoljivega stanja, brez vnaprejšnjega obtoževanja kogar koli, dopuščati pa moramo, da je lahko med vzroki tudi takšno ali drugačno, zavestno ali nezavedno ukrepanje učiteljev ali staršev. S samokritičnostjo spodbujamo starše, da po potrebi kritično razmislijo o sebi

in svojem ravnanju. Pomembno je, da skupaj pridemo do odgovorov na odprta vprašanja in do sklepov za prihodnje ravnanje, ki starše mnogo bolj obvezujejo kot kakršna koli naša navodila in priporočila. To so namreč tudi njihovi sklepi in odločitve, do katerih so se dokopali z našo pomočjo.

Bodimo optimisti

Nekaj pravil svetovalnega dela, ki so uporabna tudi pri govornih urah, je strnil mag. Jože Valentinčič. Poudarja, da zaupen pogovor s starši zahteva primerno okolje, v katerem se lahko razvije sproščeno in zaupno ozračje med učitelji in starši. V zahtevnejših primerih se moramo na svetovanje vnaprej pripraviti. Ta priprava obsega predvsem razmišljanje o primeru, o določenem otroku, njegovem obnašanju ali učnem uspehu. Sami zase si moramo biti na jasnem, kje so vzroki morebitnega nezadovoljivega stanja in kaj storiti, da se le-to spremeni.

V ta namen zbiramo potrebne informacije tudi od drugih (npr. od prejšnjega učitelja ali razrednika, socialne delavke) ter se posvetujemo s šolskim psihologom ali pedagogom. Tako se bomo strokovno dovolj pripravili na reševanje zahtevnejših primerov in bomo imeli za pogovor dovolj začetnih informacij. Pred zahtevnejšim vzgojnim svetovanjem moramo oceniti, kaj moramo doseči in kaj lahko. Ne

Učitelji prek staršev spoznajo učenca z drugega zornega kota, kot jih poznajo sami

moremo pričakovati, da bomo starše, s katerimi imamo težave, spremenili čez noč. Tudi ne, da bomo z besedami dosegli to, kar bi omogočile šele spremenjene družinske razmere. Prav tako si ne delajmo utvar, da si bomo zlahka pridobili starše, ki so že vsem učiteljem pred nami povzročali preglavice. Čeprav moramo biti optimisti, moramo obenem tudi stvarno ocenjevati razmere, predvsem pa skrbno pretehtati, kako naj vodimo pogovor, da bomo vzpostavili čim boljši stik s sogovornikom in si pridobili njegovo zaupanje in sodelovanje. V težavnih primerih bo že majhen napredek ob posameznem srečanju velik uspeh. Izkušeni svetovalci pravijo, da

smo včasih dosegli veliko že s tem, če je naš sogovornik začel kritično razmišljati o sebi, svojih stališčih do otroka in vzgoje ali če je prišel do sklepa: »Moram pa imate tudi vi nekaj prav.« Za uspešnost govornih ur je pomembno tudi to, da se partnerja znata poslušati – z zanimanjem in zbranostjo ter s tisto spodbudno nebesedno govorico, ki sprošča, zbuja zaupanje in sobesedniku omogoča, da je odkrit. Vmes lahko učitelj postavi še kakšno dodatno vprašanje in s tem sobesedniku omogoči, da se izpove, pove svoje ugotovitve in razmišljanja, razodene svoje skrbi. Tako dobimo nove informacije o otroku in izpopolnimo svojo predstavo o njem ter skušamo tako celostno oceniti družinske razmere in njihov vpliv na otroka.

Med štirimi očmi

Darja Intihar poudarja, da kakovosten odnos med učitelji in starši temelji na zaupanju. Tudi Jože Valentinčič zagovarja pogovor med štirimi očmi, saj v takem ozračju nastane medsebojna zaupljivost, ki je nujna za odkrito obravnavo težav posamezne družine pri vzgoji in za izmenjavo mnenj o posameznem otroku. Brez takega ozračja ter individualnega pogovora si svetovanja staršem ne moremo niti zamišljati, saj posega v osebno življenje, v področje intimnega doživljanja, v očetovsko in materinsko ljubezen, v upe, skrbi in razočaranja staršev, včasih celo v odnose med zakoncema in v krhko ravnotežje med njima. Vse to pa ljudje radi skrivamo pred drugimi in razodevamo le tistemu, ki nam je pripravljen pomagati in svetovati ter si je pridobil naše zaupanje. Zaupanje pomeni tudi to, da so učitelji do staršev odprti, da sprejemajo njihove misli, čustva, odzive, jih podpirajo in z njimi sodelujejo.

SUZANA RAJGL

UČNE TEŽAVE

Načrtuj, izpelji, preveri, ukrepaj

Učitelju je treba pri delu pomagati, ne smemo ga pustiti samega

Pri nas ima učne težave od 10 do 15 odstotkov osnovnošolcev, ki so zato manj uspešni v šoli. A to niso učenci z odločbami za usmerjanje! Zelo pomembno je, da jim začnemo pomagati zgodaj, da preprečimo izrazito neuspešnost. Učiteljeva vloga je pri tem izjemna, saj lahko odločilno vpliva na to, kaj se bo dogajalo z otrokom. Najprej torej učencem z učnimi težavami pomagamo v razredu, poudarja dr. Marija Kavkler z ljubljanske Pedagoške fakultete.

A če kljub temu nastopijo zares hude težave, je potrebno začeti s postopkom usmerjanja. Tako usmerimo od enega do pet odstotkov teh otrok.

»Z inkluzivno vzgojo in izobraževanjem bi zboljšali izobraževanje vseh otrok, ne le za učence z učnimi težavami. A slednjim moramo dati priljubljenost, da sodelujejo v procesu, da so udeleženi, da so uspešni. To, seveda, ne pomeni, da bodo imeli vsi le najboljše ocene, marveč da dosežejo, kar zmorejo. Skrajni čas je, da se sistematično lotimo dela in vpeljemo model: načrtuj, izpelji, preveri, ukrepaj. Saj je vendar za kakovostno vzgojo in izobraževanje vseh učencev pomembno, da delo sistematično načrtujemo. Na podlagi diagnostične ocene pa odkrijemo močna področja, posebne potrebe in primanjkljaje učencev. Pri tem moramo upoštevati vso dokumentacijo, ki jo imamo na voljo,« pojasnjuje strokovnjakinja, ki je spregovorila na konferenci (25. avgusta letos) na omenjeni fakulteti, na kateri so predstavili strokovne podlage za delo z učenci z učnimi težavami.

Strokovni svet za splošno izobraževanje je namreč leta 2007

sprejel koncept za delo z učenci z učnimi težavami. V zadnjih letih so zato na omenjeni fakulteti pripravljali strokovne podlage za tovrstno delo. Tako so oblikovali smernice, ki naj bodo v pomoč in podporo šolskim strokovnim delavcem, učencem in staršem.

K spremembam nas zavezujejo tudi mnogi mednarodni dokumenti, skladno s tem strokovnjaki na številnih konferencah poudarjajo, da bi morali več pozornosti nameniti izobraževanju učiteljev, da bodo znali uspešno vzgajati in izobraževati vse učence, ki so zelo raznoliki.

Razlogov za spremembe je, seveda, veliko. Z ustreznimi prijemami bi se namreč lahko ognili mnogim frustracijam, s katerimi se spoprijemajo učenci s posebnimi potrebami ali z učnimi težavami, njihovi učitelji in starši. Poleg tega od otrok z učnimi težavami premalo pričakujemo, zato ti premalo znajo in se težje vpnejo v družbo. Zgovoren je podatek, da se naši odrasli s posebnimi potrebami izobražujejo dve ali tri leta manj kot posamezniki z istovrstnimi težavami na tujem. Na veliko šolah sicer lahko srečamo dobro delo na tem področju, a premalo se

o tem sliši. Toda po besedah dr. Marije Kavkler so spremembe še potrebne.

Opozarja tudi na to, da zelo natančno preverjamo, kako uspešen je posamezni učenec, ne pa tudi tega, kako uspešen je sam proces vzgoje in izobraževanja – tudi to bi morali namreč preveriti.

Kako bi torej morali ukrepati? Strokovnjakinja poudarja, da bi morali nujno odkriti, kako povečati profesionalno odgovornost vseh udeleženi strokovnjakov; ti bi morali dobro sodelovati in timsko delati. »Želimo vpeljati nov model, ki temelji na interaktivnosti, zgodnjem odkrivanju in obravnavi težav, večji intenzivnosti obravnave, pri čemer moramo izrabiti vse razpoložljive vire, in spremenjeni učiteljevi vlogi. Učitelju je treba pri delu pomagati, ne smemo ga pustiti samega! Seveda ga moramo tudi ustrezno izobraziti.«

MOJCA ZUPAN

NISI VIDEL, NISI SLIŠAL

Si videl tisto majhno punco, vsak dan jo tarejo skrbi, glavo sklanja vedno nižje, vsa v diskriminaciji.

Njen pogled je vse bolj plašen, ročice stiska v pesti. Poguma nima, da udari, ujeta je v večnosti.

Si videl jo v kotu ždeti, v sramu, strahu le živi, zanjo se nihče ne zmeni, opazke zlobne le dobi.

Kako, da nisi nikdar videl solze, ki po njej polzi, kako, da joka nisi slišal, saj glasen je, da kar zvoni?!

Njene krike si preslišal, pomembnosti jim nisi dal, upe njene si potrgal, življenja nit si uničeval.

Zdaj se čudiš, nisi videl, nisi slišal ... Vse narobe punco gre.

Še vedno nočeš razumeti, da roke imaš ker imaš srce.

TEREZA ŽERDIN odgovarja

V osmem razredu imam učenca, ki je za moje pojme pretirano ambiciozen. Nenehno hoče le on odgovarjati na vprašanja, vsiljuje svoje odgovore, tudi kadar ni pozvan, skače v besedo sošolcem, se iz njih norčuje, če česa ne znajo, svoje napake pa zelo težko sprejme. Skušala sem ga prijazno ustaviti, a nič ne pomaga. Kaj mi svetujete?

Nekako se mi dozdeva, da ambicioznost ne bo čisto prava oznaka za tega učenca. Ali pa vsaj ne edina. Bolj se mi dozdeva, da gre za učenca s hiperkinetičnim sindromom, ki ne zmore brzditi svoje potrebe po nenehnem govorjenju, odgovarjanju, pripominjanju. Ambicioznost je pogosto lastnost sposobnih oseb, ki se želijo uveljaviti s prizadevnostjo, so častihlepni, stremijo k svojim idealom, bodisi slavi, časti ali bogastvu. Ambicioznost ni nujno negativna lastnost, kot tudi prizadevnost ni negativna. Vaš učenec pa v vedenju ne nakazuje prizadevnosti, bolj bi rekla, da nekritičnost, predvsem do sebe. Ne morem sicer trditi, da ambicioznost in nekritičnost ne gresta skupaj. Kritičnost je znamenje določene stopnje inteligentnosti, včasih tudi pomanjkanja samozavesti ali pa vcepljenih kompleksov manjvrednosti.

Hiperkinetični sindrom najpogosteje prepoznamo po telesni hiperaktivnosti, ki se kaže kot nemirnost. Otrok čuti neobvladljivo potrebo po gibanju, vstaja in hodi po razredu ali pa vsaj miga z rokami in nogami, ščipa in dreza sošolce, vedenje je nepredvidljivo, pogosto celo ogroža samega sebe, ker ne predvidi posledic. V urgentnih ambulantah jim pravijo nezgodniki, ker se poškodujejo pogosteje kot drugi otroci. Hiperaktivni otrok je v razredu moten, s svojim vedenjem moti sošolce in učitelja. Večina učiteljev tako vedenje prepozna kot hiperaktivnost. Manj pogosto pa se prepozna besedna hiperaktivnost. Učenec preprosto ne more biti tih, imeti mora prvo in zadnjo besedo, skače v besedo učitelju in sošolcem, ne zamudi priložnosti, da bi povedal, kaj se mu je zgodilo, da bi prav on odgovoril na vprašanje ali povedal svoje mnenje, če je bil k temu poklican ali pa tudi ne.

Tak otrok je za okolico pogosto precej naporen in to večkrat tudi sliši. Starši ali drugi takemu otroku ob kritiki vedenja istočasno večkrat očitajo tudi pomanjkljivo znanje. To je lahko v resnici pomanjkljivo ali pa mu ga očitajo zaradi lastne nemoči, ker ga ne morejo disciplinirati. Čeprav se zdi, da je otrok za take očitke neobčutljiv (ker svojega vedenja ne izboljša), mu gre kritika vseeno do živega. In kdo ve, kako se vrtijo misli v njegovi glavi, da na podoben način, kot to doživlja sam na svoji koži, začne zbadati, kritizirati, zasmehovati sošolce. Tako kot hiperaktivni otrok ne zmore obvladati svoje potrebe po gibanju, tudi besedno hiperaktivni otrok ne zmore brzdati svojega govorjenja.

Kaznovanje skoraj zanesljivo ne bi bilo uspešno. Utegne pa se zgoditi, da se bo učenec odzval pozitivno na nagrado v smislu pohvale. Poskušajte se z učencem najprej pogovoriti, zakaj vas njegovo vedenje moti. Dogovorite se z njim za kako znamenje, s katerim mu boste sporočili, da tisti trenutek njegov odgovor, mnenje, pripomba ni zaželeno. Če se mu bo uspelo zadržati, naj na podoben način dobi znamenje, ki mu bo sporočilo, da ste opazili, da je svoje vedenje obvladal in da ste zato zadovoljni. Znamenja naj se dogajajo v tišini med vama, da nanje ne opozarjate celotnega razreda. Na posebnosti posameznikovega vedenja ni nikoli dobro opozarjati celotnega razreda.

SPREJMI TE IZZIV

Ustvarjajmo iz odpadkov

Poskusite - zelo je lahko zanimivo in zabavno

Področje ekologije lahko vpletemo v delo že pri predšolskih otrocih. Z veliko dobre volje, truda, predvsem pa s svojim zgledom lahko tudi pri najmlajših dosežemo ekološko ozaveščenost. Odrasli bodimo otrokom zgled. Kar bomo počeli, z veseljem nas bodo posnemali.

Naj nam ne bo vseeno, v kakšnem okolju živimo. Poskrbimo, da bo naša okolica zelena in čista. Da bomo to dosegli, je treba spodbujati otroke k zbiranju in pravilnemu ločevanju odpadkov, da svoje izkušnje in pridobljeno znanje prenašajo na starše, v svojo družino in na ostalo družbeno okolje. Spodbujajmo jih, da ravnajo z naravo spoštljivo. Ko bomo dosegli to, da bodo otroci spoznali, zakaj je skrb za naravo pomembna ter je ena izmed osnovnih nalog vsakega izmed nas, bomo zadovoljni z našim poslanstvom.

Glede na to, da delam v vrtcu in nas ekologija spremlja praktično na vsakem koraku, mi ni bilo težko zbrati gradiva za mojo prvo knjigo Ekologija v predšolskem obdobju. Namenjena je tako strokovnim delavcem vrtcev in šol kot tudi staršem. Temelji na zgledih dobre prakse. Bralcem predstavljam, kako otrokom približati ekologijo na njim razumljiv način. Teme so ekološko obarvane: izdelava eko kotičkov, razvrščanje odpadkov, ustvarjanje iz odpadnega materiala, praznovanje rojstnih dni z eko torto, izdelovanje eko družabnih iger, eksperimenti ...

Otroci se učijo iz izkušenj. Omogočite jim, da sami raziskujejo, ugotavljajo, si širijo svoje znanje. Odrasli jih ob tem samo spodbujamo in jim postavljamo nove izzive. Vse, kar se bo otrok naučil v predšolskem obdobju, bo nosil kot dobro popotnico skozi življenje. Mogoče bodo prav naši otroci tisti, ki jim bo ekologija segla do srca in jim ne bo vseeno, kakšen bo novi dan. Ne uničimo tega, temveč vodimo otroke po pravi poti!

Otroci bodo ob različnih dejavnostih, povezanih z ekologijo, spoznali, da je ločevanje odpadkov nujno. S ponovnim recikliranjem odpadkov bomo naredili veliko dobrega in koristnega.

Odpadke lahko koristno uporabimo tudi sami. Zakaj bi kupovali igrače v različnih in seveda odvečnih embalažah? S takšnim nakupovanjem bi ponovno »pridelali« nepotrebne odpadke. Zakaj ne bi preprosto naredili igre iz odpadkov? Sprejmite izziv!

Zakaj pa ne družabne igre?

Odpadke zbirajmo z namenom, da jih bomo lahko nekega dne uporabili pri izdelavi eko družabnih iger. Z otroki se pogovarjamo: Ali želijo narediti igre iz odpadkov? - Ali bi s takšnim dejanjem zmanjšali količino smeti? Katere odpadke bi zbirali? Kakšne igre si želijo? Kaj bi potrebovali za izdelavo posamezne igre? Kako bi igre poimenovali? Kaj pa pravila? Jih bomo postavili skupaj? Kaj bi z določeno igro dosegli?

Igra: ločevanje odpadkov

Za izdelavo potrebujemo: karton, fotografije različnih odpadkov, papir za kocko, barvo. Iz kartona izstrižemo velik krog in ga pobarvamo s šestimi različnimi barvami. Kocko izdelamo iz papirja in jo pobarvamo z različnimi barvami.

Igra je sestavljena iz: kroga, razdeljenega na 6 različnih barvnih polj (rjavo, belo, črno, zeleno, rumeno in modro barvo polje); barvnih kartončkov s fotografijami različnih odpadkov; ene kocke, ki ima ploskve pobarvane z različnimi barvami (rjavo, belo, črno, zeleno, rumeno in modro barvo).

Pravila igre: To je igra za poljubno število igralcev. Igralec meče kocko samo enkrat.

V kolikor se kocka obrne na:

RJAVO BARVO – igralec poišče kartonček s fotografijo bioloških odpadkov

BELO BARVO – igralec poišče kartonček s fotografijo nevarnih odpadkov iz gospodinjstev

ČRNO BARVO – igralec poišče kartonček s fotografijo ostalih odpadkov

ZELENO BARVO – igralec poišče kartonček s fotografijo stekla

RUMENO BARVO – igralec poišče kartonček s fotografijo embalaže

MODRO BARVO – igralec poišče kartonček s fotografijo papirja in kartona

»Zmagovalec« je vsak, ki pravilno postavi kartonček na svoje mesto. Igro lahko vseskozi dopolnjujemo z novimi kartončki ter si tako širimo znanje o pravilnem ločevanju odpadkov!

Veselo ustvarjajte in se zabavajte!

MOJCA KOŠMRLJ

Med smetmi

Kairo je ogromno mesto s skoraj 18 milijoni prebivalcev, kar je pravzaprav četrtina vseh Egipčanov. To velemesto je izjemno pomembno središče vsega kulturnega dogajanja; kulturna prestolnica je bil že za časa faraonov in sultanov. Je tudi izobraževalno in finančno središče ne le Egipta, temveč vsega arabskega sveta. Množica prebivalstva uvršča to mesto na vrh lestvice po številu prebivalstva za vso afriško celino. Še zmeraj se ljudje priseljujejo v Kairo, ki se širi ob Nilu, najdaljši reki na svetu. Seveda pa je to ogromno mesto tudi zelo onesnaženo in zasičeno z odpadki vseh vrst. Smeti nenehno odvažajo in jih kopičijo v predelu, ki so ga poimenovali kar smetiščno mesto (Garbage city). Tja turistov ne vodijo, se pa tam pogosto znajdejo posamezni radovedni popotniki. V tem predelu živijo najrevnejši prebivalci in večini so vir preživetja prav smeti. Temeljito jih pregledajo, poberejo zase, kar je še uporabno (in tega je ogromno!) ali to prodajo naprej, predelujejo odpadno in iz tega ustvarjajo spet nove izdelke. V smetiščnem mestu življenje nikoli ne zastane, saj nenehno dovažajo nove in nove kupe smeti, ki jih je treba sprosti pregledati. Tako so moški zelo zaposleni, pomagajo jim tudi otroci ali pa si izmišljajo nove in nove igre, ženske pa tudi tukaj, v smetiščnem mestu, skrbijo zlasti za domove. Ko takole zaideš v smetiščno mesto, se sprva primeš za glavo, pravzaprav za nos. In najraje bi zatisnil še oči. Pa se tudi tega privadiš – za kratek čas, seveda. Zlasti ko vidiš, da ljudje tudi tukaj, v smetiščnem mestu, živijo svoj vsakdan, posedajo po lokalih ob čaju in vodnih pipah. Nismo posedali, tudi sveže dobrote iz tamkajšnje pekarnice nas niso premamile ... A vendar ostajajo vtisi, kakor da bi tam postopali včeraj, čeprav je od tedaj minilo že nekaj let.

foto LUČKA LEŠNIK

RAZVRŠČANJE ODPADKOV

Eko požeruhi

Različne barve za različno vsebino

Vsako leto, ko sprejemem prvošolce, jih je treba seznaniti z razvrščanjem odpadkov v razredu. Spoznamo moder zabojnik, v katerem zbiramo odpadni papir, svetlo sivga, namenjenega odpadni embalaži, in temno sivga za ostale odpadke. Na hodniku si ogledamo večje zabojnike enakih barv.

Smetnjaku za odpadno embalažo smo dodali rumeno nalepko, da sovpadajo z barvo zabojnikov za odpadno embalažo na naših ulicah.

Na šoli smo uredili tudi zabojnik za zbiranje odpadnih tonerjev in kartuž, ki so ga postavili učenci eko krožka. Odpadne baterije pa lahko prinašamo učitelju v tehniško učilnico.

Odločili smo se tudi zbirati plastične zamaške. Kartonaste zabojnike smo postavili pri vhodu v razredno stopnjo.

Zamaški za Anžeta, Gala ...

Ko sem naše nadebudne prvošolce seznanila s humanitarno akcijo zbiranja zamašk, se je med njimi porodilo vprašanje: »Kje pa bomo zbirali zamaške v razredu?« Iz svoje stare zbirke fotografij sem potegnila dve in otrokom pokazala zbiralnice, ki smo jih izdelali skupaj s prejšnjimi generacijami.

Za trenutek so se ustavili, si ogledovali fotografiji, nato pa so me zasuli s svojimi idejami, ki smo jih tudi narisali in jih poimenovali. Želeli so, da izdelam šablone za njihove ideje, da jih bodo lahko naredili. Med ustvarjanjem smo staknili glave in iz njih je pricurljalo skupno ime za zbiralnice – eko požeruhi.

Eko požeruhi so goltali naše zamaške, ki smo jih najprej namenili Anžetu, ki je v prometni nesreči izgubil nogo, nato še fantku Galu iz Maribora.

Bila sem presenečena, kako lahko je sama predstavitev namena akcije otroke spodbudila tako dejavnemu sodelovanju.

Učenci so svoje ideje narisali in jih poimenovali. S pomočjo skic in skupne izbire sem izdelala šablono za metulja (v ome-

njenem šolskem letu smo namreč pripadali skupinici metuljkov), nato sem izdelala še druge šablone.

Učinkoviti v parih in skupinah

Pri izdelovanju eko požeruhov smo se srečali s projektnim učnim delom. Prvič so izdelali izdelek po svoji zamisli. Težave nam je povzročalo le striženje papirja, saj se je barvni samolepilni papir upogibal. Tu so bili učenci drug drugemu v pomoč – pomen skupinskega dela ali dela v parih. Pri nevarnih delih sem jim pomagala in sledila njihovim navodilom. Skupina učencev je izdelala razredni zbiralnik zamašk – metuljčico. Nato pa so ostali učenci postopno želeli udeležiti tudi svoje ideje. Nastale izdelke smo razstavili v šolskem eko kotičku in jih predstavili na mednarodnem simpoziju od Ideje do izdelka v Portorožu.

TATJANA SELAN
dipl. vzgojiteljica – svetnica
Osnovna šola Vrhovci

Časnik izdaja podjetje
Šolski razgledi, d. o. o.
Poljanski nasip 28, 1000 Ljubljana

NASLOV UREDNIŠTVA
Šolski razgledi, Poljanski nasip 28
1000 Ljubljana, pp 2021
TELEFON 01 439 78 55, faks 01 439 78 50
E-POŠTA solski.razgl@siol.net • SPLET solski.razgledi.com

UREDNIŠTVO
Lučka Lešnik, glavna in odgovorna urednica
Mojca Zupan, novinarka
Metka Vovk, tajnica uredništva

TEHNIČNO UREJANJE, GRAFIČNA PRIPRAVA
Studio Media, d. n. o.

TISK SET, d. o. o.
Časnik izhaja štiriinajstredno med šolskim letom
v najmanj 4.000 izvodih.

NAROČANJE Posamezna številka stane 1,80 evra (za naročene študente, upokojeince in brezposelne pa s fotokopijo potrčila o statusu 1,50 evra).

Naročnino obračunavamo dvakrat na leto (za prvo polletje 12 števil, za drugo osem).

Naročanje po pošti, telefonu, faksu, e-pošti, spletni naročilnici.

Odpovedi upoštevamo samo pisne, in sicer z novim naročniškim obdobjem.

Za nepravčasno poravnane obveznosti zaračunavamo zakonsko določene zamudne obresti.

Poštnina plačana pri pošti 1102 Ljubljana.

Na podlagi Zakona o DDV (Ur. l. RS, št. 89/1998) sodi časnik med proizvode, za katere se obračunava DDV po stopnji 8,5 %.

CENIK OGLASOV in razpisov si oglejte na spletni strani ali pokličite zanj v uredništvo.

Prav tako se lahko dogovorite za predstavitev šol, zavodov, organizacij (ob jubileju ali naspluh), različnih projektov in podobnega.

BESEDILA ZA OBJAVO pošljite po e-pošti. Dolžino skušajte prilagoditi vsebini in zvrsti (vest, reportaža, komentar ...), zapisi naj ne presegajo 5.000 znakov s presledki.

Za vsebino prispevkov odgovarjajo avtorji. Ogibajte se preglednic, skic ...

Če prilagate fotografije, naj bodo te v formatu jpg in posnete s čim višjo resolucijo.

Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo in ne honoriramo.

PRIJATELJSTVO

So trenutki, ko si sam,
ko te prime, da zarežeš se v dlan,
takrat, ko v strahu misel te mori
in raje od duševnih muk izpuščaš kri.

So trenutki, ko ne veš,
čemu v svet nevarni greš,
so trenutki, ko se zdi,
da brez pomena se živi.

Solze bolečine tečejo po licih,
brez ličil so ti prestrašene oči,
zadržuješ čustva, skrivaš se v tesnobi,
ljudje pa menijo, da to del tebe ni.

Takrat, ko mučijo te dvomi,
ko duša polna solz je in skrbi,
veš, da zjočeš se lahko na moji rami,
da v prijateljstvu vsaj upanje živi.

Njam! Odlični beltinski kuharji vabijo na bučno enolončnico

Turistično društvo Lipovci (Občina Beltinci) je v sodelovanju z Zavodom za zdravstveno varstvo Murska Sobota v športno-rekreacijskem centru v Lipovcih od 9. do 11. septembra 2011 pripravilo 9. mednarodni praznik buč. Sobotno popoldne je bilo v znamenju tekmovanja amaterjev v kuhanju bučne enolončnice. Sodelovalo je 17 ekip, med temi sta bili tudi ekipi iz Poljske in Hrvaške. Letošnja posebnost tekmovanja je bila tudi ekipa županov, ki so jo sestavljali Anton Štihec iz Mestne občine Murska Sobota, Matej Gomboši iz občine Beltinci in Slavko Režonja iz občine Turmišče.

Strokovna komisija je izbrala najboljše, najzvirnejše in najbolj zdrave jedi, okusne jedi pa so lahko poskusili tudi vsi obiskovalci, ki so lahko posameznim jedem dali tudi svoje ocene. Tako so obiskovalci bučno enolončnico, ki so jo pripravili učitelji Osnovne šole Beltinci, ocenili kot najboljšo.

Praznik buč se je pred osmimi leti v Lipovcih začel kot lokalni dogodek, v vseh teh letih pa je že prerasel občinske in državne meje. V zadnjih letih se dogodka z velikim veseljem udeležuje tudi ekipa učiteljev Osnovne šole Beltinci, ki se tako povezuje z okoljem, vzpostavlja nova poznanstva in krepi medsebojne odnose.

CVETKA RENGO

Vi o 14/2011

Lipe: Glejte 3. stran. Kar zabliskalo se je, tako je počilo. **Tresla se je gora.** Jožica Frigelj je prizemljila učne načrte in še zavod za šolstvo. Na en mah. Direktno v čelo. To bo še govorjenja!

Igor: Zanimivo branje. Uvodni članki, recimo jim nosilni, so zame premalo globoki in rešitve iščejo. Z veseljem sem prebral prilogo o delu šol **Odzivanja.** Cenim vsakogar, ki je oster in se podpiše s polnim imenom, če se loti učnih načrtov pa še sploh. Bi se dalo pa o vsebinah članka **Jožice Frigelj Tresla se je gora** na 3. strani zanimivo debatirati. Ampak se bom vključil, če bo razprava stekla.

pika zelena: Meni je sedel uvodnik **Kdo je kdo v globalizirani dolini Šentflorjanski Mitje Krajncana.** Razslojevanje je res v polnem razmahu in videti je, da mu še zlepa ne bo konca. In roko na srce, v šoli zdaj ne moremo dovolj omiliti njegovih učinkov. **Bombe so vendar za ubijanje,** mi pa na orožje gledamo kot na igračo. Avtor **Franko Florjančič** ima prav. Ko prvi sin še ni hodil v vrtec, smo šli na dan odprtih vrat v nek vrtec, da ga malo seznanimo. In tam so paradirali tudi vojaki z nekim mogočnim vozilom z nekimi napravami za streljanje. Okej, gasilci in rešilci, ampak vojska??? Itak me je pritegnil potopis. Iz članka o pragozdu pa sem se veliko naučila, verjetno ponovno? Češnja na smetani pa je Tresla se je gora. Tudi pri nas so se učitelji marsikaj spraševali, kljub sestankom ... jim ni vse štimalo. Potem pa se človek vpraša, a ni bila celovita prenova (posodobitev) le krinka za to, da se laže poseže v zgodovino, poudari domovinsko vzgojo in še kar je teh rak ran političnega boja v šolstvu. Ne rečem pa, da spremembe učnih načrtov niso potrebne – oz. vsaj metodično-didaktični pristopi. Še posebno glede individualizacije.

Ppinko: Zanimivo branje, končno je nekdo rekel bobu bob. Skratka, razlog več za ukinitve Zavoda, ali pa vsaj močno prevetritev.

džoz: Glas ali dva še ne bosta ukinita Zavoda (žal). Me zanima, kje so vsi tisti učitelji, ki so svoje negodovanje javno izražali, ko pa se je potrebno izpostaviti, ostane le eno ime. Tako pač je. Takšni s(m)o učitelji

Naročite SVOJ izvod (samo po 1,80 evra)
in omogočite, da bomo še naprej z vami!

01 439 78 55 • solski.razgl@siol.net

Kaj je novega na e?

Več jezikov znaš, več veljaš (Manja Žugman Širnik) - Na Osnovni šoli Polhov Gradec smo 26. 9. preživel v znamenju svetovnega dneva jezikov ...

26. september – Svetovni dan kontracepcije (info) – Ta dan bodo mladim v Sloveniji namenjene številne prireditve

Naš prvi potep (Mojca Košmrlj, Tatjana Žinko) – Zanimivo je tudi zunaj igralnice

Mladi umi v Helsinkih (info) – 23. tekmovanje Evropske unije za mlade znanstvenike

Želvice prvič v vrtcu (Mojca Košmrlj, Tatjana Žinko) – Iz vrta Miškolina v Ljubljani

Polomi si jezik po nemško (gi) – Goethe-Institut Ljubljana na svoji Facebook strani organizira video natečaj

Fotokopiranje v šolah (šr) – Z zdajšnjim odnosom do avtorskih pravic posredno vzgajamo pirate

Razširi obzorja in sodeluj! (šr) – Inštitut dr. Janeza Evangelista Kreka je sredi tega meseca pripravil drugo delavnico za učitelje z naslovom **Kaj pomeni širitev EU na države Zahodnega Balkana**

Minister Lukšič v ekonomsko šolo! (info) – Odzivamo se na izjave ministra Lukšiča na radijskih valovih in v časopisih. Hkrati o svojih stališčih obveščamo širšo javnost, saj se do sedanjih krivičnih obtožb z izjavami za medije nismo oglašali. - Tako se oglašajo iz založbe Rokus

Namig za izlet (tg) – Osnovna šola Brihtna glava

Državlanske prireditve brez mladih (Stanislav Jesenovec) – O domovinski ali državljanski vzgoji ter državljanski kulturi se pogosto govori na različnih ravneh v naši družbi in državi

Nihče te ne razume? (šr) – V vabilu na svojo razstavo Marko Jezernik opisuje prehajeno pot; to, kar se nas je dotaknilo, je hvaležnost, ki jo izraža tistim, ob katerih se je oblikoval in razvijal ...

Sprejem prvošolcev na OŠ Beltinci (Matej Žalig) – Nekaj prav posebnega je bil ta dan za kar 65 prvošolcev, ki so prag naše šole prestopili prvič

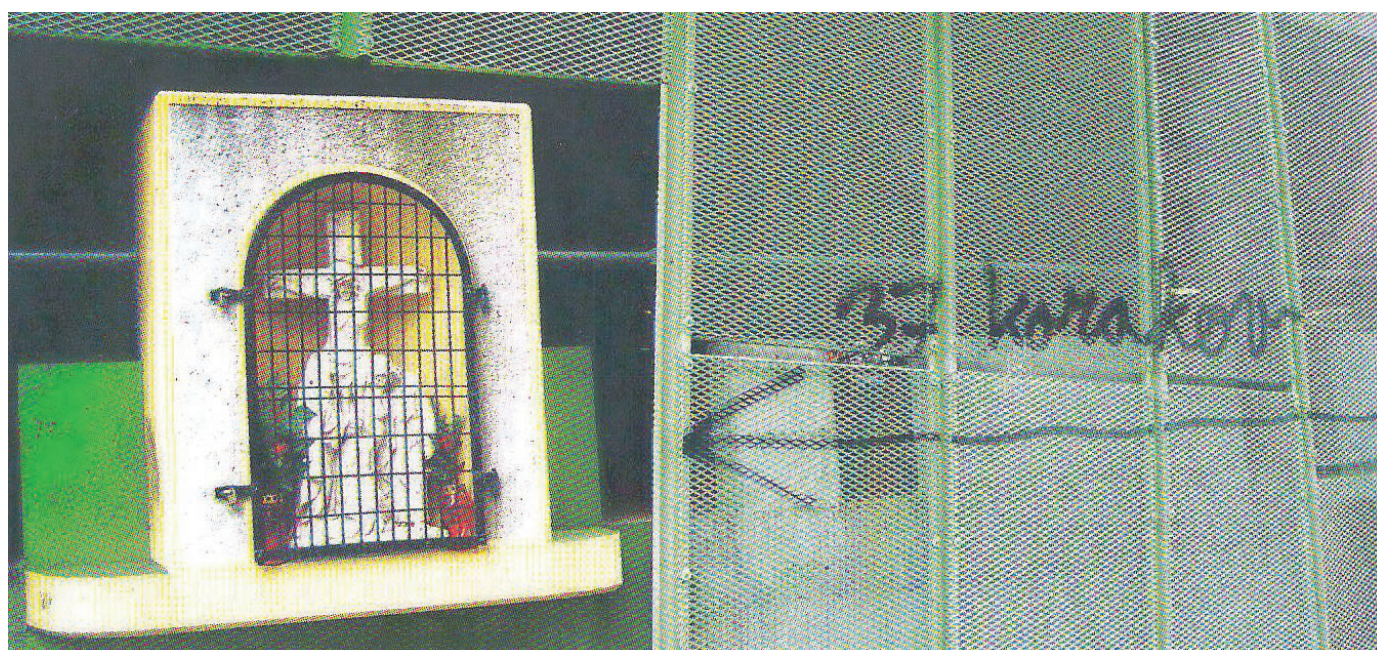
Ne obupajte, odgovorni ste! (Manca Čujež) – Stéphane Hessel, neutrudni borec za človekove pravice in avtor svetovne knjižne uspešnice *Dvignite se!*, je obiskal Slovenijo

E-gradivo in tablični računalniki (šr) – Nekateri naši prvošolci so šolanje začeli malo drugače, predvsem pa zelo sodobno

Fantje so drugačni (šr) – Ob svetovnem dnevu pismenosti je Bralno društvo Slovenije skupaj z Zavodom RS za šolstvo pripravilo tradicionalni posvet

Grožnja s stavko (šr) – Odziv sindikatov na napovedano varčevanje

Na spoznavnem taboru v Bohinju (Vesna Arh) – 154 dijakov prvih letnikov Gimnazije ESIC Kranj in šest njihovih razrednikov je prve dni septembra preživel ob Bohinjskem jezeru

37 KORAKOV

Še 37 korakov,
Ampak do česa, do kod?
Kam prideš, če tol'kokrat
stopiš,
do bolnice ali v grob?

Kje je tista majhna točka,
ki loči smrt od življenja?
Kdo kroji našo usodo,
ki včasih je polna trpljenja?

Kdo vodi naše korake,
Alah, Zevs, afriški vrač?
Vsak človek sme biti bog zase,
vsak svoje sreče kovač.

NAROČILNICA

15/2011

Naročam časnik

vsaj za eno naročniško obdobje

IME IN PRIIMEK

ULICA IN HIŠNA ŠTEVILKA

POŠTNA ŠTEVILKA IN KRAJ

E-POŠTA, TELEFON

zaposlen brezposeln študent (... letnik) upokojenec

Naročnino bom poravnal(a) v petnajstih dneh po prejemu položnice.

Obračunavamo jo dvakrat na leto (za prvo polletje 12 števil, za drugo osem).

Naročnina se podaljša za naslednje naročniško obdobje, če naročnik pisno ne prekliče naročila.

Posamezna številka stane za fizične osebe 1,80 evra, z upoštevanjem popustom za študente, upokojence in brezposelne 1,50 evra.

Če naročate časnik za koga drugega in mu ga nameravate plačevati vi, dopišite svoj naslov, kamor naj pošiljamo položnice.

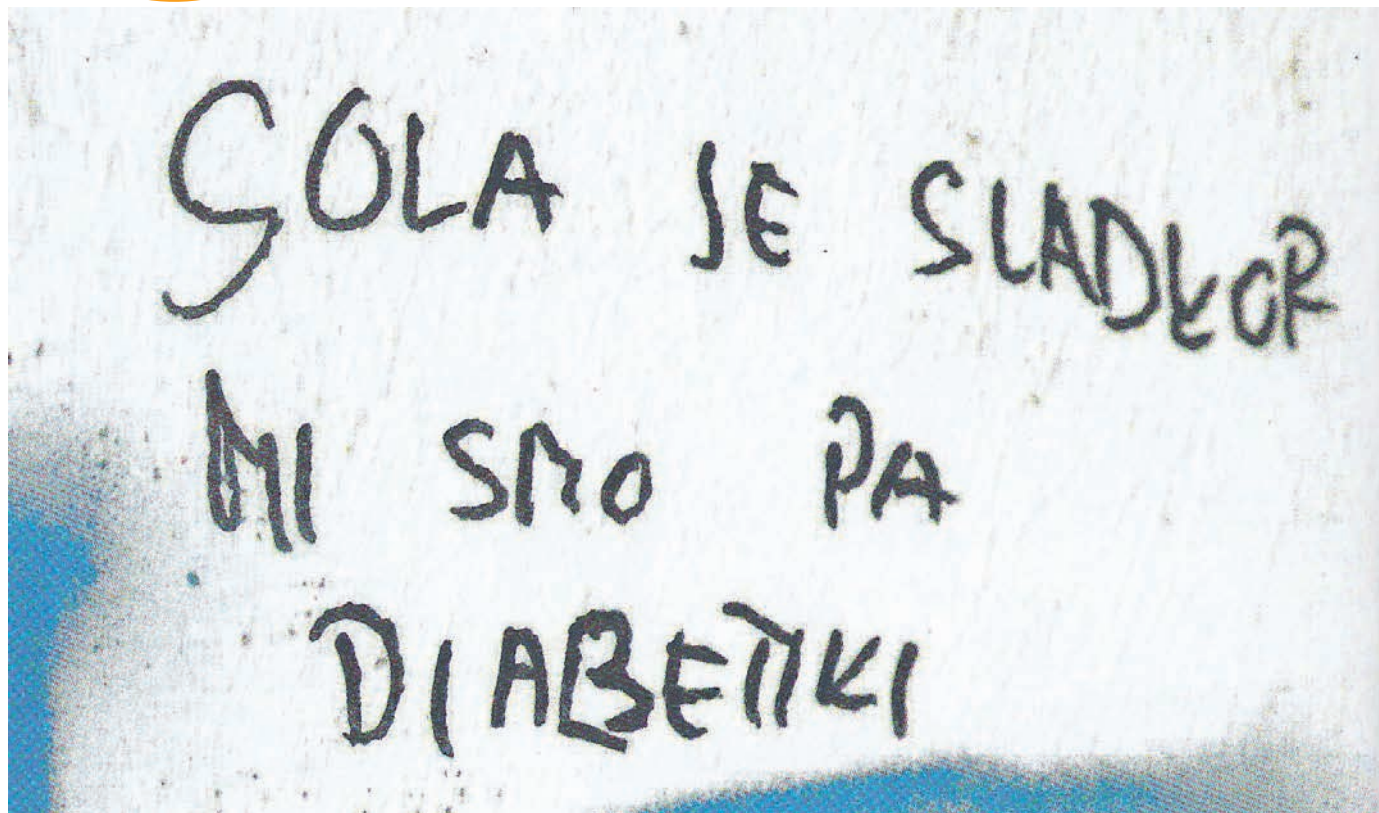
ŠOLSKI RAZGLEDI

Poljanski nasip 28, 1000 Ljubljana
tel. 01 439 78 55, faks 01 439 78 50
e-pošta: solski.razgl@siol.net

30. SEPTEMBER 2011 • ŠT.15

RAZGLEDI

ŠOLA JE SLADKOR, MI DIABETIKI

Šola je muka normalnih ljudi, pred njo vsak najstnik z možgani beži.
Ker šola mori!
Učenci vikajo učitelja, a on razred tika. Pa kje je ta olika!
Če učitelj se zmoti in se učenec zasmehi, v redovalnico hitro zapis dobi.
Če napako razkrije, s »cvekom« sediš, zato raje molči.
Pri urah roke ne skačejo v zrak, ker učenci bojijo se lastnih napak.
Če so glasni ali če le zašepetajo, učitelji si duška dajo.
Učenci zato dosti manj govorijo, v vojni za »prav« lahko le izgubijo.
Orožja ne upajo vzeti na plano, učitelji takrat pokličejo – mamo!

In koliko je snovi!

Čačke na tabli in neki računi, daleč so, kot da bili bi na Luni.
Učitelj pred tablo monotono naklada, vsa snov postaja številka balada.
Letnica vsaka, še ura in dan, učencem mora biti poznan!
Kloropenten minus ena sonata, iz podatkov v glavi je grenka solata.

Zunaj pa Honda – kakšna »mašina« – oči radovedne ta bolj zanima,
učenec na liman'ce ujel se je, ki so brez lima.

Učitelj pa jezen, plača je nizka,
k tabli pokliče, možgane strah stiska.
Še preden ugrizneš v računsko potico,
ti s sladkim nasmehom napiše enico ...

Naj se postavi, kdor še trdi, da šola je sladkor,
v kožo mulca trinajstih let, ki šola greni mu že »itak« krut svet.

Naj s šolo sladka se, kdor si želi,
presladka za nas je, smo diabetiki!

športni pogled NIKO SLANA

Ne boj, mesarsko klanje ...

Ne vem več, od kod je ta skovanka, toda nanjo se marsikdaj spomnim, ko primerjam šolska športna tekmovanja in tekmovanja v drugih vrstah šolskega »znanja«. Skomignem z rameni in si porečem, da nekateri, ki spremljajo šport le včasih in ad hoc, pač ne razumejo, čemu so namenjena športna tekmovanja v šoli. Ne, ne bomo tega ponavljali, ker bi se nam še »krave« smejale. Toda ko se med letom srečujem s šolskimi tekmovanji v znanju, ki vse bolj pridobivajo avreolo absolutno potrebnega in pomembnega, ki se jim s svojimi termini unikajo tudi prava športna tekmovanja, pač skomignem z rameni in grem naprej. Seveda nisem primerna oseba, da bi ti tekmovalni nasprotji soočal in o njih razmišljal. To je delo nekoga drugega. Predvsem se iskre krešejo na ravni delovanja vsake šole. To še zdaleč ni nepomembno, vendar o tem tokrat ne bomo razglabljali.

Marko Rajšter, ki vodi tudi šolski šport na Ministrstvu za šolstvo in šport, zastopa umirjeno stališče, da se je treba v sklopu ministrstva o vsem tem dogovarjati in delovati v slogu konsenza, kajti šport v šoli na tej ravni ne potrebuje nasprotnikov, temveč zaveznike. Gospod Rajšter si je, kolikor vemo, s svojo modro držo zavezništvo tudi pridobil; to gre zagotovo v prid športu v šoli.

Če se spustimo z vrhov šolstva do temeljev, ki ga oblikujejo učenci in njihove obveznosti, pa se srečamo z realnostjo. Nedvomno so zdajšnji učenci in učenke v osnovni šoli preobremenjeni tudi z dejavnostmi, na čelu katerih so šport, verouk, tekmovanja iz znanja, dejavnosti v dramskih krožkih. Njihove obveznosti se med letom spiralno stopnjujejo in upadajo. Pravzaprav občudujem starše in predvsem otroke, ki iz leta v leto krmarijo med totalitarnimi dodatne ponudbe – in na koncu tudi preživijo. Vsi – učenci, starši in šole. Zatorej upamo, da se v tem šolskem letu ne bo zgodilo kaj nepredvidenega. In da bomo vsi preživeli.

študentska arena

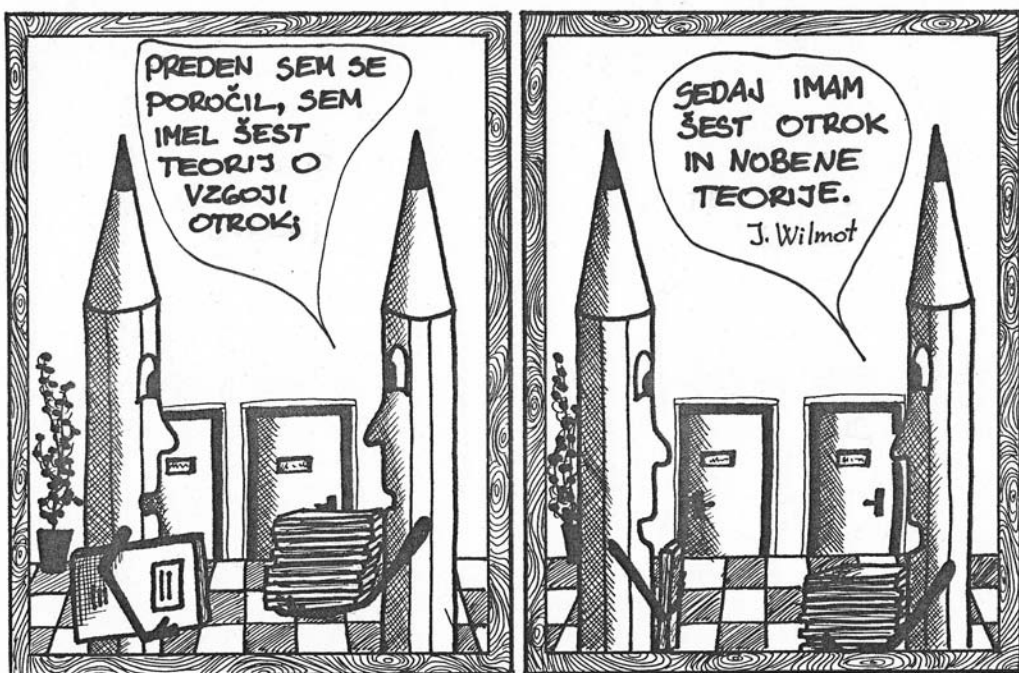
Na poti k poklicu

Mladi iz Slovenije, Makedonije, Srbije, Bosne in Hercegovine ter Hrvaške smo se med 17. in 24. septembrom zbrali v Izoli. Pa ne le zato, da bi se skupaj poslovili od poletja in prestopili v jesen, ki bo spet obarvana študijsko, temveč nas je privabil seminar, ki ga je organiziral Zavod Nefiks. V različnih delavnicah smo – bilo nas je 17 navdušencev – ob mentorjih (le nekaj let starejših od nas) ugotavljali in razmišljali o tem, kako nam lahko izkušnje prostovoljnega dela pomagajo utirati poklicno kariero. Spoznavali smo sebe, odkrivali svoje spretnosti, ugotavljali, kako čim bolj izrabiti svoje prednosti, seveda pa smo se spogledovali tudi s svojimi šibkejšimi lastnostmi in jih skušali preseči. V prijetni družbi smo načrtovali poti, ki naj bi nas vodile do zelenih poklicev in s poklicem povezanih ciljev. Seveda nismo pozabili na evropsko prvenstvo v košarki v Litvi ... Držali smo pesti za Makedonce, ki so igrali tekmo za tretje mesto, a jim žal ni uspelo. Pa drugič! Ne glede na to so bili naši dnevi v Izoli nepozabni. (Anamarija Mežan)

Marcel Talt Lah

ČEČKALČKI

modremislimodremislimodre

Ta šopek pa je za vas, učitelji, za vaš praznik!

Jaz pa drugega dobim, saj oktobra tudi jaz praznujem. Rojstni dan imam. Bom štiri leta že stara!

Zala iz Maribora